

Neustavljiv gejzir!

Mladinski muzikal Lak za sanje

foto dpd

Uvodnik

Jurij Paljk

Ob dnevu kulture

Imenujemo ga dan kulture ali Prešernov dan, to je dan, ko se spomnimo na našega pesnika iz Vrbe, a tudi naše kulture, tu in zdaj. Imamo Prešernove proslave in tudi letos jo bomo imeli, osrednjo v Trstu, veliko drugih pa po vaških in mestnih slovenskih društvih. Nekateri povabljeni iz naše sredine bodo odšli na osrednjo slovensko Prešernovo proslavo v Cankarjev dom v Ljubljano, drugi jo bomo gledali v neposrednem prenosu. Gre za obred, ki se pri nas ponavlja vsako leto, in upajmo, da bo tako tudi v prihodnje. Da, upamo, da bo tako tudi v prihodnje, mogoče malce drugače, z novimi vsebinami in novimi govorniki, a naj bo to dan kulture, Prešernov dan, naj bo to praznik najprej naše, slovenske kulture in nato praznik kulture nasploh. V Sloveniji je to državni praznik, pri nas je drugače, a vendar je to dan, ko se vedno znova spomnimo tako velikega slovenskega pesnika kot tudi dejstva, da je pri nas prav kultura tista, ki nas ohranja, skupaj z zaveznanostjo slovenskemu jeziku in narodno pripadnostjo, če o slovenski narodni identiteti skorajda ne smeš več zapisati besede, da takoj ne bi bil označen za staromodnega nazadnjaka. Danes je drugačna družba, danes smo drugačni, drugačna je tudi identiteta, večplastna, to poslušamo do onemoglosti, kar je deloma tudi res, predvsem pa je res, da je naša razpršenost, razcefranost in nepovezanost tista, ki nas vse bolj označuje, se pravi, da nas ne označuje. Vse manj je tega, kar nas povezuje, nas veže in dela skupnost, narodno manjšino.

/ str. 2

Dva pogovora na 3. strani

O zborih in risbah

Tokrat objavljamo dva zanimiva in sveža intervjuja. Zborovodja Jari Jarc nam je spregovoril o Vokalni skupini Anakrousis in zamejskih zborih, umetnica Vesna Benedetič pa o risbah, ki jih je podarila tržaški otroški bolnišnici Burlo.

Msgr. Marketz posvečen v škofa

“Z vami kristjan. Za vas škof”

“Bog je ljubezen”, je škofovsko geslo Jožeta Marketza, 66. krškega škofa. Posvečen je bil v stolnici v Celovcu na svečnico, 2. februarja 2020. Da prav ob 100-letnici plebiscita koroški Slovenec prevzema vodenje celotne škofije, je razveseljivo dejstvo.

/ str. 2
Mateja Rihter,
odg. urednica tednika Nedelja

Srečanje pod lipami / Jože Možina

“Zgodovina je živa, nas vse hromi”

Zgodovinar, časnikar, voditelj in avtor televizijskih dokumentarnih filmov dr. Jože Možina se v svoji monografiji *Slovenski razkol* ukvarja s težkimi vprašanji slovenske preteklosti. Gre za avtorjevo razširjeno doktorsko disertacijo, ki je sad dvajsetletnega raziskovanja, zbiranja arhivskega gradiva in pričevanj.

/ str. 6
Katja Ferletič

dokler
veter
ne
menja
svojega
jezika

sprehod po slovenski pesniški pokrajini
ob slovenskem kulturnem prazniku

Slovenska kulturno-gospodarska zveza,
Svet slovenskih organizacij
in RAI - Deželni sedež za FJK
vljudno vabijo
na osrednjo proslavo Slovencev v Italiji
ob slovenskem kulturnem prazniku
in 75-letnici Radia Trst A ter 25-letnici STV RAI
v Kulturnem domu v Trstu
v nedeljo, 9. februarja 2020, ob 17. 30
slavnostni govornik_ David Bandelj

Radio Trst A 75 let
Slovenska TV 25 let

S 1. STRANI Jože Marketz posvečen za 66. škofa krške škofije

“Z vami sem kristjan. Za vas sem škof”

Da je dr. Jože Marketz oseba, ki gradi mostove in ima socialni čut za ljudi na robu družbe, kaže na to, da je bila odločitev papeža Frančiška pravilna. Na posvečenju je imela svoje mesto tudi slovenščina. Škof Marketz je svojo pripravljenost na zahtevno službo izrazil v obeh deželnih jezikih. Tudi vojaški škof Werner Freistetter, ki je nekaj časa kot apostolski administrator vodil krško škofijo v času sedisvakance, je svoj uvodni

se veselil posvečenja. Pa takrat, ko so darove k oltarju prinašali klienti različnih ustanov koroške Caritas, kjer je bil Marketz dobrih pet let direktor. Da je bila glasba na vrhunskem nivoju, so poskrbeli stolni zbor in orkester ter zbor iz rojstne in krstne fare Jožeta Marketza: iz Železne Kaple in Št. Lipša. V šotoru pred stolnico so prepevali zbori iz far, v katerih je Marketz deloval kot duhovnik. Pridigal je predarlski škof Benno Elbs, ki je izpostavil, kako

Deželni glavar Peter Kaiser je v nagovoru omenil odlično sodelovanje med Cerkvijo in deželo. Evangeličanski superintendent Manfred Sauer je dejal, da je naloga škofa pospeševati lepoto in dobroto. Marketzu pa je namestil naslednje besede: “Kdor te pozna, ve, da sta zate pozornost in prizadevanje za pravičen svet srčni zadevi. V tvojem doslejšnjem delovanju, v tvojem oznanjevanju in v tvoji karitativni osnovni drži ti gre za dostojanstvo in spoštovanje, za raznolikost vere in veroizpovedi”. Marketzevo posvečenje je kot velik praznik označil stolni prošt Engelbert Guggenberger, ki je eno leto vodil škofijo kot škofijski administrator. V imenu vseh mladih sta spregovorila mladeniča iz Žihpolj. Pri agapi pred stolnico so svoje dobre želje novemu škofu izrazili verniki od blizu in daleč, zapeli pa so mu še dve slovenski pesmi. Slovenske pesmi so imele svoje mesto tudi pri posvečenju in na predvečer posvečenja, ko je v stolnici pri Gospe Sveti potekala molitev pod geslom *Z vami sem kristjan* - o veselju krščanskega življenja. V cerkvi se je res čutilo veselje. “In to veselje je temelj, na katerem lahko gradimo prihodnost naše škofije”, je dejal Jože Marketz. Vse vernike

Foto Vincenc Gotthardt

pozdrav izrekel še v slovenščini. Kar 28 škofov, dva opata in nuncij iz Avstrije, Slovenije, Italije in Srbije se je udeležilo posvečenja. Glavni posvečevalec je bil salzburški nadškof Franz Lackner, soposvečevalca sta bila škof Freistetter in mariborski nadškof Alojzij Cvikel. S tem se je lepo pokazala povezava z Mariborom in z blaženim Antonom Martinom Slomškom. Ganljivih trenutkov je bilo kar nekaj: pogled na 93-letnega očeta novega škofa, Viktorja Marketza, ki je skupaj s hčerka, škofovima sestrama Moniko in Frido, sedel v prvi vrsti in

pomembno je, da živimo v zaupanju Bogu, “v zavedanju, da je naš zvest spremljevalec, gospodar zgodovine in mojega življenja”. Poudaril je še povezovanje z revnimi in delo zanje, kar pa je srčna zadeva novega škofa Marketza. Svojo skromnost je nakazal tudi z insignijami, ki so preproste, a zelo lepe: škofovska palica in križ sta iz domačega, cemprirovega lesa. Križ je okrašen s srebrom. Na mitri je kopija križa, ki so ga našli na Gori sv. Heme. Kot je tradicija, so po posvečenju vsi škofje objeli novega škofa in ga tako sprejeli medse.

in vernice je prosil za sodelovanje in molitev. Zdaj ga čaka veliko dela in izzivov, da bo Cerkve na Koroškem spet približal ljudem in da bodo čutili, da je Bog ljubezen. Ob tem mu bodo stali ob strani sodelavke in sodelavci. Za generalnega vikarja je izbral Johanna Sedlmaierja, za svojega referenta pa Antona Rosenzopfa-Janka, dosedanjšega vodjo Dušnopastirskega urada in izdajatelja Nedelje. S škofom Marketzem zaupamo v vodstvo Svetega Duha in gledamo v prihodnost naše škofije z optimističnim pogledom ter z upanjem in zaupanjem.

GORICA Muzikal Lak za sanje Neustavljivi gejzir

Muzikal *Lak za sanje* je na premierni uprizoritvi v nedeljo, 2. februarja 2020, z odra polnozasedene dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž kot neustavljivi gejzir radoživo razpršil ustvarjalni zanos mladih nastopajočih igralcev, pevcev, pesalcev in glasbenikov. V svoj dinamični vrtnec je zavrtinčil tudi izredno navdušeno občinstvo, ki se je presenečeno nad vsestransko kakovostjo izvedbe veskozi še samo znašlo v središču dogajanja in bučno ploskalo mladim izvajalcem ob tem zelo zahtevnem gledališkem zalogaju. O tem odlično izpeljanem gledališko-glasbeno plesnem podvi-

gu, ki ga je Gledališka skupina O'Klapa v natančno premišljeni režiji mlade, temperamentne Sanje Vogrič naštudirala ob 10-letnici delovanja pod okriljem Skupnosti družin Sončnica, bomo podrobneje poročali v prihodnji številki našega tednika. Kdor muzikala ni še videl, naj

pohiti si priskrbeti vstopnico, saj bodo mladi izvajalci *Lak za sanje* ponovili v soboto, 8. februarja 2020, na sam Prešernov dan, ko se bo v Kulturnem centru Lojze Bratuž začel niz ljubiteljskih gledaliških predstav Iskrivi smeh na ustih vseh, ki ga že več kot dve desetletji prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete, da bi v včlanjenih društvih podkrepila gledališko dejavnost.

Iva Koršič

S 1. strani

Ob dnevu ...

Upajmo, da ne bomo letos ponovno pričala slovenskim gromovnikom na odru v Cankarjevem domu, ki bodo na državni Prešernovi proslavi spet pljuvali v krožnik, iz katerega jedo, kot se je to dogajalo zadnja leta, ker je to zares nedostojno, če pomislimo, da večina teh ljudi živi na račun slovenskih davkoplačevalcev, predvsem tistih, ki prejemajo tako nizke dohodke, da jih imamo upravičeno za socialno ogrožene, izkoriščane, zadnje na družbeni lestvici. Med temi gromovniki je ogromno zasmehovalcev in posmehovalcev, ki se delajo norca iz slovenske besede, slovenskih simbolov in slovenstva nasploh. Hvala Bogu, tega pri nas ni in prav je tako, da nam slovenska beseda še veliko pomeni, kultura tudi. Naj tako ostane! Bodimo srčni in srečni, predvsem pa široki, toplo človeški, kulturni!

Neznanje je poleg koronavirusa postalo prava pandemija

Kako krhek je naš svet, bi lahko zapisali ob pojavu gripe iz Kitajske, ki je naredila na svetovni ravni preplah, kakršnega ne pomnimo. K temu prispevajo predvsem družbena omrežja, na katerih se širijo nepreverjeni podatki o smrtnih žrtvah zaradi gripe, ki jo povzroča danes že vsem poznani koronavirus. Kitajska je v torek, 4. februarja, priznala pomanjkljivosti pri odzivu na izbruh novega smrtonosnega koronavirusa. Stalni komite politburoja kitajske komunistične partije je po redkem priznanju napake obenem pozval k izboljšavi kitajskega sistema za nujni odziv. Politburo, ki mu predseduje kitajski predsednik Xi Jinping, je pozval tudi k izkoreninjenju nezakonitih tržnic, kjer prodajajo divje živali. Povedali so, da je nujno okrepiti nadzor tržnic in popolnoma prepovedati nezakonito preprodajo divjih živali. V boju proti epidemiji namreč po njegovem ne gre le za življenje in zdravje ljudi, ampak tudi za gospodarsko in socialno stabilnost, je dejal vodja Xi. Novi koronavirus se je prvič pojavil konec leta v Wuhanu, na tržnici z divjimi živalmi, ki so jo kasneje zaprli. Do zdaj je smrtonosnemu virusu podleglo že več kot 420 ljudi, več kot 20.000 pa jih je okuženih samo na Kitajskem, med drugim so okuženi že v okoli 25 drugih državah. Za zdaj so zunaj celinske Kitajske potrdili dve smrti, na Filipinih in v Hongkongu. Ministri za zdravje držav skupine G7 so se v ponedeljek strinjali, da bodo usklajili vse napore, da omejijo izbruh virusa. Zaskrbljajo predvsem lažne vesti na spletu in v medijih, padec gospodarstva, negotovosti, neznanje, ki je poleg koronavirusa postalo prava pandemija.

Jurij Paljk

Skupina slovenskih dijakov in dijakin iz avstrijske Koroške in dežele FJK je 3. februarja v sklopu projekta Slomejci prispela v Bruselj. Cilj poučnega izleta je spoznavanje evropskih institucij. Projekt vodita krovni organizaciji SSO in NSKS.

Skupina je popoldne obiskala Hišo evropske zgodovine, pred katero se je tudi slikala. Pred tem so si dijaki iz avtobusa ogledali glavne znamenitosti belgijske prestolnice.

Povejmo na glas

Najlepša pa je srčna kultura

Ena najlepših človekovih dejavnosti in njenih namenov je kultura. Kultura, ki je zavestno ali nezavedno usmerjena v srečno sobivanje, v lepe medsebojne odnose, v spoštovanje drugih in v dobro mnenje o njih. Saj je kultura neke vrste uglajenost, tiste vrste vzgojenost, ki ne gradi samo vsako osebo posebej, ampak istočasno odstranja iz nje vse tiste nagibe, ki bi utegnili srečnemu sožitju škodovati. Če brez občutka posegam v življenje drugih, če sem do njih vzvišen, če se čutim bolj pomembnega in če sem ne nazadnje žaljiv, nespoštljiv, vsiljiv ali nemara celo nasilen, je to pač nasprotje kulture in gotovo ne pripelje k navdušujočemu življenju v tej ali oni skupnosti. Kultura je zato nepogrešljiva, je neke vrste vir zdravja vsake družbe, je ustvarjalca dobrega, čeprav ji žal namenjam vse pre malo dejavne pozornosti in s povprečno dvema odstotkoma prihodka osupljivo malo pomoči, da bi se lahko res razvijala in krepila. Ker kultura ni zgolj nekaj zasebnega, niso le uvidevne in priznane dobre osebe v svojem najožjem krogu, kultura so poleg branja v samotni najrazličnejši dejavnosti, dogodki, srečanja, nastopi vseh umetniških oblik, ki nagovarjajo zbrano občinstvo - in te, če gre za kulturo, se vedno, ampak vedno zavzemajo za lepše skupne poti, na katere naj usmerimo svoj korak, in vselej želijo obuditi v naši notranjosti plemenite namere po dobrovoljnem srečevanju s prav vsemi ljudmi. Kultura je po-

temtaka svetloba, ki bi rada izgnala iz nas in iz našega življenja vsakršno neprijaznost v odnosu na druge osebe, vsakršno neobčutljivost ob njihovih stiskah, vsakršno nespoštovanje ali v skrajnem primeru celo mržnjo, sovražstvo z naklepom drugega onemogočiti, ga z obrekovanjem očrtniti in ga kar najbolj odriniti na rob. In višek kulture, ko je ta v sebi že odrešilna, pa je po vsem povedanem srčna kultura, je kultura srca, nista več le uglajenost in prijaznost, ni več splošno dogovorjena spoštljivost in ni le odmik od nelepih nagibov v misli na sočloveka. Srčna kultura je nekaj več, je dosti več, je tisto, kar premore najlepša umetnost, ki želi človeka dvigniti iz trdote sveta v višave lepote in dobrote, torej v območje odrešenosti. Srčna kultura je tisto, kar lepoto in dobroto in z njima odrešenost živo predlaga in nas s tem spomni na versko sporočilo, do katerega se v svoji nepopolnosti stežka a polagoma vendar pribijamo in ki je v resnici sporočilo večno ljubečega srca. Srca, ki nam razkriva edino možnost rešitve in odrešitve v sočloveku, ko mu pomagamo, ga rešimo in s tem rešimo sebe. In le ta ljubezen je tista, ki nas srečno izpolni, saj so drugi človek in drugi ljudje eno in isto z nami, so mi sami, oni so del nas in mi smo del njih in vsi smo eno, zato je odrešilno za nas prav to, da vsem delamo dobro, ker s tem delamo dobro sebi. V tem je naša rešitev, druge rešitve ni, je ni bilo in je nikoli ne bo.

Janez Povše

POGOVOR Jari Jarc

V mlade je treba vlagati. Brez tega ne pridemo nikamor

Jari Jarc je doma iz Doberdoba, zaposlen je na programskem oddelku deželne sedeža Rai v Trstu, znan pa je tudi kot glasbenik, harmonikar in še zlasti dirigent. Tokrat smo se z njim pogovorili o tem, kaj mu pomeni taktirka, katere zборе je vodil oz. vodi in kako gleda na našo zborovsko stvarnost.

Kako se spominja svojih prvih stikov z glasbo?

Imam bratranca, Vilka Frandoliča, ki je pred leti igral harmoniko na vseh družinskih zabavah. Ob njem sem vzljubil ta instrument in sem prof. Križmančiča, ki je na Glasbeni matici v Doberdobi učil violino mojo sestro, vedno vlekel za rokav in spraševal, naj me nauči harmoniko. Pri šestih letih, ko sem malo zrasel, me je sprejela prof. Dorina Cante iz Ricmanj in me pri 23 letih, leta 2010, tudi pripeljala do diplome.

Zlasti na Tržaškem obstaja lepa skupina odličnih harmonikarjev...

Glasbena matica ima harmonikarski orkester Synthesis 4. Nekaj časa sem sodeloval tudi z njimi. Spomnim se, da smo nekajkrat bili na turneji v Trevisu, zlato priznanje smo prejeli v Pulju. Moje sodelovanje z njimi se je nato končalo, kot se končajo nekatere faze v življenju, ko sem se raje spustil v zborovstvo, v dirigentske vode.

Kdaj, kako in zakaj si postal zborovodja?

Pri 14 letih sem imel stik s petjem, z jazz-petjem in delavnici, ki jo je v Doberdobi prek Glasbene matice vodila Andrejka Možina. Že prej sem rad prepeval, doma, zase, lahko bi rekli pod tušem... Bilo mi je všeč! Po diplomski harmoniki v Pesaru, po predbolonjskem sistemu, sem se vpisal na bienij v Trst. Tam sem študiral s Corradom Rojcem. Obenem so me pri Moškem pevskem zboru Tabor na Opčinah vprašali, ali bi jih vodil. To je bil moj prvi stik z zborovodstvom, leta 2011. Tam sem ostal samo nekaj mesecev. Vedno se jih pa spominjam kot super skupine. Žal so prav pred kratkim prekinili delovanje. Leta 2012 so me vprašali, ali bi vodil združeni zbor Skala-Slovan iz Gropade in s Padrič. Sprejel sem. Sem se pa moral za to primerno izobraževati. Solopetje sem vadil s profesorom na Glasbeni matici Mojco Milič, privatne lekcije sem imel z basom Aleksandrom Švabom. Da druge lahko učiš peti, moraš namreč najprej poznati samega sebe. Kar se tiče zborovstva, sem se udeležil marsikaterega tečaja. Najbolj mi je ostal pri srcu tečaj v Ljubljani z Garyjem Gradnom, ki deluje na Švedskem in je čudovit pedagog. Pomagali so mi tudi Hilarij Lavrenčič, Mirko Ferlan in drugi. Za nasvete sem kar spraševal kolege, saj na začetku nisem imel dovolj znanja. Vsi so mi

Foto damj@n

pomagali z dobro besedo in praktičnimi nasveti. Nekaj mesecev sem pel tudi v doberdobskem zboru Hrast. Največ se naučiš, če vidiš, kako se te stvari delajo v praksi, mi je vedno pravil Hilarij Lavrenčič. Pel sem tudi v moškem zboru Lipa iz Bazovice. Pomembno je začutili, kako to gre, z druge strani. Razumeti moraš, kje so močne in šibke točke dirigenta, katere napake se največ delajo. Zbor Skala-Slovan vodim že osmo leto, vsem pevkam in pevcom, ki se dvakrat na teden redno in neutrudno udeležujejo vaj, pa se moram iz srca zahvaliti za vso izkazano potrpežljivost do moje trme in za podporo pri vsaki zborovski odločitvi. Lani sem sprejel vodenje Moškega zbora upokojencev Bertoki-Prade: moram jih pohvaliti, ker niso "kanoničen" zbor; otepajo se branja not... Je zanimivo, spoznaš, kako imamo na Slovenskem močan občutek za petje. Čeprav not ne berejo - jih nočejo, želijo samo besedilo! -, pojejo z veseljem in marsikaj jim tudi uspeva.

Doma si iz Doberdoba, si pa bil in si bolj dejaven na Tržaškem...

Na Tržaško so me speljala dekleta... Ko sem bil star 19 oz. 20 let, leta 2006-2007, sem bil še v skupini, ki je delovala s Primorskim psom. Prej sem bil na stažu pri Primorskem dnevniku, kjer me je Duško Udovič vpeljal v pisanje člankov; za to mu bom vedno hvaležen. V uredništvu sem spoznal člane Primorskega psa, ki se je kmalu preimenoval v Klop. Tam sem spoznal dekle, s pomočjo katere sem spoznal več ljudi na Tržaškem in potem na Opčinah. Zaradi tega sem svoje delovanje "premaknil" na Tržaško.

Na Goriškem si kdaj vodil kakšen zbor?

Ja, v sezoni 2016/2017 mi je bilo zaupano vodenje mladinskega zbora Glasbene matice Neokortex, ki je tedaj deloval v Sovernjeh. Vsekakor redno spremljam revije, kot je Primorska poje. Služba me tudi sili, da sem vedno na tekočem, kar se

tiče goriške zborovske realnosti.

Vokalno skupino Anakrousis, ki ima sekstet, ženski kvartet in mladinsko skupino, vodiš od leta 2014. Kako se je začela njena zgodba in kako se nadaljuje, potem ko si ti prevzel njeno vodstvo?

Anakrousis je nastala kot šolski zbor, ki ga je najprej vodil Maurizio Marchesich. Dosegli so tudi določene uspehe. Ko so prerasli srednjo šolo, so ustanovili društvo, da bi nadaljevali delo, saj je nastala lepa skupina. Nato se je nekaj "porušilo" in so me povabili, saj sem takrat v Gropadi vodil zbor Skala-Slovan. Sprejel sem, čeprav njihovih glasbenih vrst prej nisem poznal.

So od vsega začetka peli lahko glasbo?

Da, tako zabavno, pa tudi nekaj klasike. Ponižno sem pristopil k zadevi, nabavil sem si ogromno knjig, kar se tiče te glasbe. To ni zvrst, ki bi bila razširjena med zbori, pa tudi knjig ni toliko, ne slovenskih ne italijanskih. Tako sem marsikaj kupil drugje, v angleščini, tudi na Švedskem. Obstajajo vaje in prijemi, ki so popolnoma različni, ni to "kanonično" petje renesančne glasbe. Ko so me povabili k sodelovanju, so ostali v osmih, sedem pevk in en pevec. Potrebno je bilo najti več članov. Zato sem šel pet v nekatere zборе, da bi pritegnil nekaj mladih. Sestavili smo ekipo 16 pevcev: število se mi je zdelo primerno, saj zborovodja mora biti na razpolago vsakega pevca, biti mora tudi nekak psiholog skupine. Pevci so takrat bili stari od 16. do 18. leta, to so delikatna leta, tudi zaradi tega sem želel imeti največ 16 pevcev. Skratka: lotili smo se dela, prenovili smo repertoar, ohranili smo nekaj pesmi iz prejšnjega in naštudirali nove. V letih se je skupina spremenila, dokler se nismo skupaj odločili, da ohranimo sekstet; jaz sem šesti član, nekako v zakulisju oz. zamenjava basa, ki je Matija Kralj. Ostali člani so tenor Erik Solinas, altistka Jasna Gornik, mezosopraniška Nicole Gustini in sopranistka Erika Labiani. To je naš sekstet, skupina, ki je v tem trenutku najbolj uspešna. Izkoristim priložnost, da se jim javno zahvalim za izkazano zaupanje, kot ekipa delujemo odlično in ravno tako nameravamo nadaljevati.

Jazz in swing sta neobičajna za naše zборе.

To sem v bistvu "podedoval". Prejšnji člani - Jasna, Nicole in Erika, ki so bile že v prvem sestavu - so imeli to vizijo. To je bilo zame nekaj novega, mi je pa bila takoj všeč. Gotovo, neobičajno, pa tudi jaz sem "neobičajen" človek po glasbi, ki jo rad poslušam. Držim se tega, o čemer pričajo tudi rezultati, da je to bila srečna izbira.

/str. 12
Danijel Devetak

POGOVOR Vesna Benedetič

"Zame je risanje kot dihanje!"

V novem ateljeju, ki si ga je Vesna Benedetič

skrbno uredila v Škrbini, smo se pogovorili s priznanim in vedno nasmehano umetnico, ki se je pred leti preselila v majhno in lepo kraško vas, ki jo objema narava. Tu mirno živi z družino in ustvarja svoje prekrasne risbe zlasti z akvareli in barvicami. Okoli nas so razobešena zadnja dela umetnice, in sicer originalni risbi, ki so poživile prostore tržaške bolnišnice Burlo.

Kdaj ste sploh začeli risati? Risbe najraje namenjate otrokom, kajne?

Rišem, odkar se spominjam, in sicer od otroških let, ko sem vzljubila risanje. Od tedaj nisem nikoli nehala. Zame je risanje kot dihanje. Ukvarjam se tudi z grafiko, a najraje rišem. Marsikdo bi rekel, da ilustriram, meni pa ta beseda ni posebno všeč, kajti večkrat so moje risbe navdih za zgodbe, ne pa obratno. Res, da ima večina mojih risb otroško tematiko, ta mi je najbolj pri srcu. Ni pa rečeno, da privlačijo samo otroke, saj jih tudi odrasli zelo cenijo, morda zaradi spominov na otroštvo ali pa tudi zaradi ljubezni do živali in narave, ki so v mojih delih stalnica. Take risbe prevladujejo, vsekakor večkrat sodelujem tudi z založbami, ki me vprašajo za ilustracije knjig za odrasle.

Sodelujete tudi z otroško revijo Pastirček...

Ja, res je, to je najlepše sodelovanje. Pri Pastirčku so pridni, pošteni in korektni, kar je zame bistvenega pomena za plodno sodelovanje. Te tri vrline skupaj je zelo težko najti. Zdaj je že tretje leto, odkar sodelujem pri Pa-

Foto MC

vijam v nenavadnih krajih, ker se mi zdijo galerije preveč "mrzle".

Res imajo risbe čudovito naravno tematiko. Koliko je pri tem pomagala selitev v Škrbino?

Narava me je od nekaj navdihovala. Selitev v Škrbino in na Kras pa je bila res zelo dragocena. Tukaj uživam v miru in sem oddaljena od mestnega kaosa. Vsako jutro se ob zori sprehodim s psičkom in občudujem lepote narave, sonca, ki vzhaja, in svetlobe, ki se poigrava med drevesi. V to vas sem se preselila čisto slučajno, a sem se takoj privadila, kot da bi bila tu vedno doma. Končno sem dobila svoj prostor, saj sem si ob hiši uredila atelje, v katerem vsak dan, od jutra do večera, ustvarjam v popolnem miru. Dokler nisem imela takega prostora, sploh nisem vedela, kako zelo je pomemben pri

nimi ustanovami. Zahvaliti se moram možu, ki ima zidarsko žilico in mi je to nekdanjo štalo zares hitro in lepo priredil.

Pred tednom dni pa se je uresničil res pomemben in hvalevreden projekt "Illustriamo il Burlo". Lahko poveste kaj več o tem?

Vse se je začelo z gesto hvaležnosti Daniele Accettella, uslužbenke inštituta OGS. Želela je podariti eno svojo sliko bolnišnici Burlo in me je kontaktirala. Takoj sva razumeli, da ena slika ni dovolj za prostore te otroške bolnišnice. Začela se je prava akcija v režiji Daniele, ki je začela zbirati prve prispevke, da bi uresničila ta projekt in da bi skupaj obarvali sive prostore bolnišnice in razveselili otroke, ki tam notri prehitro spoznajo bole-

zen. Kmalu je k projektu pristopila tudi kavarna Bar ai sportivi, v kateri so prav tako začeli uspešno nabirati finančna sredstva; ob koncu je pristopil še Lions club, ki si je prizadeval za organizacijo dogodkov, na katerih so zbirali prispevke. Nastala je lepa skupina, ki smo jo sestavljale poleg mene in omenjene Daniele, še psihologinja Patrizia Portolan, lastnica kavarne Edda Jurisesevič, svetnica Občine Devin-Nabrežina Annalisa D'Errico in predsednica Lions club Devin-Nabrežina, Lidia Strain. Sploh nisem pričakovala, da bo postal ta projekt tako lepa zgodba s takim koncem. Delo je trajalo dobre štiri mesece. V desetih sobah Burla je zdaj 27 pisanih panojev (27 je poklon mali osemletni tržaški košarkarici Svevi, ki se je borila proti raku na ledvicah in nas je, žal, zapustila septembra). Za vsako sobo sem si zamislila neko čustveno potovanje, odprto pravljico, kjer otrok lahko potuje z domišljijo, ki je bistvenega pomena. Rezultat sta veliko zadoščenje in presenečenje, saj so mi v bolnišnici povedali zdravniki, zdravnice in bolničarke, da se tudi oni zagledajo v risbe in da jim te pustijo neki pozitiven občutek. To me je res razveselilo.

Kateri pa so naslednji načrti?

Jaz nadaljujem svoje ustvarjanje, nato pa risbe prej ali slej že dobijo svoj prostor. To je moja filozofija. Eno željo pravzaprav imam, rada bi začela ustvarjati "silet book", to so knjige brez besed. To je pojav, ki se kar močno širi in je meni zelo pri srcu. Zakaj? Ker so otroci, in rekla bi, da odrasli še bolj, zaprti v takih kalupih, da ne znajo več razmišljati in ustvarjati z domišljijo, kar je zelo skrb vzbujačo in tudi žalostno.

Matevž Čotar

stirčku. Pri ustvarjanju sem zelo svobodna, imam svoj prispevek in lahko sama zberem temo in ilustracije.

Tudi razstavljate?

Ja, po pravici povedano, sem se prav slučajno zavedela, da sem lani "praznovala" 30 let umetniškega ustvarjanja, ker sem prvo samostojno razstavo postavila leta 1989. Razstav sem imela kar precej in najraje jih posta-

ustvarjanju. Tukaj sem popolnoma sproščena in se lahko res oddaljim od vsega, imam pravi navdih, se koncentriram in lahko na najboljši način ustvarjam. Tu sem leta 2014 ustanovila Ramatou (to je ime rdečega vrbčca, ki živi v Senegalu in pri naša srečo), zavod za mreženje umetnosti, preko katerega vodim likovne delavnice, sodelujem z založbami, revijami in raz-

NOVA GORICA Srečanje župana s predstavniki Cerkve

Govor je bil zlasti o obnovi kulturne dediščine

Posodobitev razpisov za obnovo kulturne dediščine in dostopnost do cerkvenih objektov za osebe z različnimi oviranostmi sta bili glavni temi letnega delovnega srečanja župana

ve pogojev za bolj optimalno porabo razpisanih proračunskih sredstev. Pogovarjali so se tudi o ambicijah mestne občine na področju turizma, kamor sodi tudi romarski turizem. Posebej pa so se dotak-

peter Robert Ušaj, župnik Jožko Bric iz Solkana, župnik Evgen Gantar iz Grgarja, župnik Rafael Leskovec iz Braničevca in župnik Adolf Šavelj iz Čepovana. Župan jim je ob tej priložnosti predstavil am-

letošnjem proračunu predvidenih 50.000 evrov, s čimer mestna občina prispeva k ohranjanju te dediščine v naših krajih.

Dekan cerkve Kristusa Odrašenika Alojzij Kržišnik se je županu zahvalil za povabilo na letno srečanje ter poudaril, da mora biti skrb za ljudi, še posebej za ljudi v stiski, naša skupna skrb. Posebej je izpostavil problematiko vzdrževanja cerkvenih stavb, ki so, kot je povedal, za skupno dobro ljudi potrebne in pomembne. Opozoril je tudi na velik pomen, ki ga ima za širšo skupnost, tudi ostale občine, organizacija Karitas, ki deluje v prostorih na koncu ulice Gradnikove brigade v Novi Gorici. Predstavniki katoliške Cerkve so županu ob tej priložnosti predstavili tudi praznovanje 40-letnice župnijske cerkve Kristusa Odrašenika, ki je potekala konec novembra lani, in tiskovine, ki so nastale v njeno počastitev.

Župan dr. Klemen Miklavič je poudaril vlogo duhovnosti za ohranitev naše civilizacije, predvsem v odnosu med ljudmi in v odnosu človeka do narave. V obdobju pohlepa, konzumizma in materializma je samo duhovnost tista, ki nas lahko ohrani v miru in sožitju, je še izpostavil župan.

Foto Mateja Pelikan

dr. Klemna Miklaviča in podžupanje mag. Elene Zavadlav Ušaj s predstavniki katoliške Cerkve na Goriškem. Predstavljen je bil Odlok o sofinanciranju projektov na področju nepremične kulturne dediščine, ki je bil posodobljen z namenom vzpostavit-

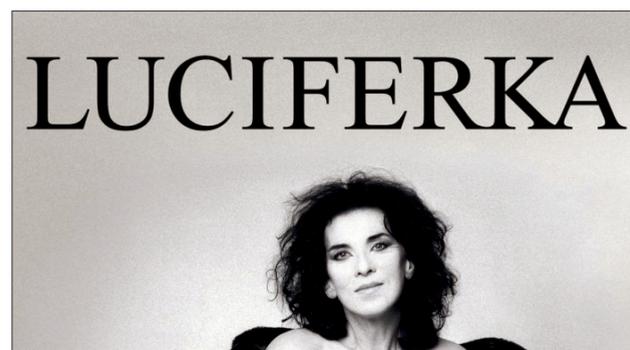
nili tudi dialoga z ostalimi verskimi skupnostmi v naših krajih in sožitja kultur. Letnega srečanja z županom so se udeležili dekan Dekanije Nova Gorica Alojzij Kržišnik, gvardijan in rektor bazilike na Sveti Gori Bogdan Knavs, dekan Dekanije Šem-

bicije mestne občine na področju turizma v Vipavski dolini in oživiljanje kulturne dediščine na podeželju, kamor sodijo tudi cerkve. Predstavniki mestne občine so predstavnikom katoliške Cerkve povedali, da je za obnovo objektov kulturne dediščine v

Razmislek o jeziku v leposlovju Kdo mu osle kaže?

Ob prazniku slovenske kulture sem se pogovarjal z znanko, ki je vestna bralka. Razmišljala sva o Svetlani Makarovič in njeni zadnji knjigi, ki ima naslov *Luciferka*. Oba sva priznala, da sva se z branjem težko prebila skozi. Mene je motilo določeno opravljanje pa tudi neprimerne besede, ki jih ne vidim rad v literarnih delih. O knjigi se je razpisal tudi dr. Jože Pirjevec in nanizal cel sklop podatkov o mladosti ge. Svetlane in tisti, ki so prebrali njegovo Glosso, so spoznali precej drugačno Svetlano, kot so jo poznali prej iz literature. V intervjuju, ki ga je imela Svetlana z naslovom *Svetloba o mišljenju in nemišljenju*, je tudi vprašanje: "Mar se niste

maš, se kam zateči. Veš, da je molitev vse skupaj en bla bla, ker te nihče ne sliši. Ko nehaš moliti, začneš preklinjati. Molitev sem nadomestila s kletvijo in sledila svojemu papanu, ki je bil Primožec". (Mimogrede: zanimiva karakteristika o Primorcih!) Kot sem že omenil, me v knjigi motijo besede, ki so vsaj meni v literaturi tuje. Prav tako prefinjeno literarno opravljanje ali obiranje – povedano po domače. Zavedati bi se morali, da mora biti tudi v literaturi neka obzirnost. Svočasno smo rekli svetost besede. Tu ni mišljeno versko ali teološko izrazoslovje, ampak lep, berljiv, kulturni jezik. Opažam, da mi Slovenci na vse to vedno manj damo. Tudi vse preveč segamo po

nauredili povsem po svoje?" Tam opisuje svojo pot takole: "Jaz, naredila sem se po svoje. Najprej je bilo treba opraviti z Bogom, kar je bilo najtežje. Hudo je, ko izgubiš Boga. Takrat si premražen, osamljen, nezaščiten, sam na polju sveta in te zebe do dna duše, tudi angela varuha ni, ni-

raznih anglicizmov, mi tu ob meji pa po italijanizmi, ki jih po svoje prirojam in vnašamo v pogovorni in pozneje celo pisni – knjižni jezik.

Menim, da bi prav ob prazniku slovenske kulture bilo prav, če bi se tudi o tem začeli pogovarjati. **Ambrož Kodelfa**

Misel na 5. nedeljo med letom

Dajati Kristusov okus svetu

Vstopili smo v Jezusov govor na gori, kar bi sicer že prejšnjo nedeljo, če ne bi obhajali praznika Gospodovega darovanja. Tokrat sta dve primeri, soli in luči, s katerima Gospod označi svoje učence. Kakor pa je razvidno že iz t. i. "blagrov", poslanstvo Kristusovih učencev ni enostavno, temveč sta mu lastna preganjanje in trpljenje. Da bi vse to učenci prenašali z veseljem in srcu, pa daje Jezus takšni primerjavi iz narave. Ponavljamo, da tu ni govora le o apostolih in dvainsedemde-

hlsdorfa, da je bil tudi tako velik zvezdnik ravno toliko vreden v Gospodovih očeh kot kdorkoli od nas. Izkoristil je nenadno nesrečo ta duhovnik, da bi nas opozoril na to, da resno živimo svoje krščansko življenje, v čemer nam je bil Bryant nekoliko tudi zgled, kot recimo v tem, da sta bila tisto nedeljo s hčerjo Gianni tudi lepo pri sveti maši, kjer sta svoje življenje izročila Bogu kot duhovno daritev, kakor nas vabi sv. Pavel. Oče Zuhlsdorf nas je zato povabil, naj se lepo zresnimo, pričnemo živeti bolj goreče in naj

mo okus in da kdaj naše besede in dejanja tudi pečejo, kakor peče sol, če jo uporabimo za rane. Pomembno pa je še

nekaj – sol se je uporabljala tudi za ohranjanje hrane. Vse, kar imamo glede vere, pa tudi samo Sveto pismo, so nam apostoli izročili in je šlo iz roda v rod. Nekega dne sta dva človeka nekako vzvišeno in posmehljivo odreagirala na razlago nekega evangeljskega odlomka, ker sem dejal, da je to uradna cerkvena razlaga. Dejala sta, da se že dovolj dobro razume odlomek sam. Na podlagi protestantizma namreč danes premnogi trdijo, da si lahko vsakdo razlaga stvari po svoje, kar je kasneje prešlo tudi v t. i. hermenevtiko po Heideggru in še zlasti učencih. Tu je tudi nevarnost tega, da so 3. nedeljo med letom, ki jo je papež razglasil za "nedeljo Besede", torej Božje besede, večinoma narobe razlagali, namreč kot samo Svetega pisma kot Božje besede, v slovenščini pa so tudi kratkoma to nedeljo označili kot "nedeljo Svetega pisma". Razlaga mora biti prava, rečemo ji s tujko "avtentična", torej takšna, kakršno so nam izročili. Zato je treba paziti tudi na to, kakor je pravil kard. Ravasi, da ne prihaja do "ei-segeze", temveč do "eksegeze" – prva pomeni, da vsakdo razlaga po mili volji, drugo pa je razlaga na podlagi tega, kakor so Sveto pismo vedno razlagali. Tudi to lahko namreč na ta način izgubi svojo slano, prav kakor je veljalo za tisto sol, ki je padla na tla in so jo ljudje pohodili, ko so razdeljevali bloke soli ljudem. Prav nič drugače ni niti s stalnim katoliškim naukom, ki bi ga radi neprestano prilagajali modam določenega časa, ki pa nimajo nič stalnega, ampak so, kakor je dejal Bauman, tekoče. **Andrej Vončina**

seterih učencih, ki so bili takrat z Gospodom, temveč o vseh učencih vseh časov. Za govor na gori je tako ali tako rečeno, da je "postava" nebeskega kraljestva, tudi zato, ker pokaže tisto postavo, ki je bila dana Mojzesu, v njeni polnosti. Biti sol tako pomeni imeti veliko vrednost in dostojanstvo v Božjih očeh. To je bilo oni dan, ko je kratko komentiral nesrečo košarkarskega zvezdnika Kobeja Bryanta, njegove hčere in ostalih, morda najpomembnejše sporočilo ameriškega duhovnika Johna Zu-

gremo lepo k sveti spovedi čim prej, ker bi lahko bila tudi zadnja. Kot pravzaprav še marsikaj, kar si mislimo, da imamo oz. celo posedujemo in da nam tega nihče ne bi mogel vzeti. Kakor Jezusovi tedanji učenci niso bili le sol Palestine, temveč vsega sveta, kar kaže tudi na to, da se bo potem vera širila po vsem svetu, tako smo tudi danes kristjani sol sveta. Katoliški pisatelj Bernanos je nekoč lepo dejal, da Gospod pravi, da smo sol in ne med. Ne govori o osladnosti in všečnosti, temveč o tem, da daje-

ZAKAJ PRAV JEZUS? (101)

PRIMOŽ KREČIČ

Ljubezen do Jezusa Kristusa

Ljubezen je odnos, ki nas povezuje z Jezusom. On je namreč temeljna ljubezen na tem svetu, saj je Božji Sin, razodetje in učlovečenje Božje ljubezni. Jezus ni samo tisti, ki ga študiramo, o njem govorimo, pišemo, ampak je tudi oseba, s katero stopimo v stik. Če verujemo vanj, ga imamo tudi radi. Jezus je po čudežnem ribjem lovu vprašal apostola Petra, ali ga ima rad (Jn 21,16). To je ponovil še enkrat. Tretjič ga je vprašal, ali je še njegov prijatelj (phileo). Peter se je spomnil, da ga je trikrat zatajil, in mu odgovoril: "Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad" (Jn 21,17). Tudi drugi učenci in apostoli so bili vprašani, ali imajo radi Jezusa in so njegovi prijatelji. To vprašanje nas postavlja v posebni položaj, ker smo poklicani in izbrani, da odgovorimo na njegovo ljubezen. Jezus prihaja naproti z darom svojega usmiljenja in bližine, z razlomljenim kruhom in prelito krvjo.

Jezus trka, čaka, spodbuja, vendar ne prestopi naše svobode in odločitve. Ljubezni ni mogoče zahtevati, lahko se samo podari in sprejme. Po priznanju krhkosti in greha ter kesanju se rodi nova odprtost, da ga poslušamo in sprejmemo njegovo ljubezen. Peter se je po velikonočnem srečanju z Jezusom spreobrnil in bil pripravljen iti zanj tudi v smrt. Jezusa ljubimo, ker, kdor ljubi njega, ljubi tudi Očeta (Jn 14,21.23). Kdor ga ljubi, ga tudi pozna in se mu bo razodel (Jn 14,21). Avguštin pravi, da ne moremo stopiti v njegovo resnico, če ga ne ljubimo. Brez velike ljubezni, ki je navdihnena od Svetega Duha, Jezus ni resničen, pa čeprav o njem vse preštudiramo.

Ljubezen do Kristusa se kaže v konkretnih dejanjih, da poslušamo njegovo ljubezen in jo spolnimo. (Mt 7, 21) Kdor izpolni Božjo voljo, poslušaj Jezusa, zato mu je brat, sestra in mati (Mr 3,35). Kristjani smo povabljeni, da odkrijemo to Božjo ljubezen v Jezusu in jo posnemamo. Predvsem pa, da sledimo

njegovemu oznanilu od dveh razsežnosti ljubezni: do Boga in do ljudi (Mt 22, 37-39). Opat Benedikt pravi, da ne smemo prav nič postaviti pred ljubezen, ki jo imamo do Kristusa.

Sicer so že cerkveni očetje poudarili, da je vse, kar je dobro, usmerjeno h krščanstvu, vendar je v Cerkvi neprestano obstajala skrb prednostne izbire Kristusa in ljubezni do njega. Danes je to pomembno zlasti pri srečanjih z duhovnostmi Vzhoda, kjer so veliki duhovni uvidi in kontemplacije, vendar ni tiste domačnosti in osebnega odnosa, ki jo predstavlja Kristusova bližina. Za kristjane je Jezus Kristus edina možnost za vstop v večnost Boga. Jezus je povedal, da ni mogoče priti k Očetu brez njega (Jn 14, 6). Nič človeškega ne sme biti nad Kristusovo ljubeznijo ali mimo nje. V nobeni kulturi in miselnosti ni ideala, ki bi bil nad Jezusom Kristusom, samo smo po njem ustvarjeni, odrešeni in on nas bo sodil. Kabzilas pa pravi, da je v Kristusu Bog postal viden, da bi ga mogli ljubiti.

Ohranjanja ljubezni do Kristusa se moremo učiti pri mojstrih duhovnega življenja in svetnikih. Ljudje morajo videti in začutiti ljubezen, ki jo imajo Jezusovi prijatelji. Ignacij iz Antiohije je zapisal: "Lepo je zaiti v svetu zaradi Gospoda in vstati z njim. (...)

Hočem samo najti Jezusa Kristusa. Iščem njega, ki je umrl zame, hočem njega, ki je vstal zame" (Ignacij Antiohijski, Rimljanom, 2, 1; 5, 1; 6, 1). Čeprav je Jezus pri Očetu, je njegovo življenje prisotno med nami, po spominu, po zakramentih in ljubezni. Predvsem Jezus ni le človek zgodovine in spomina, ampak je 'ti', oseba, s katero je mogoče skleniti najgloblji osebni odnos. Zlasti vzhodna Cerkev poudarja pomen živega spomina na Jezusa. Sveti Pavel je izpostavil povezavo med ljubeznijo do Kristusa in spominom nanj (2 Kor 5, 14). Ko preiščujemo, da smo tako ljubljene, da je Jezus dal življenje za nas, se odpiramo, kesamo svojih grehov in ostajamo v njem. Spomin prižiga ljubezen, pravi Cantalamessa.

Trst / Srečanje časnikarjev s škofom

Pišite lepe, dobre in resnične zgodbe

Na dan zavetnika časnikarjev sv. Frančiška Saleškega so se nekateri tržaški časnikarji odzvali na vabilo nadškofa Giampaola Crepaldija in se zbrali pri evharističnem slavlju v škofiji kapelici v Trstu. Nadškof je povzel besede papeža Frančiška, ki je povedal, da smo ljudje že od mladih nog zelo ra-

dovedni in imamo radi zgodbe, ki so lahko v obliki pravljice, romana, filma, pesmi, a tudi novic, ki zaznamujejo in oblikujejo naša prepričanja in obnašanja. V teh časih, ko je tehnologija naredila velik napredek, pa se širi vedno več lažnih novic in izzivalnih zgodb, ki ogrožajo mirne odnose in življenje ljudi. Crepaldi je poudaril, da v taki krhki stvarnosti morajo prav časnikarji deliti lepe, dobre, resnične in konstruktivne zgodbe.

Blagoslovu je sledil kratek pogovor med nadškofom, deželnim

predsednikom novinarske zbornice Cristianom Deganom in prisotnimi časnikarji. V uvodnih besedah je predsednik orisal problematiko današnjega časnikarstva in tiska. Internet in socialna omrežja so povsem spremenili način dela, ljudje se zadovoljijo s kratkimi novicami na spletu in ne poglobljajo argumentov. Časnikarji so imeli kar precej vprašanj za nadškofa, predvsem glede prihodnosti mesta, katoliškega tiska, Cerkve in mladih generacij. Glede raznih razprav in različnih mnenj v Vatikanu in Cerkvi je nadškof povedal, da je to normalno, saj duhovniki prihajajo iz različnih realnosti. Razprave so pozitivne, pravi Crepaldi: "Bolj bi se bal, ko bi jih ne bilo, kajti razprave dokazujejo, da je Cerkev živa, ima mnenja in si želi doseči vernike na čim boljši način". V nadaljevanju je nadškof dal nekaj nasvetov tržaškemu časnikarju, in sicer, naj pišejo lepe zgodbe o mestu in naj se ne osredotočajo na celostanske afere samo zato, da bi prodajali več izvodov. "Mesto Trst je v zelo

zanimivi fazi rasti in razvoja in o tem morajo časnikarji poročati in na ta način seznanjati občane". Na koncu je nadškof Crepaldi delil s prisotnimi še misel o mlajših rodovih in dejal, da je današnji "izobraževalni program" pod velikim vprašajem. V razmislek poslušalcem je navedel nekaj primerov, ko pri maši otroci razgrajajo in jim starši dajo v roke telefon, da bi se umirili. To ni pozitivno, saj otroci ne vedo več, kdaj se vedejo pravilno, kdaj ne in kdaj pgrešijo.

MČ

Skozi drugačno prizmo (21)

Cilji in sredstva

Pred nedavnim je madžarski predsednik vlade Viktor Orban predlagal, da bi, v okviru prizadevanja za povečanje rodnosti, omogočili popolnoma brezplačno umetno oploditev. Iz tega se lahko naučimo nekako tri reči (čeprav bi lahko potegnili še kako stvar več). Prva je, da onkraj naših meja (kakor tudi znotraj, pravzaprav), ne obstaja niti en politik, ki bi resno in polno promoviral krščanske vrednote. Ugovor, da se že več časa Orban trudi, da bi povečal rodnost, in da dosega dobre rezultate, je do neke mere na mestu. Ne samo Madžarska, temveč vse "višegradske" države si precej prizadevajo v tej smeri in tudi dosegajo dobre rezultate, tako da so prišli z 1,3 otroka na plodno žensko na 1,5 otroka, kar se zdi malo, a ni. Vedeti pa moramo, da rodnost kot taka ni krščanska vrednota in sama posebej nima kaj dosti z našo vero. Je pač odvisno, kako se zadeva usmeri. Seveda še zdaleč nismo proti veliki rodnosti, vendar moramo vselej vedeti, da je ta podrejena vzgoji otrok. Rodnost po Orbanovo, kjer pa bi lahko dali tudi priimek kateregakoli drugega politika, ki postavlja v središče svojega programa demografsko rast, je v prvi vrsti sredstvo za dosego večjega števila delavcev, davkoplačevalcev in porabnikov, torej je učinkovito in na neki način banalno sredstvo, s katerim bi v nekem srednje dolgem obdobju uredili številke javnih računov, da ne bi kazale tako klavrne slike. Gre torej za pragmatično postopanje z enostavno predpostavko, da je država brez otrok pač obsojena na propad. Zato pa ne moremo trditi, da gre pri tem za promocijo krščanskih vrednot, daleč od tega. To je podobno iskanju pozitivnih plati v raznoraznih abortivnih zakonih, kakršne so najbrž videli tudi kakšni nominalno krščanski intelektualci (tudi kak zamejski med njimi), ko so glasovali za zakon 194/78. Še v nobenem programu, ki bi rad zaustavil demografsko krizo, nismo zasledili tega, da bi se govorilo o prepovedi ali vsaj omejevanju splava ali katerekoli druge prakse, ki privede do pokola spočetih, tudi še v večjem številu kot sama umetna prekinitiv nosečnosti, to pa je seveda prav umetna oploditev. Ta, to pa je druga zadeva, ki se jo lahko naučimo, nujno uniči na desetine človeških bitij, da bi privedla do nosečnosti, ki celo v večini primerov pripelje do spontanega splava ali predčasnega rojstva. Če pogledamo italijanske podatke za

leto 2019, ugotovimo, da je bilo izvedenih 77.195 krogov umetnih oploditev, kjer jih je bilo več kot 14 tisoč prekinjenih

še pred prenosom v maternico, kar se je seveda končalo z uničenjem vseh zarodkov. Ko se je prenos vendarle zgodil, so prišli do 51.651 krogov oziroma do približno 87.129 oplojenih zarodkov, ki so bili preneseni v maternico ženske, vendar pa tu ne povedo, koliko zarodkov so proizvedli, tako da lahko ocenimo, da kakih 200.000, glede na to, da proizvedejo nekako po tri na krog. Skratka, od zgoraj navedenih zarodkov, ki so bili preneseni v telo ženske, je prišlo do 14.604 nosečnosti, rodilo pa se je 10.844 otrok, od tega 20 % nedonošenih. V primerjavi s tem umetno

splošno in zdrava pamet uči, da ima vsako človeško življenje v sebi ogromno vrednost, toliko bolj, če je nedolžno in neobogljeno. Uči, da je to življenje kal upanja, od spočetja do naravne smrti. Pa obrnimo zadeve, bi bila dopustna takšna tehnika, ki bi na vsakih 10.844 živorojenih ubila več kot 100 tisoč nosečnic? Bi to financiralo zdravstveno zavarovanje? Bi to osrečilo starše? In ali bi tistih slabih enajst tisoč živorojenih opravičili več kot sto tisoč nosečnic, ki bi umrle v poskusu, da bi pripeljale nosečnost do konca? Odgovori lahko vsak, kakor ve, a nekaj je jasno. Če ni razlike ne za Orbana, niti, če vzamemo Melonijevu ali Salviniya, ko govorimo, recimo, o Italiji, a tudi v Sloveniji ni kaj boljše, med naravnim spočetjem in umetno oploditvijo, potem ni neke osnovne zavesti glede dostojanstva

povzročeni splav ni nič. Je torej to krščanski način? Pa tu ne gre le za katolike, ampak za vsakega človeka dobre volje in zdrave kmečke pameti. Tako pridemo do tretjega in morda najhujšega vidika. Prišlo je praktično do popolnega ne razlikovanja ali ne problematiziranja razlike med naravnim spočetjem in, to lahko rečemo, umetno proizvodnjo človeka. Ni zavesti o tem prej omenjenem ubijanju, če je kdaj ta zavest sploh obstajala, tudi med kristjani, ali kdor naj bi to bil. Te zavesti ni, pa čeprav so podatki zelo zgovorni, vendar pa (pre) mnogi še vedno ne vidijo v zarodku, vse od spočetja, človeškega bitja, torej človeka. Umetna oploditev je zato še slabša sestra že tako slabega splava, skupaj pa imata iste starše, namreč zanikanje dostojanstva človeškega življenja in izgubo upanja. Saj nas vendar, še prej kot vera,

spočetega, nihče od teh pa ne misli storiti nič, da bi spremenil zakone o splavu. Poleg tega seveda omogočajo nosečnici, da lahko izbira med tem, ali bo imela otroka ali pa bo spočetega, za katerega oni trdijo, da je samo zarodek, uničila. Onkraj namerov lahko ugotovimo, da gre za isto osnovno izhodišče, da se namreč odloča o življenju nekoga drugega, kjer je spočeti predmet, ne pa osebek ali celo oseba. Za te naše politike je rodnost le zagotavljanje novih davkoplačevalcev, porabnikov, še bolj kot delovne sile, glede na t. i. vse večjo delokalizacijo proizvodnje in podobne reči. Ali, po drugi strani, za utrjevanje neke ne natančno določene "nacionalne identitete", ki pa je v resnici le parodija tega, kar je stoletja dolgo držalo pokonci naše dežele in celotni Zahod.

Andrej Vončina

Podturn / Konec srečanj za laike

O koncu sveta

V torek, 13. januarja, je bilo zadnje srečanje tečaja, ki je potekal v Podturnu in je imelo naslov *Konec sveta*. Dandanes je ta tema zelo aktualna; pomisliti moramo le na ekološko moralo, ki pojmuje svet brez Božje navzočnosti. S to mislijo se je predavatelj navezal na temo onstranstva, ki so jo sicer že obravnavali. V resnici imamo mi kristjani dvojni pogled na Boga in dvojni pogled na onstranstvo: včasih vidimo Boga kot ljubezen, ki razkriva svojo nesebično ljubezen; včasih pa ga vidimo kot sodnika, ki določi sodbo in je merilo dogodkov in človeških dejanj. Iz tega izhaja, da se naša vizija onstranstva spreminja. Če damo prednost ljubečemu Bogu, moramo črtati nekatera prepričanja, do katerih smo se dokopali v zgodovini. Gotovo v tem kontekstu ni prostora za pekel. Če pa damo prednost sodniku, potem so nam jasne tudi vizije pekla in da se bodo rešili samo nekateri. Pravzaprav v tem drugem primeru bi se ne mogel nihče rešiti, niti svetniki ne. Ko beremo njihove življenjepise, spoznamo, da so bili tudi oni grešniki. Vprašanje usode človeštva je povezano z Jezusovo

smrtjo na križu, kajti v središču spora med Jezusom in farizeji je bilo prav vprašanje usode po smrti. Farizeji so rešitev videli v izpolnitvi zakonov in pravil. Reši se, kdor izpolnjuje vsa pravila. Jezus se upre temu. Bog zanj ni sodnik, ki meri dejanja in odloči po teh usod. Ni brez pomena, da je Jezus ljubil predvsem vlačuge, izvržence, grešnike. Tema konca sveta je prisotna v vseh verstvih in tudi v srednjem veku so verjeli, da bo v letu tisoč konec vsega. Predavatelj je povedal, da je v Svetem pismu govor o koncu sveta predvsem v apokaliptičnih delih, ki so posebna poglavja evangelija, ki poročajo o prihodu Sina človekovega. Apokaliptične knjige vsebujejo posebne literarne zvrsti, katerih vsebine so bile način sporočanja tistega časa. V njih Bog ni razodel človeku konca sveta in sam Jezus pravi, da tega ne ve. Dokončna dovršitev, ki je pred nami, je za nas skrita; samo tako ohranjata vera in upanje svoj krščanski pomen. Ampak prav zaradi tega, ker človek nima vpogleda v prihodnost, dobi leta svojo ustvarjalno moč. Apokalipsa je predmet eshatološkega pričakovanja, njena tehnika je bi-

predstaviti le negativne dogodke. Dogajanja v svetu v luči tega gledanja ne potekajo po nespremenljivem Božjem načrtu, ampak ima za to odgovornost samo človek. Zato je razumljiva Božja odločitev za poseg s sodbo. V drugih delih Svetega pisma se zelo malo ali nič ne piše o tem, saj je bil pogled judovstva na onstranstvo zelo pomanjkljiv. Judje niso radi govorili o onstranstvu, ker se jim je le-to zdelo zelo sivo in nepomembno. V 24. poglavju Matejevega in 13. poglavju Markovega evangelija ter v Lukovem evangeliju je poleg govora o koncu sveta tudi govor o porušenju templja, ki se veže na usodo sveta. Jezus pravi namreč: "Tu zagotovo ne bo ostal kamen na kamnu, ki ne bi bil zrušen". Seveda je bil evangelij napisan nekaj let, potem ko so Rimljani uničili Jeruzalem in on je bil priča porušenju templja. A ne gre samo za to. Jezusove besede so bile namenjene templju in temu, kar je tempelj pomenil. Tempelj in vse, kar se je okrog njega dogajalo; postal je vse bolj institucionalen, prostor neke suhoparne sakralnosti, ki ni dovolil več, da bi se izražala prava vera. Romar je hodil v tempelj, da bi spoznal Boga, v resnici je pa dobil le zunanost. Ko versko izkustvo ni več živo, izgubi smisel. Nevarno je, da postanejo verski obredi neke vrste formalizem, ki

nas privede do izgube Boga, do neke vrste mehaničnosti in izpolnjevanja le predpisov in norm. Današnji človek živi rajši na površini, manjkajo mu razsežnosti globine. Pri takšnem življenju po zakonih in ritualih ni skoraj več osebnega sodelovanja, kajti izkustvo Boga je predvsem življenjsko izkustvo. O koncu sveta sv. Matej nadaljuje: "Vzdignil se bo narod proti narodu in kral-

gega in se med seboj sovražili. Vstalo bo veliko lažnih prerokov, ki bodo mnoge zavedli. Ker se bo nepostavnost povečala, se bo ljubezen ohladila. Kdor pa bo vztrajal do konca, bo rešen. In ta evangelij kraljestva bo oznanjen po vsem svetu v pričevanje vsem narodom in takrat bo prišel konec". Govori se torej o katastrofi, tudi Cerkev ne bo izvzeta. Na koncu pa je govor o neki zrelosti, vztraj-

bodrijo, da gremo oznanjat po vsem svetu krščanstvo, kot smo delali v preteklosti, kjer smo celo s silo to počenjali. Tukaj lahko celo trdimo, da končna vizija za kristjana ni v tem, da bomo svet rešili, če bomo vse naučili in krstili v krščanski veri. Kot krščanstvo temelji tudi vsaka druga religija na neposrednem samorazkrivanju in samoopričevanju Božjega. Vsaka religija, kot krščanstvo, sloni na dveh stebrih: na ljubezni in na življenju, ki premaguje smrt. S tem lahko celo rečemo, da kristjan lahko živi v drugih religijah. Živeti evangelij v različnih drugih religijah je mogoče. Oznanjevanje krščanstva se lahko upodobi v izkustvu drugih verstev. To pomeni, da tudi musliman, budist, hinduist in vernik kakšne druge religije lahko pride do "božjega kraljestva", če s tem izrazom mislimo na kraljestvo ljubezni in premagovanje smrti, ki ju tudi oni sami v svoji religiji lahko dosežejo. Kdaj bo torej konec? Ko bo zgodovina prišla do neke zrelosti, ki bo temeljila na izkustvu Božjega, ki prekaša vse ideologije in kjer bo poudarek na ljubezni in na premaganju smrti? Srečko Kosovel je nekje zapisal: "Kdor hoče ljubiti, živeti, ta mora ubiti v srcu laž". Torej, če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre...

Nanut Karlo

jestvo proti kraljestvu in lakote in potresi bodo na raznih krajih, vendar je vse to začetek porodnih bolečin. Takrat vas bodo izročali v stisko in vas morili. Vsi narodi vas bodo sovražili zaradi mojega imena. Veliko se jih bo takrat pohujšalo. Izdajali bodo drug dru-

nosti in oznanjevanju evangelija. Proti površnemu mišljenju, ki ima religijo predvsem za zunanjo pripadnost neki verski ustanovi, neki veroizpovedi in zakonodaji, je treba poudariti, da je religija celoten odnos do sveta, do življenja. Zadnje besede nas danes ne

Sveže energije za PD Vrh Sv. Mihaela

V torek, 21. januarja, je potekal redni občni zbor volilnega značaja Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela. V dvorani Zadržne kraške banke v Sovodnjah se je zbralo kar lepo število članov, odbornikov in gostov. Prisotne je pozdravila predsednica društva Karen Ulian, ki se je v svojem govoru zahvalila vsem odbornikom in članom za izkazano zaupanje in za pomoč pri delovanju društva, ki je majhno, a po duši in delovanju res veliko. Pri društvu namreč delujejo štirje pevski sestavi: OPZ Etko Mužetko, MIPS Vihar, DVS Bodeča Neža in cerkveni zbor. V poletnem času organizira društvo izlet za člane vseh starosti in s kresovanjem skrbi za ohranjanje tradicij, spomladi pa prireja že 20 let priljubljeni in kakovostni zborovski dogodek Zlata grla. Z barvanjem pirhov in tekmovanjem za najlepše pobarvani pirh nudijo otrokom možnost, da urijo umetniško žilico in se primerjajo v zdravem tekmovalnem okolju. S prispevkom, ki ga otroci dobijo na koledovanju z betlehemske lučke miru, pa pomagajo manj srečnim otrokom. "To se pravi, da delujemo na vseh starostnih stopnjah in na več področjih: pevskem, razvedrilnem, gledališkem, umetniškem, dobrodelnem in kulturnem", je poudarila predsednica. Sledila so poročila. Nika Cotič je prebrala poročilo dejavnosti v letu 2019 in za leto 2020, članica Giulia Černic je poročala o pestri dejavnosti DVS Bodeča Neža, blagajničarka Mihaela Devetak je prikazala članom obračun minulega leta ter predračun za leto 2020 in Sara Devetak je prebrala poročilo nadzornega odbora. Med prisotnimi so bili tudi predstavniki slovenskih društev, ki so prinesli pozdrav: predsednica ZSKP in pokrajinska predsednica SSO Franca Padovan, odbornik Krožka Anton Gregorič Julijan Čavdek, predsednik MePZ Lojze Bratuž Marko Terčič in odbornik ŠZ Soča Marko Černic. Sledili so predlogi in volitve za nov odbor, v katerega je vstopilo pet novih članov. Izvršni odbor bodo sestavljali Nika Cotič, Daniel Černic, Erika Černic, Giulia Černic, Saša Černic, Annamaria Devetak, Mihaela Devetak, Nerina Devetak, Tjaša Devetak, Mateja Jarc, Karen Ulian in Melita Valič, nadzorni pa Marta Brumat, Doriana Devetak in Sara Devetak.

S 1. strani

"Zgodovina je živa, nas vse hromi in uničuje zato, ker je bila zamolčana!"

Dr. Renato Podbersič je z avtorjem o knjigi spregovoril na njeni osmi predstavitvi, ki je potekala na Srečanju pod lipami v petek, 31. januarja, v veliki dvorani goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž.

O delu, ki so ga izdale in založile Medijske in raziskovalne storitve

- J. Možina, Celjska Mohorjeva družba, Mohorjeva založba Celovec in Goriška Mohorjeva družba, je Podbersič povedal, da je to "knjiga, ki dosega neverjetne številke in podira rekorde. V njej ni nič posebnega in hkrati je vse posebno". Možina opisuje začetke slovenskega razkola, ki je imel svoje korenine v okupaciji, revoluciji in protirevoluciji - "kar se je v letih 1941 in 1942 skotilo v italijansko zasedeni Ljubljanski pokrajini, je bil revolucionarni model, ki se je proti koncu vojne razširil na celotno slovensko ozemlje, tudi na Goriško in Tržaško. Pojavne oblike in preživetje slovenskega razkola v današnjem času veljajo za celotno slovensko ozemlje - ta zgodovina ni pretekla, je živa, nas vse hromi in uničuje zato, ker je bila zamolčana".

V knjigi je nekaj takega, kar je po mnenju dr. Renata Podbersiča prava dodana vrednost slovenskemu zgodovinopisju. Med tem so gotovo pomembni viri, iz katerih je Možina črpal informacije - arhivski dokumenti, rokopisi, osebna korespondenca Akademskega kluba Straža in italijanska vojaška poročila, ki dokazujejo, kako je okupator opazoval začetek revolucije in potem bratomorne vojne na Slovenskem. Nedvomno so zelo pomembni ustni viri, pričevan-

ja oseb tudi iz Možinove televizijske oddaje Pričevalci, ki so doživljale vojne dogodke - "pričevanje ni nikoli prvovrstni vir, osnova so arhivski viri, iz suhoparnih dokumentov pa ne moremo zajeti čustvenega stanja, ki je bilo značilno za tisto dobo. Ravno čustvena razmerja in strah so bistveni za odločitve -

nani povzročitelj" (21.331), zavazniki (7.181), protipartizanski tabor - vaške straže in domobranci (6.151) ter italijanski tabor (6.119).

Ljubljanska pokrajina je bila deležna "presenetljivo blage okupacije z italijanske strani", zato se je tu zadrževalo tudi takratno komunistično vodstvo in prav

terizmu. Na petkovi predstavitvi sta Podbersič in Možina posebno izpostavila tudi nerazumljivo gorje, ki ga je revolucionarno gibanje storilo nad romskim prebivalstvom - "italijanski okupator Romov ni moral, nemški jih je zapiral v taborišča, partizani so jih sistematično pobijali".

V središču obravnave je eno najbolj občutljivih poglavij polpretekle zgodovine, obdobja, ko "življenje ljudi ni bilo manj vredno od našega in verjetno so bili tedaj ljudje manj vajeni nasilja, kot smo mi danes". "Zakaj je potrebno v letu 2020 govoriti o teh stvareh"? je Podbersič za konec še vprašal Možino: "Najbolj zato, ker Slovenski razkol sicer zadeva preteklost, a dejansko je vsebina knjige naložba v prihodnost posameznikov, družin in nacije v celoti. Njeno sporočilo je z vidika medvojnih travm odredljivo, sproščujoče". Avtor se je

tukaj so pričevalci ključnega pomena!" je povedal Možina. Zgodovinsko delo, ki vsebuje 217 faksimilov dokumentov in fotografij iz zasebnih virov, 15 zemljevidov in 35 grafov, analizira predvojno obdobje in raziskuje vzroke, zakaj je prišlo do domobransko-partizanskih spopadov, temelji na analizah podatkov o smrtnih žrtvah in povzročiteljih na različnih straneh, pridobljenih iz baze Inštituta za novejšo zgodovino v Ljubljani, te podatke pa nazorno prikazuje v grafičnih ponazoritvah. Med temi je gotovo zelo razburljiva tista, ki prikazuje število slovenskih žrtev v letih 1941-1946 na ozemlju Slovenije: največ žrtev je povzročil nemški okupator (32.140), sledijo mu partizanski oz. revolucionarni tabor (24.443 slovenskih žrtev), "nez-

tu je, po napadu na Sovjetsko zvezo, začelo svoj program in oborožen upor. Revolucionarno gibanje je presenetljivo nastopilo najprej ne proti okupatorjem, pač pa v večji meri proti slovenskim ljudem - "z revolucionarnim nasiljem so dobesedno podivjali spomladi 1942 ... Fanatično so bili prepričani, da bo konec vojne istega leta in da morajo zato pohiteti z nasiljem". Komuniste naj bi zanimala predvsem revolucija, s katero so želeli po končani vojni prevzeti oblast in iz Slovenije narediti sovjetsko republiko, revolucionarno nasilje pa je po vaseh postalo tako nevzdržno, da so prebivalci iskali pomoč in orožje pri Italijanih - organizirali so vojaško samoobrambo, vaške straže, ki so postale upor oz. zaščita proti partizanskemu

v knjigi poglobil tudi v psihološko plat vojne, ki še danes bremeni posameznike, družine in slovenski narod v celoti. Znanstvene raziskave namreč dokazujejo, da se doživeto nasilje in tragične izkušnje ne prenašajo na potomce samo preko nekih vzorcev, spominov, ampak so dejansko vtisnjene v genetskem zapisu posameznikov - nepoznane in nerazčiščene travme torej še bremenijo. Dr. Jože Možina je svoj nastop sklenil z besedami: "V naši naciji ogromno energije izgubljam zaradi razklanosti, tega samouničevalnega nagona, ki ga je namenoma sprožila revolucija. S priznanjem trpljenja, pokopom žrtev, priznanjem krivice in odpuščanjem - tako vidim slovensko prihodnost!"

Katja Ferletič

Ob prazniku sv. Frančiška Saleškega Nadškof Redaelli je prislunil časnikarjem

Ob prazniku sv. Frančiška Saleškega, zavetnika časnikarjev in tiskarjev, je goriški nadškof Carlo Robereto Maria Redaelli, kot že prej dolgo let njegovi predhodniki, ponavadi vabil delavce in sodelavce pri sredstvih družbenega obveščanja k maši, kjer je med homilijo povedal kakšno aktualno misel o tisku in medijih. Letos se je odločil drugače. Najprej je obiskal eno izmed uredništev goriških časnikov, nato pa je na sproščeno srečanje v bližnjem kavarno povabil časnikarje in njihove sodelavce. Da bi jim prislunil.

V petek, 31. januarja zjutraj, je obiskal uredništvo Primorskega dnevnika v ul. Garibaldi v Gorici. Tam sta ga, poleg časnikarjev, tajniškega osebja in dveh fotografov, sprejela tudi odgovorni urednik Igor Devetak in predsednik upravnega odbora družbe

Prae Aleš Waltritsch, ki sta gostu in Mauru Ungaru, uredniku škofijskega tednika Voce Isontina, orisala delo in poslanstvo dnevnika in založniške hiše. V kavarini nasproti redakcije je nato nadškof izzval navzoče z vprašanjem, kakšno vizijo Goriške imajo. V krogu skoraj 30 zbranih se je vnel razgovor o utripu mesta, njegovih težavah in perspektivah, o tem, kakšno družbeno težo ima - in naj ima - Cerkev v našem prostoru, o tem, da krščanske skupnosti prepogosto raz-

mišljajo kot pred tremi ali štirimi desetletji in se s preživelimi kalupi obračajo na ljudi, ki so jim take oblike tuje; pa o vlogi kristjanov na družbenem področju, zlasti med na rob potisnjenimi, o vsestranskem obubožanju našega ozemlja, o tem, da mladi odhajajo, ker iščejo srečo drugje, o krizi politike in kulturi (skupna kandidatura dveh Goric za Evropsko prestolnico kulture!) kot priložnosti, da se ta prostor spet postavi na noge. Nadškof je spomnil na besede papeža Frančiška, ki je v le-

tošnjem sporočilu ob dnevu sredstev družbenega obveščanja povabil, da bi pripovedovali dobre zgodbe konkretnih oseb. Pa da bi razmišljali o prihodnosti. Saj "Gorica ima bogato zgodovino, gledati pa moramo naprej in delati konkretne korake", je poudaril. Načrtov je bilo in je veliko, stvarnih premikov pa premalo. Časnikarji s svojim pisanjem lahko pomagajo ljudem razmišljati. On, nadškof, pa jim je na razpolago, pripravljen z njimi sodelovati. "Še se bomo slišali!"

DD

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

NIZ VESELOIGER LJUBITELJSKIH ODROV

- **Sobota, 8. februarja 2020, ob 20.30 uri**
Skupnost družin Sončnica
Gledališka skupina O'Klapa
MLADINSKI MUZIKAL
LAK ZA SANJE
REŽIJA: SANJA VOGRIC

- **Sreda, 12. februarja 2020, ob 20 uri**
Natečaj Mladi oder - nagrajevanje
Otroška gledališka skupina SKD Hrast -
Doberdob
Bojana Levinger
**O ŽALOSTNEM KLOVNU IN
ZALJUBLJENI PRINCESI**
REŽIJA: CHIARA BRUZZECHESE

- **Sobota, 22. februarja 2020, ob 20. uri**
Dramski odsek PD Štandrež
John Chapman
Michael Pertwee
KOMEDIJA
VOHUNI
REŽIJA: JOŽE HROVAT

Predstave bodo
v veliki dvorani
KULTURNEGA CENTRA
LOJZE BRATUŽ v Gorici

*Za rezervacije
in informacije:*

Kulturni center
Lojze Bratuž
tel: 0481 531445
e-mail: info@centerbratuž.org

**NIZ VESELOIGER
LJUBITELJSKIH ODROV**

Pevma / Poseben gost na OŠ Josip Abram

Ararad Khatchikian o armenskem narodu

V torek, 28. januarja, je obiskal učence osnovne šole Josip Abram v Pevmi res poseben gost, in sicer Ararad Khatchikian, po rodu Armenec, a rojen v Sudanu. Radovednim otrokom je pripovedoval življenjsko zgodbo in tragično usodo armenskega naroda, ki so ga z genocidom skušali izbrisati Turki. Povedal je, kako je njegov oče moral zbežati iz rojstnih krajev in se preseliti v Sudan ter kasneje poslati družino, ženo (Italijanko) in sinova, v kraje, v katerih bi našli boljše razmere za življenje. Tako je

Ararad prišel v Gorico, kjer je imela prijateljico, ki je iz Opatije prišla v naše kraje. Tu so dolgo let živeli v sobici,

ki jim jo je prijazno poklonila prav ta gospa. Ararad je tako lahko obiskoval šolo, zaradi imena in izvora pa ni bi-

Doberdob / Slovo domačega glasbenika

Utihnili je glas Karla Lavrenčiča

Slovesom Karla Lavrenčiča je v Doberdolu zazijala vrzel na področju kulture in glasbe. Sam je bil namreč glasbenik, svojo ljubezen pa je nato posredoval tudi otrokom. Glasba je tako postala rdeča nit družine "Keveljirjevih", kot jih poznamo v Doberdolu, vse do najmlajše generacije. Glasbena žilica je bila Karlu Lavrenčiču prirojena, kljub temu da možnosti za izobraževanje takrat ni bilo kaj veliko. Pokojnik se je rodil v vasi na goriškem Krasu 28. februarja 1937. Bil je peti od šestih otrok Jožefa Lavrenčiča in Karline Gergolet. Že v otroških letih je spoznal tegobe vojne. Leta 1946 je namreč postal vojna sirota, saj je oče zbolel in umrl za posledicami medvojne prisilnega dela in interniranja v Nemčiji. Karla sta vselej odlikovali na-

tančnost in zanesljivost. Po opravljeni strokovni šoli v Gorici se je zaposlil v tržiški ladjedelnici ter tam ostal vse do upokojitve leta 1992. Na delovnem mestu so njegovo zagnanost in predanost delu nagradili, Karlo je tako postal vodja raznih oddelkov, nazadnje tudi pri gradnji podmornic. Njegova velika ljubezen pa je bila vseskozi glasba. Bil je samouk, osnovo glasbe pa je ob koncu petdesetih in začetku šestdesetih let preteklega stoletja kot mladenič spoznaval pri profesorju Mirku Fileju v Gorici. Spomine na glasbene lekcije je pokojnik zbral v zapisu, ki je bil objavljen v zborniku ob 40. obletnici Filejeve smrti. Spominjal se je, kako se je h glasbenemu pouku vozil z motorjem, tudi pozimi in v najhujšem mrazu, ob nedeljah zjutraj pred

mašo. Prof. Filej ga je vedno sprejel s "šilčkom" v rokah, da bi si opomogel od mraza. "Pri delu in pri učnih urah pa je bil Filej vedno zbran in zahteven profesor", se še spominja Karlo Lavrenčič, ki je bil na svojega glasbenega mentorja navezan tudi zaradi vsestranske pomoči zborom, tudi doberdobskem. Filej je tako ob blagoslovitvi novih orgel v Doberdolu napisal priložnostno skladbo, kar je bilo Karlu zelo pri srcu. Sam je bil skoraj 30 let organist v cerkvi in dirigent cerkvenega pevskega zbora. Bil je strasten ljubitelj dirigiranja. Od leta 1965 do 1985 je vodil mešani pevski zbor Hrast, dirigentsko palico je takrat prepustil sinu Hilariju. Bil je razgledan dirigent, v repertoar je vnašal novosti, ovrednotil pa je tudi klasično zborovsko literaturo. Pod njegovim vodstvom je MePZ Hrast nastopil tudi zunaj domačega okolja. Med pomembnejšimi dogodki so bili koncerti v Milanu, Karlovcu ter v Althofnu na avstrijskem Koroškem. Leta 1968 pa je bil tudi soustanovitelj Slovenskega katoliškega društva Hrast in pobudnik ustanovitve glasbene šole v domači vasi, ki je takrat štela tudi do 40 gojencev.

Karlo Lavrenčič si je družino ustvaril v rodnem Doberdolu. Leta 1961 se je poročil z domačinko Adorino Frandolič. V zakonu sta

lo vedno lahko, je obrazložil. Otroci so se pačili in ga žalili zaradi nenavadnega imena in priimka. On pa je trdno vztrajal in jim vedno odpustil. Otrokom, ki so ga pozorno poslušali, je posredoval pomembno izkušnjo, in sicer, kako je lahko človek do sočloveka hudoben, samo ker nima enake barve polti ali ker enostavno prihaja iz drugih krajev. Učencem je priporočal, naj vedno spoštujejo bližnjega, ne glede na etnične razlike, saj smo vsi enaki in vsi sinovi narave.

Ararad je na šolo prišel v družbi posebnega prijatelja, t. j. psa pasme sibirski husky. Ko je bil mlad, je namreč potoval na Alasko, kjer se je zaljubil v naravo, pse in v posebno disciplino, sani na pasjo vprego. To strast razvija tudi v naši deželi, in sicer na Trbižu, kjer vodi prav šolo sankanja in prireja tudi tekmovanja za mlajše in starejše.

Gost je presenetil otroke tudi z glasbo, saj je s sabo prinesel kitaro in ob glasbeni spremljavi zapel nekaj pesmi v materinščini in pri njih so s ploskanjem sodelovali tudi sami otroci.

MČ

Obvestila

P. Ivan Bresciani DJ bo v petek, 7. februarja, ob 20. uri imel lectio divina v Močnikovem domu v Gorici. Ob 19.30 v cerkvi sv. Ivana molitev za mlade. Toplo vabljeni!

KD Sabotin vabi v Štmaver na praznovanje sv. Valentina v društvene prostore v Štmavru. Začelo se bo na petek, 14. februarja, ob 20. uri s turnirjem v briškoli, nadaljevalo v soboto, 15. februarja, ob 20. uri s kulturnim programom: nastop domačega moškega zbora in moške zasedbe zbora Sedej iz Števerjana, predstavitev in predvajanje posnetkov o projektu "Skupni in drugačni običaji Slovencev v Italiji". Višek praznovanja bo v nedeljo, 16. februarja, z odprtjem kioskov ob 10. uri in s slovesno sv. mašo ob 14. uri.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja od 22. do 27. marca letovanje v termah Olimia. Vpisovanje in informacije po tel. 0481-884156, 328-6360744 (Andrej F.) do 13. februarja.

Slovenska organizacija išče v Gorici sodelavca/sodelavko za tajniško delo za določen čas. Obvezno je dobro poznavanje slovenskega, italijanskega in angleškega jezika, vozniško dovoljenje, poznavanje programov word, excel in power point ter elektronske pošte. Zaželjena je razpoložljivost za občasno delo v večernih urah. Zainteresirani naj pošljejo najkasneje do 9. februarja 2020 svoj življenjepis na naslov

elektronske pošte ponudbade@gmail.com.
Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Cestitke

Naš dragi **Aaron** je 3. februarja 2020 naštel okroglih trideset let. Da bi bil zmeraj tako dobrodušen in darežljiv in da bi še kdaj kaj lepega zapel in se še tako rad pogovarjal z nonoti in da bi tudi nami in noni včasih namenil poljubček, mu iz srca želimo mama Cinzia, tata Jadran, nona Marica, nono Tonče in vsi, ki ga imamo zelo radi.

Na Livadi v severnem delu Gorice je v ponedeljek, 3. februarja 2020, praznovala zelo častitljiv jubilej, okroglih sto let, gospa **Adela Sedevič vd. Luis**, naša zvesta naročnica. Želimo ji, da bi jo še spremljala zdravje in bistrina duha, ter ji voščimo, da bi preživela še veliko lepih trenutkov v družbi domačih in rastlin, ki jih tako rada goji in krasijo njeno hišo in vrt.

Darovi

Za misijonarja **Pedra Opeko**: Antonia Devetak 50 evrov.

RADIO SPAZIO vrata proti vzhodu

(od 7. februarja 2020 do 13. februarja 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 7. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 8. februarja (vodi Ezio

Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 9. februarja, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 10. februarja (v studiu Katja Volpi): Človek skozi tisočletja.
Torek, 11. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 12. februarja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Brižinski spomeniki 2. del. - Izbor melodij.
Četrtek, 13. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtekov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Ob težki izgubi drage mame in none

ANE (ANICE) JUHANT vdove FERLAT

izrekamo iskreno sožalje hčerkama Irenki in Zdenki z družinama.

VSI ČLANI KULTURNEGA DRUŠTVA SABOTIN IN PEVCI MOŠKEGA ZBORA ŠTMAVER

† V Gospodu je zaspal naš dragi oče in nono

KARLO LAVRENČIČ

Žalostno vest sporočata

SIN HILARIJ in HČI LUCIA Z DRUŽINAMA.

Od njega se bomo poslovili v petek, 7. februarja, ob 13. uri v cerkvi v Doberdolu, kjer bo pokojnik ležal od 12. ure dalje.

Ob izgubi očeta in nonota

KARLA LAVRENČIČA

izrekamo Hilariju, Luciji in ostalim članom družine iskreno sožalje

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL
SVET SLOVENSkih ORGANIZACIJ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

SREČANJA pod lipami

v sodelovanju s
Svetom slovenskih organizacij

IVA DIMIČ

Predsednica Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, poslanka NSi v Državnem zboru Republike Slovenije in ekonomistka

Večer bo vodil časnikar Julijan Čavdek

ČETRTEK, 13. FEBRUAR 2020, OB 20.30
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Prosvetno društvo Štandrež in KD Stanko Vuk Miren-Orehovlje vabita na

PRIREDITEV

OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE ob 200-letnici smrti Valentina Vodnika

Ne hčere ne sina
po meni ne bo,
dovolj je spomina:
me pesmi pojo.

Program oblikujejo člani obeh društev. Nastopajo: igralci, recitatorji, glasbeniki, solisti, voditeljica, MePZ Štandrež, slavnostna govornica dr. Nataša Paulin.

Miren, dvorana Gnidovčevega doma
petek, 7. februarja 2020, ob 19. uri
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
sobota, 8. februarja 2020, ob 20. uri

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Pismo

Pred 10 leti je umrl prof. Zorko Harej

Dragi profesor Zorko Harej, v četrtek, 30. januarja, je minilo 10 let, odkar vas je Gospodar življenja poklical k sebi. V minulih dneh in tednih sem večkrat mislil na vas, saj je bilo v tem smislu več priložnosti. Resnici na ljubo bili ste v mislih mnogih, ker je Zveza cerkvenih pevskih zborov letošnji božični koncert, ki so ga priredili 13. januarja pri sv. Justu v Trstu, uglasila na izbor vaših božičnih pesmi za otroško-mladinski, ženski, moški in mešani zbor. Pri tem je Janko Ban naredil res veliko delo, saj je opravil izbor pesmi in koordiniral sodelujoče zborovodje in zборе. Mislim, da bi bili s koncertom veseli, čeprav sem prav tako prepričan, da bi že jeseni čisto resno vprašali predsednico Rossano Paliaga in odbornike, ali ne mislijo, da je tak 'monotematski program' preveč enoličen. Skrb za raznolikost koncertnih programov vas je namreč vedno zaposlovala. Glede na odziv občinstva, ki je napolnilo tržaško stolnico, in njihove tople komentarje pa bi bila ta skrb odveč. Mislim, da bi vas pomirilo dejstvo, da je za pestrost jamčilo dejstvo, da so sodelovali otroci in da je vašim pesmim na mladino napisala instrumentalno spremljavo mlada Federica Lo Pinto, da je nastopil 23-članski moški zbor, v katerem so pod Banovim vodstvom peli pevci MVS Stane Malič in fantovska skupina Devin-Nabrežina, da je Aleksandra Pertot povezala v enotno zveneči zbor svoje pevke iz Barkovelj in DVS Primorsko iz Mačkolj, da je priložnostni

mešani zbor pod vodstvom Mateje Černic med drugim, vsaj kar je meni znano, krstno izvedel vašo Laudate Dominum, še najbolj pa, da je sklepni dve pesmi, in sicer *Le spavaj, sladko Detece* in *Božično noč* izvedel mogočen združeni zbor, ki so ga sestavljali pevci Združenega zbora ZCPZ, omenjenega priložnostnega zbora in cerkveni zbori z Opčin, iz Rojana, Mačkolj, Sv. Ivana, Devina in Lipa iz Bazovice. Prav vsi sodelujoči pevci so ugotavljali, da sta vam omenjeni dve pesmi med vsemi božičnimi, ki ste jih napisali, najbolj uspeli, in zelo primerno je spregovoril tržaški škof msgr. Crepaldi, ki je ob koncu skoraj nekoliko presenečeno ugotavljal, kako so se ob vaših pesmih povezale različne generacije pevcev in se poklonile spomenu osebnosti, ki je s tako mero občutljivosti zaznamovala slovensko glasbeno kulturo na Tržaškem. Vaša draga gospa Neli, ki je z Markom prišla na koncert, je rekla, da ji boste gotovo v sanjah povedali, kako ste doživeli ta koncert, in gotovo jo bom ob priložnosti vprašal, kaj ste ji zaupali. Osebnost pa je bila srečna, ker je ugotavljala, da vas pri ZCPZ nismo pozabili. No, to bi bilo sicer nemogoče, saj sem prepričan, da so in bodo vsaj nekatere vaše božične pesmi redno zvene po naših cerkvah. Za nami je tudi molitveni teden za zedinjenje med kristjani in spet sem imel priložnost, da sem se spomnil na vas. Ugotavljal sem, da je z lansko smrtjo g. Jožka Markuže odšel v večnost še zadnji protagonist aktivnega

ekumenskega delovanja na Tržaškem in Goriškem. Pomislil pa sem tudi na dejstvo, da je dejansko z vami prenehal delovati t. i. ekumenski zbor, ki ste ga ustanovili na začetku 60. let. Če se prav spominjam, je samo še enkrat za vzhodno liturgijo zbral pevce Bogdan Kralj, nato pa te maše niso več priredili. V goriški nadškofiji je sicer za to skrbel g. Markuža, pel pa je zbor pod vodstvom Zdravka

obredu, ki sta jo prav v molitvenem tednu za edinstvo kristjanov darovala rajna g. Kosmač in g. Markuža. Peli smo Mokranjčovo mašo in več pravoslavnih pesmi. Tisti ricmanjski večer mi je ostal v spominu, ker ste mi ob vrnitvi v Trst povedali, da je za Vas Grečaninov 'hor' *Osem blagrov* po sporočilnosti ena najlepših skladb svetovne sakralne zakladnice. O blagrih pa sva se

Klanjščka. Ko sem kaki dve, tri sezone občasno pomagal peti v zboru srbske pravoslavne cerkve, ki ste ga vodili vse od leta 1977, sem lahko spoznal, kako veliko delo so v tem smislu opravili duhovniki Stanko Janežič, Angel Kosmač in še Jožko Markuža. Po vrnitvi g. Janežiča v Slovenijo pa zlasti zadnja dva. Nekoč smo kot priložnostni zbor sodelovali v Ricmanjih pri maši v vzhodnem

pogovarjala, ker je evangelij govoril o tem. Takrat ste mi tudi zaupali svoje prepričanje, da je 'usmiljenje' tista lastnost, ki nas ljudi mogoče lahko najbolj približa Božji volji. K tej vaši trditvi sem se v teh letih pogosto vračal in mislim, da je zelo dobro odražala Vaš značaj in občutljivost do bližnjega. Jezusove besede "Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje

bodo dosegli" so vam bile blizu in v raznih okoliščinah ste nam dali vedeti, da je vedno modro in prav, če človek dvakrat premisli, preden izreče kako sodbo ali kritično mnenje. V tem smislu so izzvenele tudi besede vaše dolgoletne radijske sodelavke Dorice Žagar, ko je spregovorila na vaši žalni seji, kar me je potrdilo v tem, da sem vas prav razumel, ko ste mi razlagali o svojih pogledih na Božje usmiljenje.

Še ob dveh dogodkih minulih dni mi je spomin priklical v misli vaš obraz. Ob prazničnem večeru v četrtek, 23. januarja, ko je odbor knjižnice Dušana Černeteta iz Trsta v mali dvorani Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici podelil kolegici Eriki Jazbar letošnjo Černetovo nagrado, sem se spomnil na kar nekaj sestankov iz časov, ko so nagrado pripravljali Černetovi radijski kolegi: dr. Vršaj, dr. Legiša, vi, dragi prof. Harej, in Saša Martelanc. Sestanki so bili navadno kar na radiu in mene so povabili zraven, da bom poskrbel za lep opisno izvedbo diplome. Zanimivo mi je bilo poslušati, kako ste se pogovarjali in se usklajevali glede izbora imen raznih posameznikov, ustanov ali društev, ki bi jim bila lahko namenjena nagrada. Ob koncu ste si porazdelili zadolžitve, da so podelitve potekale praznično in doživeto.

Naslednjega dne pa je bil v hotelu Excelsior na tržaškem nabrežju novoletni sprejem stranke Slovenske skupnosti. Ko sem sledil televizijskemu prispevku, sem spet mislil na vas in na to, kako bi doživljali današnjo stranko, v kateri ste opravili več odgovornih funkcij. Med drugim ste bili več let pokrajinski tajnik stranke in na njenih listah tudi izvoljeni v

tržaški pokrajinski svet. Bili pa ste tudi pokrajinski odbornik za javne uprave, kmetijstvo in slovensko manjšino, nato pa za kulturo. Prav gotovo je tudi vaša zasluga, da je slovenska kultura doživela določeno preboj v Trstu. S posebnim zadoščanjem ste se na primer spominjali, da vam je uspelo, menda leta 1983, organizirati v dvorani Pomorske postaje razstavo o kraški hiši in kraški arhitekturi in da so bili napisali dvojezični ter da je ob tem izšel tudi bogat katalog. Uspelo vam je tudi, da je pokrajina vabila na septembrski glasbeni festival slovenske izvajalce, kar do takrat ni bilo zelo običajno. Veliko skrb ste imeli za ureditev statusa občinskih knjižnic itd. Glede političnega dela pa ste mi nekoč rekli, da je bilo mogoče določene rezultate doseči samo zato, ker ste se veliko pogovarjali z vsemi dejavniki političnega življenja in jim umirjeno utemeljevali pravilnost določenih izbir za vso družbo. Znotraj stranke, tako ste radi povedali, pa je redno in pristno soočanje z bazo temeljnega pomena za vsak napredek.

Tako, dragi prof. Harej, misli, spomini... kaj naj rečem?! Naj zaključim. Deset let je mimo in ob prvi priložnosti bom obiskal vaš grob v Žabnicah. Vi pa tam v nebeškem Jeruzalemu zvesto spremljate nas vse in še posebej ZCPZ, saj so prav njeni člani tista baza, s katero ste se tako radi srečevali in pogovarjali. Prosim vas tudi, da mi pozdravite vse v pismu omenjene, ki so že v novem Jeruzalemu, saj sem gotov, da se srečujete, spremljate in pretresate vse, kar se pri nas dogaja.

Gospo Neli pa bom vprašal, če ji v sanjah poveste tudi kaj o tem.

Marko Tavčar

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (97)

Dimitri Tabaj

Planina - narava, gradovi in rodbine

Nova baročna zgradba v Planini - zgrajena v času gospodov Eggenberških, po vsej verjetnosti s kamenjem starega gradu - je bila bolj namenjena bivanju kakor obrambi - turška nevarnost je že bila mimo -, čeprav je še imela prvine trdnjave. Morala je biti še kar udobna in dobro opremljena, saj se je v njej ustavil tudi cesar Leopold leta 1660 na svoji poti v Gorico (vir: Renata Komič Marn, Kronika, št. 63, 2015). Knezi Eggenberški so tam prirejali tudi velike zabave. Leta 1716 je grad kupil novi kranjski deželni glavar grof Janez Gašper Kobencel iz že omenjene slovenske plemiške rodbine. Prav v teh letih je bil grad temeljito obnovljen in vključen v nov tloris. Da je bila obnovitev plod duha tistega časa, nam zelo dobro pove že omenjeni članek Nataše Štupar - Šumi: "Grad Planina je eden naših najlepših in najmogočnejših spomenikov baročne dobe, z njim se lahko meri samo še grad Dornava, ki pa je zaradi svoje ravninske zasnove drugače oblikovan. Stoji na vzpetini, ki se v dveh kaskadah spušča v dolino Planinskega polja. Med obema poteka cesta, ki vodi mimo gradu v dolino Unca, v območje nekdanjih grajskih mlinov, odcep od gradu pa drži prek kamnitega mostu v naselje Planina". Članek Nataše Štupar - Šumi se nadaljuje tako: "Na vrhnem platoju stoji grad, ki je po tlorisu zelo raztegnjene pravokotne oblike, izzidek opazimo le, kjer se tloris vhodne veže in stopnišča prečno podaljšuje v zaledje hriba. Medtem ko predhodnik dvorca boječe izpoveduje načela preloma baročne dobe, saj se v detajlih še vedno simbolično zgleduje po polpretekli dobi, je novi grad Planina utelešenje baročne težnje tedanjega časa. Brezkompromisno se je odprl v pokrajino in s svojo prečno osjo, ki dominira tako v tlorisu kot v fasadi, poudaril novo arhitekturno govorico. Ta os pa je kot magnet pritegnila in si podredila vso okoliško arhitekturo in vse prvine narave v tem prostoru: zrak, vodo in slikovito gozdno okolico. To os začutimo, če se približujemo gradu iz naselja Planina po poti, ki vodi čez Planinsko polje in prek kamnitega mostu na Uncu do gradu, ali pa kadar gledamo grad ob vodni gladini zalitega Planinskega polja".

Slovenska plemiška rodbina Kobencel, nova lastnica in obnoviteljica gradu Hošperk, je imela svoje glavne posesti na Proseku, v Štanjelu, Šmarijah, Ložah pri Vipavi, Predjambi, Postojni, Planini in Ribnici, a tudi v Solkanu, Vrtojbi, Koprivi, Mošu, Sivičljanu, Flambruzzu, San Vitu di Crauglio (slovenski toponim "Kravljce" izhaja iz besede "krava") in v drugih krajih. Večkrat so Kobenceli omenjeni kot gospodje ali baroni proseški, saj so posedovali grad Mokolan oz. Proseški stolp (danes so vidni le nekateri deli), ki ga je tržaški škof Peter Bonomo (Trst, 1458-1546) istovetil s Castellum pucinum, kjer naj bi po pripovedovanju antičnega rimskega pisca Plinija starejšega pridelovali tako imenovani vinum pucinum, vino, ki je bilo zelo vseh rimski cesarici Lidiji (58 pr. Kr. - 29 po Kr.), ženi cesarja Avgusta (morda je šlo za vino, ki ga zdaj imenujemo prosekar, po mnenju drugih pa za teran). V 16. stoletju so Kobenceli kupili tudi dvorec v Ložah pri Vipavi, kjer je že v 12. stoletju stal srednjeveški grad, ki je pripadal Bogenskim in Andeškim grofom ter oglejskim patriarhom, kasneje pa tudi Habsburžanom. Dvorec v Ložah še obstaja. Zadnji lastnik je bila družina Mayer (zdravnik Jožef Mayer ga je kupil od grofa Mihaela Coroninija). Po drugi svetovni vojni je bil nacionaliziran in za krajši čas, do leta 1962, je v njem delovala kmetijska šola.

Graf Janez Gašper (1664-1742) - deželni glavar v Gorici in na Kranjskem, vitez Reda zlatega runa, vzgojitelj bodočega cesarja Franca I., soproga Marije Terezije. Od gospodov Eggenberških je kupil grad Hošperk v Planini in ga obnovil.

Kobenceli - večkrat so omenjeni kot gospodje ali baroni proseški - so posedovali grad Mokolan oz. Proseški stolp na Kontovelu (danes so vidni le nekateri deli), ki ga je tržaški škof Peter Bonomo istovetil s Castellum pucinum, kjer naj bi po pripovedovanju antičnega rimskega pisca Plinija starejšega pridelovali tako imenovani vinum pucinum, vino, ki je bilo zelo vseh rimski cesarici Lidiji, ženi cesarja Avgusta (morda je šlo za vino, ki ga zdaj imenujemo prosekar, po mnenju drugih pa za teran). Na sliki: grafična obdelava skice iz 16. stoletja (vir slike: Wikipedija).

V 16. stoletju so Kobenceli kupili tudi dvorec v Ložah pri Vipavi, kjer je že v 12. stoletju stal srednjeveški grad, ki je pripadal Bogenskim in Andeškim grofom ter oglejskim patriarhom, kasneje pa tudi Habsburžanom. Dvorec v Ložah še obstaja. Zadnji lastnik je bila družina Mayer (zdravnik Jožef Mayer ga je kupil od grofa Mihaela Coroninija), saj po drugi svetovni vojni je bil nacionaliziran in za krajši čas, do leta 1962, je v njem delovala kmetijska šola.

Ruševine gradu Hošperk. "Je novi grad Planina utelešenje baročne težnje tedanjega časa". (Nataša Štupar - Šumi)

Grb Kobenclov na cerkvi v Štanjelu

Špeter / Predstavitev zajetne publikacije Trinkov koledar za leto 2020

Nihče ne more biti ravno- dušen do Slovencev v Videmski pokrajini. Ko zveni vaša pesem, vaša glasba, vaš verz, čutim silo življenja, ki kipi iz vas", je v uvodnem besedilu k letošnjemu *Trinkovemu koledarju* zapisala slovenska senatorka Tatjana Rojč.

Ogledalo tega dela, teh verzov, teh pesmi, te moči je nedvomno Trinkov koledar, ki ga vsako leto pripravljajo in izdaja KD Ivan Trinko iz Čedadu in ki so ga pred kratkim predstavili v prostorih Inštituta za slovensko kulturo v Špetru. V uvodnih besedah je predsednica Iole Namor poudarila pomen publikacije, pri kateri je letos sodelovalo 26 avtorjev, ki so soustvarili 225 strani prispevkov, zapisov, raziskav in zgodovinskih esejev.

ga vsako leto prireja KD Ivan Trinko. O meji pišeta Branko Marušič, in sicer o Rapalski pogodbi, ter Giorgio Banchig, ki razmišlja, kakšna naj bo prihodnost krajev, ki jih je nekoč ločevala težka železna zavesa.

O pomembnem jubileju, 50-letnici novoletnih srečan Slovencev iz Videmske pokrajine in Posočja, piše zvesti in požrtvovalni prijatelj Benečanov Zdravko Likar. O Rezi-ji, in sicer o muzeju na Solbici, razmišlja Luigia Negro, veliko prostora pa je namenjenega tudi dolgoletnim beneškim kulturnim in političnim delavcem, tistim, ki jih ni več, in tistim, ki v tem letu slavijo pomemben, osemdeseti jubilej, in katerim je svoj zapis namenila Iole Namor. Seveda je na le bežen pregled, v letošnjem

Trinkov koledar je pomemben, kot je povedala Namorjeva, ker lahko po njem Beneški Slovenci spoznavajo sebe in svojo zgodovino. O tej zgodovini žal niso govorili v šoli, vsi premalo vedo o preteklosti teh krajev, koledar pa vsako leto prinaša pomembne prispevke in pričevanja o vsem, kar se je dogajalo v Nediških dolinah. Obenem je Trinkov koledar ogledalo slovenske skupnosti v Benečiji, ogledalo dogajanja, dogod-

izredno kakovostnem Trinkovem koledarju boste lahko prebrali še veliko drugega o Slovcnih, ki živijo na skrajnem vzhodnem robu naše dežele.

Drugi del almanaha je namenjen literarnim zapisom v beneškem, terskem in rezijanskem narečju. Pisali so Ada Tomasetig, Giovanni Coren, Claudia Salamant, Lucia Trusgnach in drugi. V okviru predstavitvenega večera so prisotni lahko prislunili pripovedi Lui-

kov, delovanja društev ter novosti na kulturnem, umetniškem in literarnem področju. Namorjeva je med drugim poudarila, da pri sestavi te pomembne publikacije sodelujejo tako avtorji iz Nediških dolin, Terske doline in Rezijske kot iz Posočja in drugih krajev Slovenije. Ljudje z obeh strani nekdanje meje pišejo zgodovino tega prostora, ki je, kot pravi Iole Namor, v marsičem skupna zgodovina. Letos je v njem res veliko prispevkov. Sandro Quaglia in Federico Lonardi nam predstavljata poglobljen zapis o nedavnih arheoloških izkopavanjih v dolini Rezijske, ki segajo ravno v čas priseljevanja prvih Slovanov. Zapisa Elise Morandini in Silvestra Gaberščka govorita o Čedajskem kapitulju, ki je bil tudi tema lanskega srečanja *Kapljske zgodovine in kulture*, ki

se Cher, ki v zapisu *Speka nazat pouno liet (Spet nazaj za veliko let)* pripoveduje o Slovcnem nenaklonjeni politiki novega občinskega odbora v Zavarhu in o težkih, žalost in grenkobo vzbujajočih ukrepih, ki so ljudi pripeljali nazaj v čas zatiranja in grobege ustrahovanja. Prisotne je na večeru v imenu Slovenske kulturno gospodarske zveze pozdravila tudi Ksenija Dobri- la, za glasbene vložke pa je poskrbel mladi harmonikar Nikita Predan. Omeniti moramo še, da si je platnice letošnjega koledarja omislila Luisa Tomasetig. Kot priloga je na voljo bralcem tudi kratka publikacija o njenem opusu, ki je bila izdana v okviru lanske Luisine samostojne razstave v Čedadu.

Suzi Pertot

Iskanje novega izraza v sakralni vokalni glasbi Polifonija kultur

Koncert Deželnega mladinskega zbora Furlanije Julijske krajine v nedeljo, 26. januarja, v ljubljanski stolnici pomeni mnogoznačno osebno prelomnico – in to ne le zavoljo edinstvene specifičnosti samega nastopa. Deželni mladinski zbor Furlanije Julijske krajine je namreč nastal leta 2016 v okviru državnega projekta zborovske federacije Feniarco Officina Corale del Futuro, njegov repertoar obsega klasično glasbo različnih dob, pri čemer posebno pozornost namenja deželnim skladateljem Furlanije Julijske krajine, zasedbo pa je od ustanovitve dalje vodila tržaška dirigentka Petra Grassi. Natanko tule pa se zarezuje prva prelomnica, ki jo predstavlja ljubljanski koncert: z omenjenim nastopom, ki ni bil po naključju (dirigentka je tržaška Slovenka) v stolnici glavnega mesta Slovenije, se Petra Grassi poslavlja od vokalnega se-

stava, ki ga je sooblikovala, v isti sapi pa se tudi zaokroža koncept, ki se je dograjeval in dopolnjeval v triletno njenega delovanja ter je nemara na nedeljskem koncertu tudi dosegel svoj umetniški vrhunec. Ker gre za koncert sakralne

glasbe, se moramo nedvomno najprej osredotočiti na prelomnost novatorskega prijema tako po vsebinski kakor po razporeditveno/programski plati posredovanja

sakralne glasbe poslušalstvu. Ne glede na nespregljiv učinek temperamentne karizmatičnosti dirigentkinoga pristopa tiči inovativni naboj njene poetike predvsem v zamisli ter zasnovi glasbenega dogodka. O tem zgovorno pričata program samega koncerta, za katerega velja, da nikakor ni v skladu s tradicionalno utečenim, če že ne togo tradicionalističnim razumevanjem podajanja sakralne glasbe. Z eno besedo: pri pristopu Petre Grassi gre za oranje ledine, ki se odvrta od golega performativnega podajanja tako, da prestopa v raziskovalno prepraševanje o samih smotrih sakralne glasbe ter hkrati tudi na empatično vključevalni učinek, ki ga tovrstna glasba ima na čustveno estetsko zaznavanje poslušalca, čigar novodobni osebni jaz zahteva radikalno predrugačenje religioznega nagovora. Skratka, ne gre za koncert, pri katerem meja

med izvajalcem (tudi dirigentom in skladateljem) ostaja neodstranjena, pač pa za emotivno estetski dogodek, ki tisto mejo zabriše in v ukinitvenem brežčasju izvedbe dobesedno ustvari novo izvedbeno/receptijsko enoto. S tem na neanahronističen in svoboden način vrača sakralno glasbo k njenemu izvoru, ki ni performativnega tipa, pač pa emotivno trenjska participacija v skrivnostni substanci stvarstva. S tem je povezana tudi programska dvodelnost koncerta, ki se za tovrstne nastope povsem nenavadno razpolavlja na dve (soodvisni) enoti: na staro in sodobno sakralno glasbo ter na sakralno glasbo, ki ni konvencionalno periodizirana, pač pa kronotopsko določena: drugi del programa je namreč posvečen skladateljem iz dežele Furlanije Julijske krajine in skladateljem italijanskega rodu, kar uvaja v koncert etnološko in socialno razsežnost eksistencialno vselej problematičnega ustvarjanja na meji različnih svetov.

/str. 15
Andrej Lokar

Britanska nagrada costa biografiji o poljskem vojnem junaku Prejemnik nagrade je Jack Fairweather

Britanski novinar in pisatelj Jack Fairweather je za biografijo o članu poljskega odporiškega gibanja med drugo svetovno vojno Witoldu Pileckem prejel britansko literarno nagrado *costa* za knjigo leta. Poljski upornik je prostovoljno vstopil v nemško koncentracijsko taborišče Auschwitz, da bi svet opozoril na nacistični stroj smrti.

Kot poroča poljska tiskovna agencija PAP, je imel Pilecki pomembno vlogo pri obveščanju sveta o holokavstvu. Dopolnil je, da so ga ujeli, z namenom, da bi vstopil v Auschwitz. Iz taborišča je pobegnil leta 1943, a mu je v času, ko je bil zaprt, uspelo prethotapiti teročila, ki opisujejo tamkajšnja grozodejstva. Po prirejenem sojenju ga je leta 1948 usmrtila poljska komunistična oblast. Njegovega groba še niso našli. Fairweather je nagrado naimenil

otrokoma Pileckega, Andrzej in Zofii, ki sta v otroštvu v času komunizma slišala za očetovo usmrtno, češ da je "sovražnik

države". "Leta 1948 sta bila v šoli v komunistični Poljski in slišala, ko so po zvočnikih oznanili, da so ga pravkar usmrtili kot izdajalca

in sovražnika države. Nadaljnjih 50 let nista vedela, kaj je njun oče naredil v Auschwitzu", je povedal po poročanju britanskega Guardian.

"V zadovoljstvo in čast mi je, da lahko v svoji pisateljski karieri delim njegovo zgodbo z vami", je še dodal nagrajenec.

Predsednica žirije Sian Williams je knjigo označila za delo, "ki ga je treba prebrati". Poveljala je avtorjevo poročanje - uporabil je, navedel in prevedel na tisoče primarnih virov, medtem ko je raziskoval življenje Pileckega - in dodala, da je zgodba o odporu

v taborišču še vedno neizrečen del njegove zgodovine.

"Bere se kot triler, sploh ne kot življenjepis, in vseeno ne daje občutka, da bi bila v kakšnem delu pretirana. To je zgodba, ki je nihče od nas še ni slišal in si zasluži, da se jo izreče. Je izjemna knjiga", je povedala predsednica žirije.

Fairweather je za knjigo z naslovom *The Volunteer: The True Story of the Resistance Hero who Infiltrated Auschwitz (Prostovoljec: Resnična zgodba o junaku odpora, ki se je vtihotapil in Auschwitz)* pred tem dobil nagrado *costa* za najboljšo biografijo. Dobitnika glavne nagrade *costa* za knjigo leta namreč izberejo med zmagovalci v petih kategorijah: prvenec, roman, biografija, poezija in otroška knjiga. Nagrado podeljujejo knjigam v angleškem jeziku, katerih avtorji so iz Velike Britanije in Irske.

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

78

Generacija, vzdržljivejša od Chucka Norrisa

Pred časom sem na naslovnici nadvse prisrčnega izolskega tednika *Mandrač* prebrala naslov, ki ga vidite tudi v naslovu današnje *Jezikovnice*. Kaj menite, zakaj sem ga izbrala? Razlog tiči v tistem grmu, kjer je doma sklanjanje in pravilo, da v slovenščini sklanjamo tako ime kot priimek, ne pa zgolj priimek, kot je v tem primeru v naslovu. To pravilo velja tako za domača kot tuja imena, le da imamo pri domačih manj težav, kajne? Si predstavljate, da bi zapisali "knjiga Borisa Pahorja"? Ni slišati dobro, kajne da ne? Seveda ne, pravilno je "knjiga Borisa Pahorja". Pri tujih imenih, še posebej kakšnih, ki se nam zdijo zapleteno zapisana, pa smo kar v zadregi. Pravilno sklanjanje v zgornjem primeru je seveda: "Generacija, vzdržljivejša od Chucka Norrisa", brez težav sklanjamo tako ime kot priimek. Ko ste v dvomu, pomislite na kakšno znano osebnost, katere ime in priimek nenehno slišite ali berete v medijih. Ko sem hodila še v srednjo šolo, nas je profesorica slovenščine hudomušno vprašala, ali bi rekli, da smo na televiziji videli Bill Clintona. Seveda ne, pač pa Billa Clintona. Predstavnikom današnjih najmlajših generacij bi verjetno lahko citirali kakšno drugo razvpito osebnost, kot je npr. aktualni ameriški predsednik, ki ga tudi ne sklanjamo Donald Trumpa, temveč Donalda Trumpa. Spomnimo se še na kakšno znano osebnost, npr. igralca v filmih kung fu, ki se je pisal Bruce Lee, pravilno sklanjamo: Brucea Leeja, ne pa samo Bruce Leeja.

Čeprav sem ravno pri njegovem imenu in priimku videla že vse sorte. Mogoče ne bo odveč, da opozorim tudi na to. Namreč, marsikdo bi me vprašal, zakaj Brucea, ne pa zgolj Bruca. Odgovor ni zapleten: pozorni moramo biti na to, ali v izvornem jeziku glas, ki je na koncu, vpliva na izgovor pred seboj stoječega glasu. Če c-ju ne bi sledil e, bi c prebrali kot k, to pa v primeru Bruce ni prav, zato moramo pri slovenskem pravopisu, žalibog, poznati nekaj pravorečja in pravopisa

tudi tujih jezikov. (Če smo že pri tujih jezikih, naj omenim, da si ime in priimek v madžarščini sledita v obratnem zaporedju kot v slovenščini. Če pri nas imenu sledi priimek, torej Janez Novak, je v madžarščini obratno: Nagy Imre. Na to moramo biti pozorni pri prevajanju, sicer kaj hitro ne vemo več, kaj je ime in kaj priimek.)

Kot zapišemo Brucea (Bruce), zapišemo tudi Georgea (George) in Bricea (Brice), vendar Osborna (Osborne), ker e v priimku Osborne ne vpliva na izgovor n-ja; tako brez težav še: Whita (White) in v Nashvillu (Nashville). Ne nazadnje zapišemo po tem pravilu tudi na Youtubu (Youtube), ne pa na Youtubeu. V zvezi z zadrego pri sklanjanju tujih imenih vas moram opozoriti še na neko malenkost. Namreč, marsikdo v želji, da bi ohranil izvorno podobo tujega imena ali ker ne ve, kako bi se lotil sklanjanja, slovensko sklonilo doda kar z vezajem, torej takole: John Wayne, John-a Wayneja. Tako pa po slovenskem pravopisu seveda ne gre, saj se sklonilo z vezajem dodaja samo pri kraticah (SKGZ, SKGZ-ja, SKGZ-ju). Pri imenu ni težav, John je v imenovalniku, Johna pa v rodilniku. Pri priimku e ne vpliva na izgovor n-ja, zato ga ne ohranimo, temveč sklanjamo Waynea, skupaj torej: Johna Waynea.

Včasih naletim na zadrego tudi pri slovenskih imenih in priimkih, predvsem, ko se delijo kakšna občinska priznanja, ki se vneto podeljujejo Novak Janezu namesto Janezu Novaku. Ime postavimo torej vedno pred priimkom (razen v abecednih seznamih) in pri moških sklanjamo tako ime kot priimek. Zagato pa včasih predstavlja tudi par. Neustrezno je rabiti: "na domačiji Nejke in Uroša Klinca", pač pa "na domačiji Nejke in Uroša Klinca".

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v *Jezikovnici*, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

TKS Gost Tone Hočevar

O knjigi Skušnjave in poročevalskih izkušnjah

Ob koncu svoje pestre in vznemirljive časnikarske poti, ki ga je popeljala na razne konce sveta, je Tone Hočevar objavil avtobiografsko delo z naslovom *Skušnjave*. V njem na osnovi neposrednih spoznanj in poklicnih izkušenj opisuje raznorodna družbena dogajanja, v središču katerih se je znašel ter jih službeno spremljal. Knjigo, ki bralca po-

politiki", je menil in dodal, da je sreča pomembna tudi v novinarstvu: "Da se znajdeš v zagonetnih situacijah in prideš ven iz njih živ in zdrav". Sledila je omemba revnih življenjskih razmer, ki vladajo v Mehiki in na Kubi, od koder je Hočevar vrsto let poročal. "Danes je za Kubance, ki nimajo v trgovinah kaj kupiti, huje kot v časih, ko so vsi imeli zelo

malpe v zakulisje krvavih južnoameriških diktatur, političnih spletk, neresnic in polresnic, cenzure ter dilem, s katerimi se je med opravljanjem svojega dela soočal, so v četrtek, 30. januarja, na pobudo Slovenskega kluba predstavili v Tržaškem knjižnem središču. Z dolgoletnim dopisnikom se je na srečanju, ki je v glavnem temeljilo na obujanju zanimivih spominov iz delovno aktivnega obdobja, ki jih knjiga vsebuje, pogovarjal nekdanji glavni urednik slovenske redakcije Rai Saša Rudolf. Njun dialog je dopolnjeval pred nedavnim upokojeni politični komentator Primorskega dnevnika Sandor Tence. Dolgoletni poročevalec RTV Ljubljana je uvodoma obrazložil, da se je za tak naslov zaletne knjige odločil, ker se je novinar pri svojem delu nenehno srečuje s skušnjavo, ali nekaj objaviti in torej nekoga "namočiti", ali pa ne. "Edinih, ki se lahko neusmiljeno lotiš, so

malo. Denar, ki na otok prihaja s turizmom, pobirata oblast in njena "žlahta" otroci CK-jevcev imajo hotele in restavracije". Rudolf je zanimalo Hočevarjevo mnenje o dnevniku Republika, ki so ga v 90. letih prejšnjega stoletja tiskali v Trstu. "Novinarji so delali dober in smiseln 'cajtnj', potem ga je pa uprava zapravila". Do propada založniškega projekta, ki je pustil za sabo globoko finančno luknjo, naj bi med drugim prišlo, ker visoki honorarji in plače niso bili ekonomsko vzdržni. Na srečanju je tekla beseda tudi o procesu osamosvajanja Slovenije in papežu Wojtyli, ki ga je Hočevar delovno spremljal celih 30 let. "Ko je prišel v Rim, so vsi pričakovali, da bo Cerkev moderniziral, a je vse najbolj občutljive teme enostavno zbrisal z dnevnega reda. Na začetku mi je bil všeč, potem pa nič več, ker se je boril proti komunizmu tudi takrat, ko tega ni bilo več".

/str. 12

Ob dnevu spomina na holokavst O antisemitizmu in fašizmu v Andričevih delih

V Trstu so ob mednarodnem dnevu spomina na žrtve fašističnega in nacističnega holokavsta priredili srečanje, ki je potrdilo vpetost pristaniškega mesta v srednje in vzhodnoevropsko zgodovinsko ter kulturno dogajanje. V kavarni San Marco je pred kratkim tekla beseda o antisemitizmu in fašizmu "prek realističnega pogleda" Iva Andriča. Na večeru, ki ga je organiziral tržaški območni svet članov Coop Alleanza 3.0, sta spregovorila v Italiji živeči bosanski avtor Božidar Stanišić in zgodovinar Tristano Matta. Poudarila sta, da se v sodobni družbi nevarno širi antisemitizem. Andrič je prišel zgodaj v neposreden stik s porajajočim se fašizmom. Iz Vatikana, kjer je bil v letih 1920-1921 diplomat na veloposlanstvu Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, je spremljal krizo in zaton liberalne države ter vzpon fašističnega gibanja. Po nekajmesečnem delu na konzulatu v Trstu (kjer se je pritoževal nad podnebjem) je svoje kri-

deologije (soprisotnost revolucionarnih in reakcionarnih značilnosti) in militarizem (obnova nekdanjega rimskega cesarstva). Andrič je v svojih spisih preroški, saj je bil eden redkih avtorjev, ki je že sredi 20. let preteklega stoletja napovedal, da bo imel razvoj fašizma pogubne posledice za italijansko družbo. Večer je obogatilo branje odlomkov iz del, ki prikazujejo individualne zgodbe univerzalnega pomena. Andrič v eni izmed teh med obiskom židovskega pokopališča v Sarajevu ugotavlja, da na nagrobni spomenikih ni letnic po letu 1941. Ustaši in nacisti so namreč skoraj docela iztrebili židovsko prebivalstvo: od 10.500 sarajevskih Judov je konec vojne dočakalo le 1500. Za nekatere od teh je pot v smrt vodila skozi Rižarno. Za primerjavo naj navedemo, da je med vojno v Italiji izgubilo življenje 8 tisoč Judov. Drugje z opisom vsakdana večkrat nekonvencionalnih oseb pisatelj prikazuje, kako se je antisemitizem v času druge svetovne vojne postopoma uveljavil v Bosni, k verski in kulturni raznolikosti katere so potomci večinoma iz Španije pregnanih Židov veliko doprinesli. Na srečanju, ki se je sklenilo z opozorilom, da je treba v demokratičnih družbah gojiti spomin in zavest, da bi se preganjanje na verski ali narodni osnovi nikoli več ne ponovilo, je Stanišić navedel pomenljiv zgodovinski detalj: "Med vojno so stanovanja in hiše izgnanih židovskih prebivalcev v Beogradu, Sarajevu in Zagrebu oropali njihovih dotedanjih sosedje..."

Mch

tične poglede na italijanski družbenopolitični pojav v letih 1923-1926 objavil pod psevdonimom v hrvaških in srbskih književnih revijah. Na srečanju so o povojnem Nobelovem nagradencu za literaturo spregovorili na osnovi njegovih del (*Rojstvo fašizma in Bufet Titanik*), v katerih so zbrani ti eseji. Andrič v njih na izviren in kritičen način analizira fašizem, ki ga primerja s človeško kugo. V Mussolinijevi ideologiji je prepoznal njen provincialni in protitelektualistični značaj, odsotnost jasno določene

ukrepi zaustaviti nazadovanje gorskih območij, so poudarili. Ustava sicer govori o podpiranju razvoja le-teh, vendar Rim ni došel še izglasoval nobenega tovrstnega zakona. Da bi se nekaj življenja ohranilo oziroma povrnilo v izpraznjene hribovske vasi, so se delno potrudile le deželne oblasti v Dolini Aoste, na Tridentinskem-Južnem Tirolskem, v Furlaniji Juljski krajini in po novem tudi v Piemontu. "Spodbujanje gospodarskih dejavnosti ne more biti zaradi naravnih danosti v hribih ločeno od podpore družinam in skupnostim", so dejali. Z veseljem so predavatelji nato ugotavljali, da smo zadnja leta priča majhni, a nezanimarjivi težnji, ko se sinovi in vnuki v mesta priseljenih hribovskih ljudi odločajo za vrnitev v rojstne kraje svojih prednikov. Največkrat gre za ljudi, ki so se naveličali urbanega življenja in izberejo zdravo življenje v naravi, kjer ob uporabi sodobne tehnologije opravljajo poklice prejšnjih rodov (sitarstvo, lesarstvo, ovčereja). Z nastopom gospodarske krize in posledičnim večanjem brezposelnosti se je število teh povratnikov na goratih območjih povečalo. Pojav, ki pri-

o gorah kot o krajih, ki jih naseljujejo hudiči in zmaji. Šlo je za pripoved dominantne "kulture", tvorci katere so živeli v mestih in ne v hribih. V preteklosti je pa bilo tudi drugače. Kako si drugače razlagati dejstvo, da so si skupnosti Walser

blizu Cunea. Nastala je tako neopopravljiva kulturna, antropološka, ekonomska in hidrogeološka škoda; z opustitvijo tradicionalnih dejavnosti se je v gorah povečala nevarnost plazov in hudoourniških voda. Država bi morala s specifičnimi

Izidi 48. literarnega natečaja revije Mladika za prozo in poezijo

Komisija literarnega natečaja Mladike, ki se je sestala v torek, 28. januarja 2020, na sedežu založbe Mladika na ulici Donizetti 3, je obravnavala 56 prispevkov v prozi in 25 ciklusov pesmi, ki so v roku prispeli na natečaj. Komisija je po temeljiti razpravi in oceni dospelih prispevkov podelila naslednje nagrade:

PROZA

Prvo nagrado prejme novela Vrnitev, ki je prispela pod psevdonimom Vrnitev. Avtorica je Manka Kremenšek Križman iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme novela Še vedno Alice, ki je prispela pod psevdonimom Venera. Avtorica je Tadeja Krečič Scholten iz Ljubljane.

Tretjo nagrado prejme novela Laboratorij, ki je prispela pod psevdonimom Vrnitev. Avtorica je Milojka Krez iz Renč. Komisija priporoča za objavo še novele: Bela sled Majde Arhnauer Subašič, Dekle, ki je na ulici bralo knjige Tanje Špes, Tisti, ki so ostali zunaj Marije Kostnapfel, Mešani zakoni Bojane Daneu Don, Begunček jaz, begunčica ti Darinke Kozinc, Misli, ki kratijo spanec Mojce Petaros, Dolgi prsti velike vojne ali potres s posledicami Leva Detele.

POEZIJA

Prvo nagrado prejme cikel pesmi Aprilski cvetovi noči, ki je prispel pod psevdonimom Ist Apollinaire. Avtor je Andraž Polič iz Ljubljane.

Drugo nagrado prejme cikel pesmi, ki je prispel pod psevdonimom Okrevanje. Avtor je Damjan Jensterle z Bleda.

Tretjo nagrado prejme cikel pesmi, ki je prispel pod psevdonimom Neskončna. Avtorica je Ana Balantič iz Idrije. Komisija priporoča za objavo še cikel pesmi Mementi Nike Čok, pesmi Maje Smotlak in cikel pesmi Pod strupenim nebom Aljaža Pestotnika.

Podelitev nagrad bo v ponedeljek, 10. februarja 2020, ob 20. uri na Prešernovi proslavi Slovenske prosvete in Društva slovenskih izobražencev v Peterlinovi dvorani, Donizettijeva ulica 3 v Trstu.

Proslava v Peterlinovi dvorani

Slovenska prosveta se je tudi letos odločila, da bo dan kulture ob slovenskem kulturnem prazniku proslavila nekoliko drugače kot druga leta. Ta dan so vedno povezovali z ustvarjalnostjo in nagradami. Tako bo tudi letos, a sklenili so, da bodo podelitev priznanj Mladi oder in nagrajevanje literarnega natečaja Mladike ločili.

Tako bo podelitev priznanj 45. natečaja Mladi oder že v soboto, 8. februarja, ob 17. uri. Podelitev bo združena s predstavo O dveh kozah, ki jo bo uprizorilo Lutkovno gledališče Tri. Vstop bo prost za nagrajence in vse, ki jih zanima lutkovno gledališče.

V ponedeljek, 10. februarja, pa bodo podelili nagrade 48. literarnega natečaja Mladike. Slovesen večer, ki bo združen z rednim večerom Društva slovenskih izobražencev, so uvedel deklški zbor Igo Gruđen iz Nabrežine pod vodstvom Mirka Ferlana, slavnostni govornik bo Ivan Peterlin. Sledilo bo nagrajevanje v sodelovanju z Radijskim odrom. Večer bo ob 20. uri v Peterlinovi dvorani, ul. Donizetti 3.

Predavanje v organizaciji novinarske zbornice FJK O gorskih tematikah

"V nekaj desetletjih bodo v Evropi povsem izginili ledeniki. Ker 40 odstotkov evropske vode, ki oskrbuje milijone prebivalcev na nižinskih območjih, izvira v Alpah, bi morali pozorno spremljati danes v gorah že zelo razvidne učinke globalnega segrevanja". Tako so zatrdili na izobraževalnem srečanju (Gore v kroniki in komentarjih), ki ga je v sredo, 29. januarja, v Trstu priredila novinarska zbornica FJK. Svoje ugotovitve, pričevanja in poglede na z gorskim svetom povezane tematike so udeležencem posredovali glavni urednik mesečnika CAI-a Montagne 360 Luca Calzolari, novinar alpinizma Roberto Mantovani in zgodovinar na videmski univerzi Alex Cittadella.

Predavatelji so se uvodoma zavstavili pri pomenu izbire pravih besed in obrazložiti posledic napačnega poročanja. Čeprav je dokazano, da vse nesreče, ki se pripetijo v gorah, s svojim ravnanjem povzročajo človek, mediji v Italiji skoraj vedno gore predstavljajo kot "ubijalko". Ta razvada širi v

javnosti napačno podobo gora (kot da bi bil namen le-teh uničevati človeška življenja) in ustvarja zgrešeno prepričanje, da so vsi, ki zahajajo v gore, norci, češ da tam iščejo nesrečo. Tak pogled na gore je že dolgo razširjen. Pred 18. stoletjem so v nižinskih italijanskih središčih bivajoči aristokrati in meščani pisali

v zgodnjem srednjem veku v Alpah vasi gradile na nadmorski višini 2.100 metrov? Njihov pogled na bližnje vršace je gotovo moral biti spoštljiv in uravnotežen, saj bi se drugače odločali za bivanje na nižjih legah. Precejšen del predavanja je bil namenjen opisu življenjskih razmer. Kot znano, so ljudje po vojni množično zapuščali hribe in se zaposlovali v industrijskih mestih Padske nižine. V Alpah so se največ izpraznile doline v Karniji in

ukrepi zaustaviti nazadovanje gorskih območij, so poudarili. Ustava sicer govori o podpiranju razvoja le-teh, vendar Rim ni došel še izglasoval nobenega tovrstnega zakona. Da bi se nekaj življenja ohranilo oziroma povrnilo v izpraznjene hribovske vasi, so se delno potrudile le deželne oblasti v Dolini Aoste, na Tridentinskem-Južnem Tirolskem, v Furlaniji Juljski krajini in po novem tudi v Piemontu. "Spodbujanje gospodarskih dejavnosti ne more biti zaradi naravnih danosti v hribih ločeno od podpore družinam in skupnostim", so dejali. Z veseljem so predavatelji nato ugotavljali, da smo zadnja leta priča majhni, a nezanimarjivi težnji, ko se sinovi in vnuki v mesta priseljenih hribovskih ljudi odločajo za vrnitev v rojstne kraje svojih prednikov. Največkrat gre za ljudi, ki so se naveličali urbanega življenja in izberejo zdravo življenje v naravi, kjer ob uporabi sodobne tehnologije opravljajo poklice prejšnjih rodov (sitarstvo, lesarstvo, ovčereja). Z nastopom gospodarske krize in posledičnim večanjem brezposelnosti se je število teh povratnikov na goratih območjih povečalo. Pojav, ki pri-

naša s sabo tudi na zadružni osnovi temelječe gospodarske dejavnosti, je prisoten tudi v Apeninih in na jugu države. Zanimivost predstavlja dejstvo, da so gorske občine večkrat prave delavnice družbene integracije in inovacije: na apeninskem območju Emilije opravljajo pastirsko delo številni tja priseljeni Romuni; ponudba razpršenih hotelov rešuje pred propadom bivališča v mesta izseljenih prebivalcev. Kar se tiče ekonomije, gorata območja ne morejo staviti samo na karto turizma, je bilo rečeno. Ta ima namreč razvojni potencial v skupnostih, v katerih je razširjena kultura sprejema obiskovalcev. Marsikje bi bilo primerneje razviti raznoliko gospodarsko strukturo, ki naj temelji tudi na proizvodnih dejavnostih. Le tako ljudje ne bodo več zapuščali rojstnih dolin. Sicer pa zimski turizem kaže očitne znake krize. Zaradi pomanjkanja snega je marsikje manj obiskovalcev. Lani je v Alpah, denimo, kar 250 nastanitvenih obratov zaprlo dejavnost; podobno je bilo predlanskim. "Narava nam v hribih nastavlja ogledalo, v katerega bomo prej ali slej primorani pogledati in nato sprejeti točno določene odločitve. Gre za izzive, s katerimi se bo mo-

rala naša družba soočiti". Hribovcu bi znali na osnovi svojih izkušenj povedati marsikaj o okolju in naravi, kar bi bilo še kako koristno vsem, ki v urbanih središčih sprejemajo odločitve. A kaj, ko jim izredno poredkoma in dejansko le ob ujmah ponudijo mikrofon. "Če se dokončno izpraznijo hribovske vasi, pašnike prekrije gozd, izgine biotska raznovrstnost in posledično tudi turni smučarji ne morejo več v gore s smučmi na ramenih", so izpostavili. Če zaradi podnebnih sprememb, denimo, postaja čedalje težje vzdrževanje hribovskih cest, ostajajo tudi pozitivni učinki globalnega segrevanja: zaradi milih zim po novem skozi celo leto prevozni gorski prelazi pridobivajo komercialni pomen; ker so poletja v nižinah vse krajša in deževna, se obdelovanje vinogradov uspešno seli na hribovita območja.

Rešitev je po mnenju predavateljev v trajnostnem in kulturnem razvoju, saj so gore konec koncev predstavljale sistem vrednot, ki so v sodobni družbi nato krenile v pozabo. "Rešitev marsikaterega problema je v njihovem ponovnem odkritju oziroma ovrednotenju", so sklenili predavatelji.

Mch

Vračanje k patrističnemu prepletanju med umom in vero

Dr. Malmenvall v Društvu slovenskih izobražencev o poteh ruske teologije

Na zadnjem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev so poslušalci lahko širili svoje obzorje z zanimivimi vsebinami v zvezi z vzhodno rusko teologijo. Gost večera, odlični govornik dr. Simon Malmenvall, je namreč specialist za teologijo vzhodnega krščanstva. Prisotne je najprej prijetno presenetil že z izjavo, da se z veseljem vrača v rodni Trst, kjer je preživel svoja prva mladostna leta. Rodil se je leta 1990 in se zaradi izbire študija na Gimnaziji Šentvid preselil v Ljubljano. Kljub svoji relativno kratki življenjski poti spada že med najprodornejše slovenske intelektualce. Je v Ljubljani diplomiran rusist in filozof (prejel je študentsko Prešernovo nagrado Filozofske fakultete); svoje znanje pa je ob magistraturi še poglobil z zgodovinskimi in s teološkimi vedami oz. doktoratom iz teologije. Na Teološki fakulteti in na Fakulteti za pravo in poslovne vede predava kot docent za področje filozofije, religiozije in aplikativne etike. Objavil je že veliko raziskav, večinoma iz teologije vzhodnega krščanstva.

Predavatelj je na ponedeljkovem srečanju v Društvu slovenskih izobražencev prosto zajemal iz svojega obširnega znanja in z jasnimi besedami približal izredno zanimivo, a zapleteno zgodovino moskovske pravoslavne Cerkve. Priložnost za ponedeljkovo predavanje je bil izid prve knjige *Poti ruske teologije*, ki jo je prevedel iz rusčine. Večer je uvedel profesor in filozof Jernej Šček, potekal pa je v obliki pogovora, ki ga je usmerjal zgodovinar Matic Batič (zaposlen na ZRS Koper).

Govornik je prisotne seznanil z bistvenimi podatki o izredno zanimivem avtorju knjige, Georgiju Florovskem, ki je danes priznan kot eden najbolj vplivnih teologov in analistov razvoja ruske pravoslavne Cerkve. Rodil se je leta 1893 v Odessi; imel se je za Rusa; izhajal je iz pravoslavne duhovniške družine in tako kot njegov praded, ded in oče je bil tudi sam duhovnik. To poslanstvo je združeval s poslanstvom raziskovalca in pisca razprav. Po državljanski vojni je leta 1920 emigriral v Bolgarijo, nato v Prago in Pariz (tam je bil docent patristike na Pravoslavnem teološkem inštitutu). Poučeval je še na več uglednih univerzah, npr. tudi na Harvardski univerzi, pa še na univerzi v New Yorku in Princetonu.

Dr. Malmenvall je predstavil kronološki razvoj ruske bogoslovne

misli in razvoj ruske pravoslavne Cerkve, kot izhaja iz Florovskega, in se pri tem seveda moral omejiti le na nekatere poudarke. Eno izmed ključnih in zanimivih vprašanj, ki si jih zastavlja avtor Florovskij ob pregledu ruske cerkvene zgodovine, je, zakaj je bila ruska pravoslavna Cerkve toliko stoletij servilna in poslušna do raznih državnih aparatov in zakaj se ni znala postaviti proti ruskemu boljševizmu.

Foto damij@n

Začetek raziskovanja monografije Florovskega o zgodovinski poti ruske teologije sega v dobo samega sprejetja krščanske vere v 11. stoletju (Vladimira Svetega ali Kijeveškega), konča pa se v obdobju boljševiške revolucije. Gre za izredno obsežno monografijo, ki so jo v slovenskem prevodu razdelili na dva dela. Prvi del, ki je pravkar izšel v založbi Logos, se konča z dobo vladanja Aleksandra I. in Napoleonove invazije Rusije sredi 19. stoletja. Čas drugega dela prevoda knjige *Poti ruske teologije* pa, ki bo izšel poleti, je avtor Florovskij doživljal v Rusiji v prvi osebi pred svojo emigracijo v tujino.

Florovskij je najprej analiziral prvo obdobje ruskega krščanstva, ki zaobjema dobo od 11. pa do 13. stoletja: za to obdobje ruskega bogoslovja in za starorusko kulturo nasploh je glavna značilnost povezanost z bizantinsko Cerkvijo in to, da sicer prevzame teološke tekste iz bizantinske kulture, vendar selektivno. Zanimivo je, da sprejema le tiste teološko dogmatične tekste, ki so se bolj skladali z značilnostmi takratnih začetkov sprejemanja krščanske vere in z njihovo še nastajajočo identiteto (gre npr. za liturgične ali asketske tekste ali za zgodovinske spise). To je obdobje Kijevske Rusije, prve državne tvorbe vzhodnih Slovanov, ki je nastala med Baltikom in Črnim morjem ob koncu 9. stoletja in ki so jo na-

silno uničili vdori tatarski ljudstev.

V tako imenovanem "tatarskem obdobju", od 13. do 15. stoletja, ima pravoslavna Cerkve vlogo povezovanja vernikov v duhovnem, političnem in nacionalnem smislu.

Za 15. stoletje pa navaja Florovskij dve ključni zgodovinski značilnosti: takrat dobiva moskovska Rusija med raznimi sprtnimi kneževinami največjo poli-

skovska Rusija pa se s tem ni strinjala in se je imela za zaščitnico tistih kristjanov, ki so sprejeli pravoslavno vero.

V času vladanja Petra Velikega na koncu 17. stoletja in na začetku 18. stoletja je bilo za pravoslavno Cerkve značilno, da jo je po protestantskem vzoru popolnoma podredil državnemu aparatu. Ukinil je moskovski patriarhat in namesto patriarha imenoval nad-prokuratorja (neke vrste minister, ki je prevzel vodstvo Cerkve in odločal o vseh ključnih cerkvenih zadevah). Cerkve je tako postala popolnoma podrejena državi. Peter Veliki je šel tako daleč, da je duhovnike oz. bogoslovce enostavno rekrutiral, kot bi šlo za vojake v vojski. To stanje se je nadaljevalo vse do obdobja pred oktobrsko revolucijo, ko je Cerkve končno vzpostavila patriarhat. Prej pa v ruski pravoslavni Cerkvi ni bilo odločne opozicije vladarju Petru Velikemu. Določeno izjemo predstavljajo ruski meniški redovi: menihi so namreč s tihim, asketskim načinom življenja predstavljali opozicijo. Na duhovni ravni so zvesto nadaljevali staro meniško bizantinsko tradicijo in zvestobo patrističnemu izročilu iz 1. tisočletja (npr. s kontemplacijo, molitvijo, zavezanostjo ubožstvu). Poleg njih obstaja še ena izjema, ki jo predstavljajo posamezni ukrajinski in beloruski cerkveni dostojanstveniki (metropolitni), ki so se uprli Petru Velikemu; a z njihovo smrtjo se je opozicija končala. Po mnenju Florovskega pride na začetku 19. stoletja v pravoslavni teologiji v raznih samostanih (npr. v Moldaviji) do manjšega preporoda ali vračanja k patristiki, npr. z objavljanjem patrističnih tekstov. Tudi v Duhovnih akademijah in v Ruski historični šoli je opaziti vračanje k izvirov med intelektualci, filozofi in teologi.

Florovskij vidi problem ruske pravoslavne Cerkve v tem, da je bila preveč zavezana vladi, zato ni znala pravočasno odgovoriti na izzive časa (npr. na potrebo po pravičnosti, enakosti, ali na marksistično ideologijo). Predvsem pa vidi glavni problem v tem, da so se vrhovi moskovske Cerkve ločili od patristične tradicije. Ukvarjali so se s teološkimi vprašanji, vendar ločeno od molitve in liturgije. Florovskij je zato imel za svojo življenjsko nalogo to, da pripelje ruskega vernika zopet k patrističnemu organskemu prepletanju med umom in vero in k njuni sintezi ali celovitosti.

P. in

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami

darujejo Marija Zanevra 10 evrov, Anamarija Durnik 20 evrov, Ninko Černic 100 evrov, Alma Trobec 20 evrov, A. M. 20 evrov.

Za društvo **Rojanski Marijin dom** daruje Alma Trobec 20 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel:

za slovenske misijonarje: Magdalena Kresnik 20, N. N. 100, Marjana Babnik 20 evrov. Za mleko dojenčkom p. Janeza Krmelja – Madagaskar: Kotar Milena 10 evrov.

Za s. Anico Starman –

Slonokoščena Obala: M. S. 50 evrov.

Za p. Danila Lisjaka – Uganda: M. S. 50 evrov.

Za p. Pedra Opeko – Madagaskar: A. M. 50 evrov. Posvojitve otrok v misijonu p. Ernesta Saksida – Corimba' Brazilija: B. in V. 312 evrov, G. in P. 312 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

SSG Trst / Nova premiera

Samo konec sveta

V petek, 7. februarja 2020, ob 20.30 bo na velikem odru tržaškega Kulturnega doma premierno zaživela komorna drama *Samo konec sveta*, ki jo je z naslovom *Juste la fin du monde* napisal francoski igravec, režiser in pisatelj Jean-Luc Lagarce (1957-1995), eden izmed najbolj uprizarjanih sodobnih avtorjev. Za slovenski prevod je poskrbela Suzana Koncut, ena izmed letošnjih dobitnic nagrade Prešernovega sklada, ki s svo-

jo se je porodil že pred leti. Jurc je posveča svojemu prijatelju teatrologu Jovanu Čirilovu, ki mu je svetoval branje tega dela.

V predstavi igrajo Maja Blagovič, Primož Forte in Tina Gunzek, pa še gosta Romeo Grebenšek, pred leti član SSG, in Sara Gorše, ki je že sodelovala s tržaškim gledališčem. Scene in kostume podpisuje lanskoletna Prešernova nagrajenka, izvrstna kostumografka Bjanka Adžić Ursulov. Avtor glasbe je Denis

jimi mojstrskimi prevodi približuje slovenskim bralcem sodobne francoske pisce. Drama obravnava zapletene teme, stigme, ki pogojujejo medčloveške odnose, in pomanjkanje prave komunikacije znotraj družine. Besedilo je nastalo leta 1990. Obravnavana tematika je v marsičem avtobiografska. V njej se avtor dotika tudi teme homoseksualnosti in AIDS-a. Prav s to boleznijo se je spopadel tudi sam dramatik Lagarce. Leta 2015 je delo doživelo filmsko inačico, ki jo je režiral mladi Kanadčan Xavier Dolan (1989). Film je bil deležen velike nagrade žirije na festivalu v Cannesu.

Predstava je nastala ob življenjskem jubileju igralca Vladimirja Jurca, a načrt zan-

Beganović, ki bo na odru tudi nastopil kot pozavnist.

Pred petkovo premiero bo odprte razstave *Jumbo - Ko gledališče zaživi na zidovih mesta*. Razstava bo zabeležila petnajstletno sodelovanje Slovenskega stalnega gledališča z grafičnim oblikovalcem Andrejem Pisanijem – Sintesi HUB, ki je poskrbel že za ničkoliko plakatov, gledaliških listov...

V tržaškem Kulturnem domu si bodo ponovitve predstave *Samo konec sveta* sledile do 1. marca 2020 v mali dvorani. Goriški abonenti pa si jo bodo ogledali v ponedeljek, 17. februarja 2020, ob 20.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Naslednjega dne bo pa matineja za višješolce.

IK

Mačkolje Slovesen trenutek med nedeljsko sv. mašo

Podelitev Svetih pisem birmancem

V cerkvi sv. Jerneja v Mačkoljah so v nedeljo, 26. januarja, birmanci prvega in drugega letnika priprave na zakrament svete birme prejeli Sveto pismo. Papež Frančišek je 30. septembra 2019, na god sv.

Hieronima, razglasil za vso Cerkve, naj bo 3. nedelja med letom posvečena obhajanju, razmišljanju ter širjenju Božje besede. Na ta dogodek so se birmanci pripravili tudi z duhovno obnovo, na kateri so razmišljali o pomenu in ra-

zličnih načinov molitve. Prebiranje Svetega pisma in razmišljanje ob njem je eden izmed načinov molitve. Pri maši je med pridigo gospod Klemen Zalar birmancem in vsem vernikom približal pomen branja Božje besede. Povabil je posebej birmance, naj Svetega pisma, ki ga bodo prejeli v dar, ne postavijo na knjižno polico, da bi se na njem nabiral prah, ampak naj ga pogosto jemljejo v roke in ga berejo,

saj bodo tako spoznali Jezusovo življenje in živeli po Njegovem zgledu. Sveto pismo je namreč knjiga življenja. Po pridigi so birmanci navdušeno zapeli pesem *Naš zaklad je Sveto pismo*. Nato je g. Zalar vsakemu birmancu izročil Sveto pismo z željo, naj ga spremlja na poti življenja. Birmanci so s svojim sodelovanjem obogatili nedeljsko bogoslužje in prosili vse vernike, naj molijo zanje, da bi ostali zvesti Kristusu.

JT

Špeter / Beneška galerija - Razstava

Prešeren v notah

“Kulturna vez z Gorenjsko sega pravzaprav daleč v preteklost, v tiste čase, ko so gorenjski umetniki bogatili s freskami naše poznogotske votivne cerkvice. Prav zato se veselimo te niti, ki nas vseskozi povezuje na kulturnem področju, in pozdravljam pobudo Gorenjskega muzeja iz Kranja, ki nam je dal možnost, da uživamo ob tej zares svojevrstni razstavi, posvečeni Prešernu”. Tako je v soboto, 1. februarja, v Beneški galeriji v Špetru predsednik Inštituta za slovensko kulturo, Giorgio Banchig, pozdravil nov projekt, ki je nastal, zahvaljujoč se sodelovanju z Gorenjskim muzejem. Gre za razstavo z naslovom *Prešeren v popularni glasbi*. Pomen sodelovanja med Benečijo in Slovenijo je v svojem pozdravnem nagovoru poudaril tudi župan občine Špeter Mariano Zufferli. Toplo se je zahvalil Inštitutu za slovensko kulturo za ves trud, ki ga vlaga v svoje delo. V tem zgodovinskem trenutku je sodelovanje med beneškimi občinami ter sosednjo Slovenijo zelo tesno, perspektive za prihodnost, tako na kulturnem področju kot v okviru vsestranskega dela in napredka, pa so odlične. V upanju na skupno rast na vseh področjih je Zufferli prisotne pozdravil tudi v imenu vseh ostalih predstavnikov krajevnih uprav Nediških

gašper Peternel. Mag. Marjana Žibert je poudarila, da je Prešernov muzej v Kranju eden izmed najbolj obiskanih, tudi s strani mladine. Gašper Peternel pa je povedal zanimivo anekdoto o prvi uglasbitvi Prešernove pesmi, *Podoknice*, ki jo sicer vsi poznamo pod imenom *Luna sije*. Prisotnim je še pojasnil, kako so skozi čas nastajale posamezne moderne uglasbitve Prešerna in kako je Gorenjski muzej vse to zajel v panojih in posnetkih. Na razstavnih panojih lahko v sliki in

besedi spremljamo, kako so Prešernove pesmi prehajale v glasbo, spoznavamo posamezne pevce in skupine, ki so jih izvajali, po telefonu ali pa po diktafonu s slušalkami, ki je na razpolago v razstavnih prostorih, pa lahko vse skladbe tudi poslušamo. Prešernove poezije so, od *Zdravljice do Vrbe*, *Nezakonske matere* in celo poezije *Memento mori*, uglasbili in peli številni pevci in skupine, od Helene Blagne do Šifererja, lačnega Franca, Kreslina in celo skupine Laibach. Več o Prešer-

nu v popularni glasbi boste seveda lahko izvedeli v Špetru. Razstava bo namreč na ogled v prostorih Beneške galerije vse do 23. februarja. Sobotno srečanje, posvečeno dnevu slovenske kulture, se je končalo z izvedbo petih Prešernovih poezij. Prisotne sta z zares odlično in izvršeno, brezhibno interpretacijo presenčila Davide Klodič, ki je pel in poskrbel za spremljavo na kitaro, ter harmonikarica Polona Tominec.

Suzi Pertot

Z 10. strani

O knjigi *Skušnjave ...*

Tako kot v knjigi se je tudi na predstavitvi pogovor sukral okrog državnih in drugih, s katerimi je Hočevar prišel v stik. Do Andreottija, do katerega naj bi tuji novinarji težko prihajali, je v letih sprejemanja zaščitnega zakona za slovensko manjšino došel po zaslugi senatorja

doživel novinarski poklic. “Tako kot to velja za učitelje, profesorje, sodnike, škofo in duhovnike, je tudi novinarski poklic izgubil veljavo”, je ugotavljal Hočevar, ki glede prihodnosti poklica ni ravno optimist. V splošni primerjavi med včerajšnjim in današnjim časnikarstvom je obenem opo-

nih spodbud, se je predstavitev dotaknila tudi dogajanja v sodobni slovenski družbi. Hočevar je bil kritičen do relativizacije slovenske medvojnje kolaboracije. V sklepnem delu srečanja je spregovoril o svojih psih, ki so ga v raznih državah spremljali pri delu ter mu pomagali pri

Spetiča. Med redkimi je ljubljanskemu dopisniku tudi uspelo nekaj besed izmenjati z nacističnim zločincem Erichom Priebkejem. Srečanje je obravnavalo tudi spremembe “precej na slabše”, ki jih je še predvsem v zadnjem času

zori na pomenljivo posledico sedanjih razmer: “Zaradi mnogih odpuščanj in mladih brez stalne službe si novinarji ne upajo pisati proti nikomur”. Ob sklenitvi vsebinske obravnave dela, ki nudi bralcu celo vrsto informacij in intelektual-

vezpostavljanju stikov z ljudmi, od katerih je nato dobival za svoje delo vselej koristne informacije. Naslednja knjiga, ki jo že piše, bo namenjena ravno njemu priljubljenim štirinožcem.

MCh

S 3. STRANI Pogovor / Jari Jarc

V mlade je treba vlagati ...

Kaj pa ženski kvartet in Anakrousis Young?

Prisegam na to, da je treba vlagati v mlade. Sami člani so določili, da pevci morajo biti rojeni pred letom 2000. Samo starejši lahko stopajo v skupino. Zbor obravnavam zelo “demokratično”, zato se držimo tistega, kar odloča večina. Seveda, če vidim, da jemljejo popolnoma zgrešene odločitve, dam veto ... To možnost sem si pridržal. Odločili so se za to mejo. Po mojem mnenju pa je bilo napačno. Sekstet, ki ga sestavljajo člani na višji kakovostni ravni, dobro deluje naprej in tudi pomaga pri financiranju delovanja. Za kake intenzivne vaje smo npr. bili na Pohorju, v Logarski dolini itd. Z odborom društva pa smo odločili, da bi investirali tudi v mlajše. Zato smo odprli naše vrste tudi mlajši generaciji, skupini, ki jo zdaj sestavlja sedem pevcev in pevk. Vsi skupaj vadimo enkrat tedensko, tako da se mladi tudi preizkusijo s “starejšimi mački” ter skupaj sooblikujejo in razumejo, kaj pomeni odnos do petja in do zabavne glasbe. Skupaj nastopamo nekajkrat na leto: v božičnem času, v naši reviji *Vokalna eksplozija* in pa ob ključni prireditvi. Letos je tako. Z ženskami pa je bilo takole: v društvu je ostala Sanja Marija Viviani, približala sta se pevka s Koprškega, Jasna Jug, ki je že imela zborovske izkušnje, in Veronika Savi. Ko bi stopile v našo skupino, bi se sekstet zvokovno “zrušil”. Ker sem ga hotel ohraniti v ravnovesju, smo pomislili, da bi postavili na noge ženski kvartet. V njem je še Jasna Gornik. Jasna Jug je pravkar rodila - ji čestitam! -, Sanja pa se žal počasi oddaljuje, skupino pa nameravamo ohraniti. Želim najti nove pevke. One so imele srečo: ravno v letu, ko so začele delovati, je do mene stopil Livio Laurenti, dirigent Trieste Early Jazz Orchestra. Tom Hmeljak, ki igra bobne, nam je priskrbel vokalne aranžmaje in veliko pomagalo, da so ta dekleta dobila svoj projekt, ki še vedno dobro deluje. Je fantastično! Imele so že kakih sedem koncertov in stvar teče! Skupino vodi Laurenti, jaz sem bil samo korepetitor. Moram se pa zahvaliti podpredsednici društva Anakrousis in pevki Jasni Gornik za vse nasvete in neutrudno delo v zakulisju. Neizpodbitno dejstvo je, da brez njene strasti do petja ne bi dosegli marsikaterega rezultata.

Od kod so pevci?
Včasih so bili s Tržaškega in z Goriškega. Dva sta bila iz Doberdoba. Zdaj so v glavnem vsi iz Tržaške: nekateri s Krasa, nekaj jih je iz mesta, ena s Koprškega.

Tudi najmlajša skupina goji iste glasbene zvrsti?
Da. Zabavno glasbo, pop, jazz, swing, gospel. V zbor pristopajo ravno zaradi tega stila.

Kaj bi povedal o Kulturnem društvu Anakrousis?
Društvo Anakrousis je od samega začetka zelo dejavno. Najprej je predsedstvo prevzel Maurizio Stagni, neutrudno pa je društvo vodil podpredsednik Egon Gornik. Ustanovni odbor društva, ki so ga sestavljali starši nekdanjih in sedanjih pevcev, so pred nekaj leti zamenjali sami pevci.

Nāše delovanje je zelo razvejeno, od naše zborovske revije Vokalna eksplozija do niza koncer-

tov Večeri in večerje s slovenskimi glasbeniki. V poletnem času prirejamo pa raznorazne tečaje.

Kje nastopate? Kako je doslej bilo na tekmovanjih?

Sekstet ima za sabo poldrugeto leto življenja. Če upoštevamo to, je jasno, da je že dosegel izjemne rezultate. Na zborovskem tekmovanju Seghizzi smo se lani uvrstili na drugo mesto, prejeli smo posebno nagrado za vokalne skupine. Zdaj razmišljamo, da bi se letos poletni udeležili kakšnega tekmovanja. Skušam izbirati taka, ki bi ne bila za velike zборе, saj mi - resnici na ljubo - ne spadamo v tisti svet. Iščem tekmovanja za manjše skupine. Nismo pa še dovolj “zreli”, da bi šli na kakšno tekmovanje, kot je Vokal. total v Avstriji, saj tam-

Foto Alan Radin - Radio Koper

kajšnje skupine “igrajo v neki drugi ligi”. Za zdaj še ne; če pa bomo še naprej delali dobro in bo ekipa ostala taka, kot je, bomo gotovo naskakovali neko drugo raven, višjo od tiste, na kateri smo v tem trenutku. Pevci se izobražujejo tudi kot posamezniki. Društvo Anakrousis sodeluje pri tem, saj plačuje polovico stroškov za lekcije solopetja. V mlade je treba vlagati! Brez tega ne pridemo nikamor. Imamo ogromno koncertov: v kratkem bomo začeli enkrat mesečno nastopati celo v nekem hotelu, potem imamo že najavljene koncerte do meseca julija. In je še drugo, o čemer bi tokrat raje ne govoril. Stvar teče!

Koliko vadite?

Dvakrat tedensko z mano, enkrat tedensko pa ima vsak član vaje solopetja. Ob potrebi imamo še intenzivne vaje. V času pred Seghizzijem smo vadili vsak dan vsaj po dve uri.

Redno se tudi izpopolnjujete.
Marsikdaj - bolj intenzivno pred tekmovanjem, drugače pa enkrat vsake tri ali štiri mesece - smo imeli izpopolnjevanja s slovenskimi glasbeniki. Pomagali so nam Matej Vrtič, Jasna Žitnik, Barbara Grabar, Martina Feri. To so pomembna imena sodobne zabavne glasbe na Slovenskem. Ne nazadnje tudi Tamara Stanese in Marko Sancin, kolega v službi, oba sta kakovostna dirigenta. Ko ju vprašam, mi rada dasta kak nasvet.

Koliko zgoščenk ste izdali?

Ob koncu novembra lani smo pod mojo taktirko izdali drugi CD, ki nosi ime *Six*. Leta 2018, po prvem nastopu na Seghizziju, smo izdali prvi CD, *Evolution*, ki smo ga posneli dve leti prej. Z Marchesichem so že prej izdali Start.

Kakšni so vaši naslednji koraki?

V mislih imamo več projektov,

ne nazadnje nov repertoar. Če smo se doslej držali bolj swinga iz 40. let prejšnjega stoletja, čeprav vse pesmi niso iz tistega časa, sem letos odločil, da se bomo v tem letu lotili bolj repertoarja iz 50. in 60. let. Izbrskal sem šest dobrih aranžmajev pesmi skupin Beach Boys in The Monkees ter nekaj Elvisa. Skušam se malo oddaljiti od zborovske mainstream-scene, zdaj je bolj sodoben pop. Tudi na Slovenskem imajo zdaj več pop glasbe, sodobno zabavno glasbo ali pa se ukvarjajo s slovenskimi popevkami iz 70. let. Tudi mi imamo v repertoarju kakšno slovensko popevko, med drugimi smo naštudirali pesmi Zelena dežela, Na vrhu nebotičnika in Ne čakaj na maj. Odločili smo se torej, da gremo v drugo smer: zvrst je prirejena na tak način, da ne gre za klasičen swing, temveč so to bolj zametki nekega rock'n'rolla. To deluje zelo dobro! Naštudirali smo Fun Fun Fun Beach Boys, I'm a believer iz 60. let. Poskušamo iti v to smer. Morda bomo tudi kaj izdali, verjetno enkrat decembra: zbirko božičnih, čeprav pevci v prvem trenutku niso bili najbolj navdušeni, morda pa tudi kaj drugega. Nekatera društva vsako leto pripravljajo koledar ali kakšno brošuro, mi bi lahko posneli še eno ploščo.

Kako gledaš na splošno našo, zamejsko zborovsko stvarnost?

Že nekaj let razmišljam o tem, da je mlajša generacija dirigentov zelo uspešna. Dirigenti so zelo izobraženi, kar se jim šteje v čast. Zaradi tega tudi prihaja do rezultatov, ki jih včasih ni bilo v taki meri. Sicer pa je res, da so Stojan Kuret, Matjaž Šček in drugi že dosegli izjemne rezultate. Obenem razmišljam o tem, v katero smer vodi zborovska glasba leta 2020. Ne gre za to, da bi hotel izpostavljam svoj glasbeni slog, se pa o tem iskreno sprašujem, saj je vedno manj pevcev, ki bi radi pristopili k zborom. Mislim, da je izredno delo to, kar delajo v zborovski piramidi Emil Komel v Gorici: zbirajo že otroke in jih izobražujejo do odraslih let. To je odlično delo. Sprašujem pa se o repertoarju. Sodobna glasba ponuja ogromno lepih stvari, bolj ali manj zahtevnih. Znano je, da je narodno-zabavna glasba 60. let v bistvu “nedotaknjena”. Ves ta čas je instrumentalna sestava kvintet ali trio, imajo vokalni del, in to je to. Je potrebna prenova tudi v zborovstvu, kar se repertoarja tiče? Ali ne? To je vprašanje, na katero morda ne bo nihče odgovoril, dokler imamo pevce. Do takrat bo v redu. Kaj bo ostalo, ko bo še ta zadnja generacija odraslih pevcev, ki pojejo v naših zborih, počasi - čez 20, 30, upam vsaj 100 let - opustila to dejavnost? Kako naj privabimo mlade pevce? Je napačno moje ugibanje, da bi morda morali iskati različne repertoarje? V nekaterih krogih, sicer ne povsod, “brezplačno udeleževanje” in zdrava družba nista več dovolj. Kako lahko torej mlade pridobimo in držimo skupaj, da se še naprej družijo v zdravem okolju, da svoj čas preživljajo v krogih, ki so - ne nazadnje - spodbudni, ustvarjalni in zabavni? Obstaja ogromno skladateljev in pesmi, možnosti je ogromno.

Izšla zajetna in dragocena knjiga o Zgodovini Cerkve na Slovenskem

Mogoče predčasne parlamentarne volitve ali pa nova koalicija!

V Sloveniji javna občila pa tudi politične stranke in javne osebnosti ne sporočajo in obravnavajo tega, da se zgolj okoli 10 odstotkov slovenskega prebivalstva, torej t. i. običajne javnosti, zanima za politiko, njeno vlogo, namere in delovanje. Zato ne preseneča, da je veliko več ljudi kot za analizo domačih sprotih dogodkov in zadev zaskrbljenih in v strahu zaradi širjenja virusa, imenovane novega koronavirusa, ki je nastal in ima žarišče na Kitajskem. Povzročitelj virusa, posledično lahko tudi smrt. V tem času pa je v Sloveniji tudi veliko primerov navadne gripe, kateri pa se je mogoče v precejšnji meri ubraniti s cepljenjem.

Na področju politike pa je odstop premiera Marjana Šarca in koalijske vlade, ki so ju sporočili v parlamentu, pomenil začetek kampanje za izvolitev nove sestave tega najvišjega predstavništva države. V prvi fazi postopka za premostitev politične in vladne krize deluje predvsem predsednik države Borut Pahor. Za slovenskega državnega poglavarja je znano, da si prizadeva delovati povezovalno. Spominjam, da je po prejšnjih predčasnih parlamentarnih volitvah, ne glede na zaključanja večine strank o izključevanju sodelovanja s SDS, mandatstvo za sestavljanje vlade najprej ponudil Janezu Janši.

Zelo je pomembno, zanimivo in aktualno, da je iz besednjaka vladajočih strank izginila trditev, da niso pripravljene sodelovati z Janezom Janšo. Svoj srč in jezo so preusmerile na samovoljo Marjana Šarca, ki je s položaja premiera odstopil, ne da bi se posvetoval oziroma o tem obvestil ministre

drugih koalicijskih strank. Politične stranke, ki se bojijo, da njihovi kandidati za poslance ne bi bili več izvoljeni v Državni zbor nove sestave, so se začele dobrikati Janezu Janši in Slovenski demokratični stranki z namenom, da bi jih povabil v novo vladno in politično koalicijo, ki jo domnevno že snuje. Sicer pa se poslanci iz vseh strank bojijo za svoj mandat v parlamentu, torej za dobro plačano službo in privilegije.

Dr. Matjaž Ambrožič

Del politike, ki ga sestavljajo Lista Marjana Šarca, Socialni demokrati in stranka Levica, pa se z različnimi utemeljitvami zavzema za nove predčasne volitve. Meta Roglič je v časniku Dnevnik zapisala, "da je pred Janševimi vrati vse daljša vrsta". Zapisali so tudi: "Odločitev o tem, ali bo prišlo do oblikovanja desnosredinske vlade ali pa se bomo podali na predčasne volitve, je po prevladujoči oceni v rokah SDS, največje parlamentarne stranke. Če bo Janez Janša presodil, da njegova zmaga na novih volitvah ne bi bila zanesljiva oziroma bi po njih težko sestavil koalicijo,

se bo potrudil oblikovati vlado za preostali dve leti sedanjega mandata. Pri tem ne bi bilo zanemarljivo, da bo Slovenija v drugi polovici leta 2021 predsedovala Svetu EU, voditi vlado v tem času pa naj bi bila velika ambicija Janeza Janše". Časnik Delo je 28. januarja na prvi strani objavil komentar, v katerem Uroš Urbas zatrjuje, "naj izvoljeni politiki, ki se med sabo ne zmorejo dogovoriti ničesar, vsaj državo ne jemljejo za talca. Pri razmisleku, kako naprej, je treba imeti pred očmi odgovor na eno samo vprašanje: Kaj je najbolje za državo in njene državljanje". Nekako v nasprotju s takim duhom in prepričanjem pa je Janez Markeš, tudi v časopisu Delo, menil, "da je Marjan Šarec politični in volilni javnosti že ponudil strahove pred vladavino desnice, posebej SDS in Janeza Janše".

V Slovenskem katoliškem tedniku Družina je odstop Marjana Šarca s položaja predsednika vlade in možni prihodnji razplet dogodkov in krize v Sloveniji ocenil Bogomir Štefanič. Meni: "Z manjšinsko vlado smo bili dobrih 500 dni priča preigravanjem vseh vrst, prepričevanjem o vrhunski usposobljenosti, izredni učinkovitosti, vizionarski prodornosti, reformni naravnosti, in še o čem, da smo nazadnje prišli do spoznanja: to je bila v veliki meri predstava za javnost, v tek pognana predvsem zato, da bi preličili izide zadnjih parlamentarnih volitev in poskrbeli za ohranitev sedanjega stanja. Ohranitev tega za vsako ceno. Stvari bo treba vsaj v politiki prečistiti. V ustavni demokraciji je ključno orodje za takšno prečiščevanje menjava oblasti, o kateri govori tudi družbeni nauk

Cerkve".

Iz kronike pomembnih dogodkov v Sloveniji navajam, da je pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani izšla knjiga o Zgodovini Cerkve na Slovenskem. Gre za obsežen, natančen in bogato dokumentiran prikaz njenega razvoja in ravnanja, zaradi česar jo imenujejo za nadknjigo. Razdeljena je na poglavja, ki vsebujejo posamezna zgodovinska obdobja, od, denimo, krščanstva, kakršno je bilo in se razvijalo v Starem veku, kakršna je bila oziroma je delovala pozneje v posameznih zgodovinskih obdobjih; tudi v času med obema svetovnjima vojnama, med drugo svetovno vojno, po drugi svetovni vojni in zdaj v novi državi Sloveniji. Novo delo, ki bo namenjeno tudi študentom Teološke fakultete, obsega 639 strani, njen avtor pa je dr. Matjaž Ambrožič, duhovnik, doktor znanosti in ustvarjalec na drugih strokovnih in znanstvenih področjih. V razgibanih političnih dneh je sodišče Evropske unije v Luksemburgu odločilo, da ni pristojno odločiti o slovenski tožbi proti Hrvaški zaradi njenega nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama. Odmevi o tem primeru so bili takojšnji in še potekajo. Vršilec dolžnosti slovenskega zunanjega ministra dr. Miro Cerar zatrjuje, "da ne gre za pravno zmago Hrvaške, ker je arbitražna razsodba o meji veljavna". Predsednik SDS Janez Janša je prepričan, "da je leva vlada z neuspešno tožbo po nepotrebnem zapravila veliko denarja slovenskih davkoplačevalcev". Hrvaški premier Andrej Plenković pa je po odločitvi sodišča EU Slovenijo pozval k dvostranskim pogajanjem o meji.

Matijan Drobež

Po dolgem čakanju

Koprsko pokopališče na spletu

Precej let je že minilo, odkar so za pokopališče v Koprju pripravili spletni iskalnik grobov. Ne ve se, zakaj je trajalo tako dolgo, a slednjič so iskalnik le postavili na internet. Doslej je namreč bil dostopen le v stavbi uprave na pokopališču. Po prihodu novega direktorja koprškega komunalnega podjetja Marjetica pa se je to spremenilo.

Koprsko pokopališče je zelo staro, eno najstarejših v Sloveniji, če pogledamo starost ohranjenih nagrobnikov. Poleg tega gre za eno od največjih pokopališč v Sloveniji, kar daje spletni objavi še toliko večjo težo. Mnogi nagrobniki so razkošni in tudi umetnostno mojstrsko izdelani. Veliko lastnikov starejših grobnih parcel je danes v Italiji, največ v Trstu.

V Slovenski Istri pa je na spletu še eno pokopališče, piransko. Prvenstvo na internetu med slovenskimi božjimi njivami ima nedvomno največje pokopališče, ljubljansko. Njegov iskalnik vsebuje poleg imena in priimka pokopanih tudi fotografijo nagrobnika. Starejša dokumentacija o pokop-

alih pa je objavljena na internetnih straneh ameriške cerkve Jezusa Kristusa svetnikov poslednjih dni. Česa podobnega si za zdaj za druga slovenska pokopališča zgodovinarji in rodoslovci samo želijo.

Na Vipavskem česa podobnega

še ni. Ajdovska komunalna, ki oskrbuje vsa pokopališča v občinah Vipava in Ajdovščina, ima na svojih straneh vse osmrtnice. To je v drugih občinah precejšnja redkost. Žal pa so arhivske strani dostopne samo za zadnji dve leti.

TAM

SNG Nova Gorica / Premiera: Galileo

O velikem znanstveniku tokrat malce drugače

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica namenja vsako leto eno predstavo mladim gledalcem. Lansko leto so osrečili najmlajše s pravilno uprizoritvijo *Smrčuljičica*, letos pa so želeli s šestimi premiero v sezoni in prvo v novem letu zadovoljiti najstnike oz. mladostnike. Nastala pa je taka predstava, ki lahko nagovarja občinstvo od "trinajstega leta naprej", kot so jo sami ustvarjalci označili. Ker so mladi bolj dovzetni za novosti, za nekonvencionalno gledališče, so se novogoriški gledališčniki odločili, da bodo zanje posegli po raznolikem ustvarjalnem spektru, ki ga ponuja "snovalno gledališče" (ang. devised theatre). Značilnost tega gledališča je, da predstava ni zgrajena na predhodnem dramskem tekstu, ta namreč nastaja sproti, ustvarja ga celotna igralska skupina. Tako so vsi s svojimi idejami, domišljijo, pa seveda tudi tveganjem, ki ga tako delo predstavlja, soavtorji uprizoritve. Režiser in dramaturg imata pri tem nalogo, da izbereta, izluščita del iz velike količine nabrane snovi in ga dramaturško obdelata ter režijsko uredita tako, da iz vsega nastane neka gledljiva smiselna celota. Prav to se je dogajalo pri pripravi predstave *Galileo*, ki so jo na malem odru SNG Nova Gorica uprizorili igralci Tilen Kožamelj, drugi gost v novogoriškem gledališču, Medea Novak in Maja Poljanec Nemec, v dramaturški obdelavi Marea Turošika in režiji Zorana Petroviča. Njemu je tovrstna ustvarjalnost v gle-

dališču blizu, saj je študij opravil na oddelku za alternativno in lutkarsko gledališče v Pragi. Tudi zaradi tega so v tej avtorski predstavi opazni elementi performativnega gledališča, saj so v njej prisotne tudi lutke, maske in še kaj. Čeprav nosi gledališki projekt ime *Galileo* in je navdih črpal prav iz življenjske zgodbe Galileja (1564-1642), velikega astronoma, fizika, inženirja, filozofa in "očeta" opazovalne astronomije, na čigar znanstve-

Medea Novak, Tilen Kožamelj, Maja Poljanec Nemec
foto SNG Nova Gorica/Peter Uhan

nih raziskovanjih in dognanjih temelji tudi današnja znanost, predstava ni biografija tega vsestranskega toskanskega znanstvenika. Pritegnila jih je zanimiva Galilejeva življenjska in znanstvena vse prejšnja kot lahka pot, na kateri je venomer iskal le resnico in v sebi ostajal trdno pri svojem prepričanju, kljub nasprotovanju svojih sodobnikov in kljub temu da se je

moral javno opovedati svojim nazorom na inkvizicijskem procesu, na katerem so ga obsodili za heretika. Izhajajoč iz tega, so igralci ob njem po svoje razpletali osebna razmišljanja in poglede na današnji čas. Tako je Tilen Kožamelj svoje razpredanje osredotočil na dvom o resnici, ki večkrat kljuje tudi v naši zavesti, kot je dvomil veliki genij o splošno sprejetih resnicah tedanjega časa. Maja Poljanec Nemec je posegla v Galilejev intimnejši,

ko kot se je Galileo. To so le utrinki iz predstave, ki izhaja iz preteklosti, a je vpeta v današnji čas. Ob vseh Galilejevih genialnih odkritjih želi ta svojevrstna uprizoritev poudariti tudi osebno svobodo in resnico, ki se vendarle prej ali slej dokopljajo do luči, ki jo zastirajo temine zatohlih dogem. Predstava je, kot rečeno, skupinsko delo in pri njej igra kar nekaj vloge tudi likovna podoba, za katero je poskrbela Toni Soprano Meneglejte ob soavtorici Moniki Pocrnjic, in zvočna spremljava, ki si jo je zamislil Rob Canninig. Kot je mogoče razbrati iz imen oblikovalcev, je uprizoritev precej mednarodno obarvana.

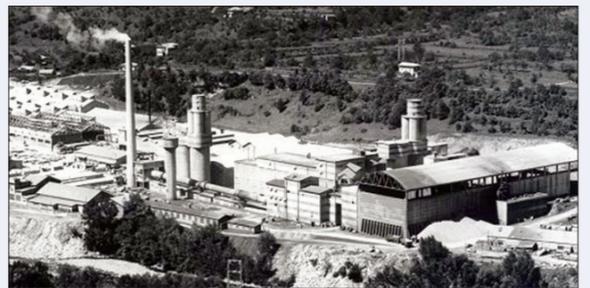
V kar razgibani predstavi, ki niha med dramo, komedijo, lutkarstvom pa še čim, so domiselno in prijetno prikazani sprehodi po Lunini površini astronautov-lutk (zelo posrečena je "spojitev" igralca in lutke). Prizor se povedno nanaša na ameriški podvig iz daljnega l. 1969 in seveda na dejstvo, da je Galileo preučeval nebesna telesa in njihovo kroženje okoli sonca.

Gotovo bo predstava vseh predvsem mladim gledalcem, katerim je še zlasti namenjena. Ti imajo radi, kar je nenavadno, zato jim je bližje inovativno, tudi bolj "eklektično" gledališko izražanje, ki se poslužuje raznih izvornih in domiselnih elementov gledališke umetnosti, da brez predsodkov izpove svoje misli in razmišljanja.

Iva Koršič

Ne želijo, da se ponovi zgodba z azbestom

Prebivalce v Soški dolini skrbi, kaj se dogaja v Anhovem, nekaj kilometrov od Nove Gorice. To je območje, ki je pred desetletji trpelo zaradi azbestnega cementa. Da bi tovarna cementa Salonit Anhovo pridobila več energije, je zadnja leta sežigala v pečeh objekta vse odpadke, ki prihajajo iz doline, vključno tiste najnevarnejše. Prvi so proti temu ukrepali zdravniki in zobozdravniki Zdravstvenega društva Slovenije. Količina odpadkov, ki jih sežigajo v cementarni, se je povečala od 109.000 na 135.000 ton letno. Salonit Anhovo je v avstrijsko-italijanski lasti, 74,5 odstotka obvladuje celovski Wietersdorfer Alpacem, 25 odstotkov pa italijansko podjetje

Buzzi Unicem.

Protestno pismo so zdravniki in zobozdravniki objavili lani decembra in naslovili na zdravstvene ustanove, zlasti na Ministrstvo za okolje in prostor ter na Agencijo RS za okolje. Na to težavo je opozorilo že 140 zdravnikov in zobozdravnikov na območju regije, vendar se oglašajo tudi drugi zdravniki iz Slovenije, do zdaj jih je skupno 160. Zdravniki poudarjajo, da analize potrjujejo, da je vzrok rakastih obolenj in drugih zdravstvenih težav, ki jih že nekaj časa opazujejo pri prebivalcih, prav sežiganje odpadkov. Ob tem je treba opozoriti še na to, da meritev nevarnih snovi in izpušnih plinov tovarne ne izvajajo neposredno državne institucije, ampak so prepuščene pooblaščenim tehnikom, ki jih izbere in plača vsak posamezni podjetnik. Industrijske peči povzročajo večje izpuste nevarnih snovi, kot so dušikovi oksidi, organske spojine, rakotvorni benzen itd. Ker po zakonu v cementarnah ni obvezno imeti toliko filtrov, kot jih imajo v drugih industrijskih pečeh, je nevarnost, da se količina strupenih plinov v ozračju še bolj poveča in tako ogroža življenje v okolici.

Karlo Nanut

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (70)

V starih časih, ko so v vaseh še bili kmetje, so vsi živeli v tesnem stiku z naravo in kmečko gospodarstvo je bilo vezano tudi na izkoriščanje gozdov. Gozdovi so bili čisti, steze urejene, kolovozi prav tako, vsak gospodar je vestno in z velikim spoštovanjem skrbel za svoj košček zemlje. V gozdu so žagali drva, nabirali zelišča, gobe, robidnice, "drnjule", "šparunge" oz. "špuris". Za podiranje dreves in obdelovanje lesa so uporabljali različne vrste sekir, večjih in manjših, ter žag. Podrto drevje so nekateri obdelali že v gozdu, oklestili so veje, drugi pa so ga kar naložili na voz, ki je bil na volovsko vprego, in pripeljali na dom. Žaganje in cepljenje lesa je bilo večinoma moško opravilo - za kurjenje v peči ali na ognjišču so nasekali daljša polena, za špargert pa krajša. Hlude so žagali s polkrožno ali oglato žago na lesenih "kozah", nacepljena drva pa so ponavadi zlagali v urejene drvarnice zraven hiše. Nekoč so skrbeli, da so uporabili tudi najmanjšo vejico - "vsaka suha palčka je bla dobra": tanjše veje so otroci v gozdu vezali v "fašine" in jih doma uporabljali, da bi zanetili ogenj, v ta namen so v žaklje, ki so jih vezali z dratom (žico), nabirali tudi "jeriče" - storže.

Po drugi svetovni vojni je bila kraška pokrajina izmalicična, drevja ni bilo, tako sta nona in nono pozimi, v najhujšem mrazu, hodila v gozd nabirati zmrznjene "čuoke", šture - nono je kar z batom udaril po njih in ti so zlahka počili. Tata mi je pripovedoval, kako je kasneje, že kot dvanajstleten deček, hodil z očetom in nonotom v naš, kraški gozd žagat drva. Žagali so lahko samo od Božiča do prvega pomladnega dne: najprej je gozdni čuvaj, ki je skrbel za območje doberdobske občine, označil tista drevesa, ki se jih ni smelo podreti - "ni pustu žaget dosti". V gozd so se odpravljali s sekuro, "rnčeljico, fičuolo" in "žgunom". Voz z lesenimi kolesi so vedno pustili na "lepem, čistem kraju", saj ob vsaki luknji je bilo nevarno, da se prevrne, nato so se napatili na prostor, kjer je bilo določeno, da bodo žagali, in so začeli delo. "Hrastov se ni smelo niti pogledat, kaj šele podirat!" - več ur so žagali, potem pa so drva dali na voz in jih z volom pripeljali domov, ne da bi jih v gozdu prej oklestili - "cela cesta je bila pometena". Doma so nadaljevali delo: klestili so, žagali in drva sortirali po velikosti. Drv je bilo malo, zato so se sušila samo dobrih šest mesecev, tako da, ko so jih dali v špargert in zanetili ogenj, so se najprej "jokala", iz njih se je cedila voda. Po žaganju so morali zelo paziti tudi, da se krave niso pasle na tistem kraju, saj so se zelo rade sladkale z mladimi sadikami drevja. Tata mi je povedal, da, ko jim je pri žaganju prvič priskočil na pomoč družinski prijatelj z motorno žago, je bila prava "fešta" - v enem popoldnevu je "vrgu dol" dvatri vozove! Kmalu zatem si je tudi nono kupil novo motorno žago, a ker se je bal, da se bo pokva-

čila in je doma sam pripravljala gorivo, mešanico bencina in olja, je vedno dodal preveč olja in ob vsaki uporabi se je grozno kadilo; ko pa se je vse skupaj zataknilo, jo je nesel v Dol k pravemu strokovnjaku za motorne žage, ki so ga vsi poznali kot "Bepi šega". Vse je postalo še lažje, ko je nono priskrbel štiri gume letalskih koles in naročil nov voz, in še več, ko so doma kupili prvi traktor - bilo je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja in kmečki stroj so takoj prekrstili v Miškota, ki je v kratkem postal nezamenljiv družinski član. Ob trdem delu v gozdu so možje in fantje postali lačni - "še skale bi požrli", zato so si privoščili malico: nona jim je dopoldne prinesla čaj z rumom in vroče "panine s krodeginom" - po malici je bilo sicer še težje ponovno poprijeti za delo ... Tata se spominja tudi, kako je s sestro Adriano v gozdu pobiral manjše veje grmičevja, "drobiž", ki je bil primeren, da bi zanetili, čeprav hrastov niso smeli žagati, je pa bilo dovoljeno pobirati želod za krmo za prašiče.

V gozd so nekoč zahajali vse leto in ob vsakem letnem času, ob vsakem vremenu opazovali, kako se je kraška pokrajina spreminjala. Preoblačila se je, tako kot danes, v najrazličnejše barve: poletni odtenki zelene so se v jesenskem času spremenili v ognjene barve, rdeče, oranžne, rumene in vedno znova očarali človeško oko. Čudoviti so bili hrasti, "kropince", akacije- "gacke", grmičevje dreva "drnjule", rešeljike, robide ... a saj so danes še prav tako lepi. Spomladi so domačini pobirali "šparunge", skrbno so pregledovali "šprgišča", grme, ob katerih so divji špargli rasli, in jih skušali čim več najti, poleti robidnice, ko se je bližala jesen, pa lešnike. Nono Jožef, Pepe, je bil odličen poznavalec in izvedenec v nabiranju gob, tata pa pravi, da sam jih ni nikoli našel - "lahko bi jih tudi pohodil, sploh jih nisem videl". Jeseni je nono nabiral dežnike, ki jih je nona najraje pohala, z ostalimi gobami, spomladanskimi sortami, je pripravljala prikuhe, rižote, moja mama pa ima odlični recept za gobovo juho, tako da imamo včasih tudi mi, tako kot v preteklosti, na mizi sadove iz kraškega gozda.

GOBOVA JUHA
Sestavine:
400 g mešanih gob, 200 g krompirja, 2 stroka česna, 3 šalotke ali 1 majhna čebula, olivno olje, moka, majaron, peteršilj, lovrov list, sol, poper, 50 ml belega vina, 100 ml smetane za kuhanje.
Priloga:
Gobe očistimo in zrežemo na lističe, krompir olupimo in zrežemo na majhne kocke. Sesekljamo česen in čebulo ter peteršilj. Česen in čebulo popražimo na olivnem olju, da čebula postekleni, nato dodamo gobe in pražimo 10 minut. Mešamo, nato dodamo vino in pustimo, da alkohol izhlapi. Gobe pomokamo in zalijemo z enim litrom goveje juhe, nato dodamo krompir, lov, majaron, solimo in kuhamo 20 minut. Kuhano krompir zmečkamo z vilicami, da se juha zgosti, nato dodamo sesekljan peteršilj in smetano, popramo po okusu. Gobovo juho lahko serviramo v kruhovih hlebčkih ali pa v globokih krožnikih. Bog žegnaj!

Četrta številka mladinske revije Galeb v š. l. 2019/2020

Veselo in praznično

Zajetna, 63 strani obsega joča decembrska številka mladinske revije Galeb, ki jo izdaja Zadruga Novi Matajur, Čedad, je gotovo razveselila bralce, ki so v prazničnih počitniških dneh imeli kar precej branja na razpolago. Božično razpoloženje preseva že Galebovo naslovnico, na kateri je lepo okrašena smrečica, ki je izšla izpod barv Dajane Lakovič, petošolke OŠ J. Jurčič, Devin. Tudi drugi učenci iz raznih razredov iste šole so Galebu poslali kopico risbic z božičnimi motivi. Tretješolci OŠ Trubar - Kajuh iz Bazovice pa so smelo segli po peresih in napisali zgodbo ali narisali prizore po vsebini knjige *Brata pirata*, predstavitev katere so ob avtorju Robertu Šabcu doživeli na mladinskem oddelku Narodne in študijske knjižnice. Decembrska številka Galeba je bogata z raznimi zgod-

ilustracije. Marko iz zgodbe Maje Jerman, ki vsakokrat predstavlja v njej kakšno znano zgodovinsko osebnost, je zbolel in tako grozno kihnil, da se je odeja z narisanim časovnim strojem stresla in znašel se je v neznani sobi. Skozi okno je na vrto videl dečka, ki je nabiral zelišča. Ta mu je dal grenak napitek, tako da je Marku odleglo. Ta deček je bil Alexander Fleming, znanstvenik, ki je odkril antibiotik.

Maša Ogrizek razvija svojo strašljivo zgodbo *Lisičja luna* o ugrabljenih otrocih, ki se počasi spreminjajo v živali. Mrakobne ilustracije so delo Tine Dobrajc. Helena Jovanovič je napisala zgodbo o severnih jelenčkih Skočku in Plamenku, ki sta se oddaljila od Božičkovega doma in odšla na potep... Ilustracije je do-

pod peresa Matejke Grgič. Tokrat z ilustratorko Chiaro Sepin predstavlja avtomobil in izraze, povezane s tem vozilom. Priložene so tudi koristne vaje. V rubriki *Mikro in makro* likovna umetnica Jasna Berku' razlaga, da ima vsaka oblika svojo strukturo, in predstavlja trikotnik, kvadrat in krog, ki nam pomagajo pri risanju. *Bobnarico*, glasbenico in ptico, obravnava v svoji rubriki *Soimenjaki* Darinka Kobal ob mičnih ilustracijah Ivane Soban. Z branjem rubrike *Osupljive lastnosti živali* bodo Galebovi bralci širili svoje znanje biologije. Avtorica Martina Zorec tokrat piše o *navadni bolhi* (ob natančni ilustraciji Katerine Kalc), ki je vrhunski skalec! K znanju iste vede prispeva tudi rubrika *Drevesa z druge strani*, ki jo predstavlja Jure Jakob ob ilustracijah Anje Jerčič Jakob. V ospredju sta prava lipa in lipovec. Lipa kot simbolno drevo - v starih časih kot drevo sreče, ljubezni... - je rasla na Slovenskem navadno v središču vasi; pod njo se je marsikaj dogajalo. Medved in Miška v zabavnem stripu Majde Koren in Bojana Jurca se gresta zimskih športov: na vrsti so zimski skoki v Planici.

Medved in Miška v zabavnem stripu Majde Koren in Bojana Jurca se gresta zimskih športov: na vrsti so zimski skoki v Planici. V decembrskem Galebu seveda ne manjka niti vezana beseda. *Bober kolesar* je naslov hudomušne pesmice Tine Arnuš Pupis ob ilustraciji Ajlin Ilustintin. Živa Pahor je živahno ilustrirala pesmico Majde Artač Sturman *Družinica na snegu*, v kateri ob sneženju "zakadi se Kuža Debelinko // skozi vrata za snežinko". Verzi so tiskani z velikimi črkami, tako da jih zlahka preberejo tudi prvošolci. *Galebov kviz* Nevenke Škrinj *Vaja za koncentracijo in sprostitve* Ester Derganc in Chiare Sepin dopolnjujeta zanimivo vsebino decembrske številke Galeba.

Stefan Turk, ki je likovno opremil tudi *Slikovite besedne zveze*. Te obravnava v svojem besedilu Klarisa M. Jovanovič. Tokrat je v središču pozornosti veter: *ko zapiha ugoden veter*, je treba to izkoristiti; nič pa ne koristi *govorjenje v vetru ali bojevanje z mlino na veter; leteti kot veter*, bi bilo krasno... Ko bo vse grdo prešlo, bo *zavel nov veter*... To so zelo povedne besedne zveze, ki jih otroci lahko dobro uporabljajo tudi v šolskih spisih. Za boljše poznavanje slovenskega jezika in za njegovo izboljšanje je zelo dragocena rubrika --- *Po slovensko* --- iz-

dal so zimski skoki v Planici. V decembrskem Galebu seveda ne manjka niti vezana beseda. *Bober kolesar* je naslov hudomušne pesmice Tine Arnuš Pupis ob ilustraciji Ajlin Ilustintin. Živa Pahor je živahno ilustrirala pesmico Majde Artač Sturman *Družinica na snegu*, v kateri ob sneženju "zakadi se Kuža Debelinko // skozi vrata za snežinko". Verzi so tiskani z velikimi črkami, tako da jih zlahka preberejo tudi prvošolci. *Galebov kviz* Nevenke Škrinj *Vaja za koncentracijo in sprostitve* Ester Derganc in Chiare Sepin dopolnjujeta zanimivo vsebino decembrske številke Galeba.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (277)

Zdravje ledvic v naturopatiji (3)

Živila, ki krepijo ledvice:

Ledvice imajo obliko fižola. Krepimo jih prav z uživanjem fižola, ker jim dovaja toploto. Svetujem, da ga uživamo vsaj 2 krat na dan čez celo zimo. Če nas napenja, ni problem v fižolu, ampak v našem črevesju, zato ga kuhamo z lovrovim listom.

Ledvice prečisti blitva, ki je polna železa, kalija, vitamina A in C in je velik antioksidant. Pojejte vsak popoldan eno blitvo, poleg tega pa še spijte vodo, v kateri se je kuhala, saj prečisti mehur in prepreči, da bi ga porasla bakterija *escherichia coli*! Dopoldan jejte veliko grozdja, ker grozdje prečisti ledvice. Grozdje je polno bakra, mangana, železa, kalija, je velik diuretik in remineralizator telesa.

Kaj šibi ledvice?

Znanstveno je dokazano, da vitamin C v visokih odmerkih (1000 mg in več na dan) povzroča ledvične kamne in šibi ledvice, za-

to svetujem, da ga uživamo le za kratko obdobje ob prehladu (nekaj dni, ne nekaj mesecev!).

Tudi pitje limonade na tešče ni priporočljivo za nekoga, ki ima šibke ledvice, saj ga demineralizira in s tem šibi ledvice! Raje pijte limonado po zajtrku oziroma popoldan, ko energija ledvic upade in si zaželite sladkarij. Tudi kalcijev karbonat šibi ledvice in povzroča ledvične kamne, če ga uživamo nekaj mesecev ali let. Če moramo dolgoročno uživati kalcij, po-

tem je bolje, da izbiramo kalcijev citrat in ne karbonat! Zgodilo se mi je že, da so prišle na pregled stranke, ki so po operaciji poškodovane noge uživale kalcijev karbonat, ki jim je nakopal ledvične kamne. Noga se je pozdravila, a na škodo ledvic! Ledvice so dragocen in pomemben filter našega telesa, imejmo jih radi, pomagajmo jim, da bodo lahko čistile naše lepo telo. Imejmo se radi in iščimo zdravje!

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 4. februarja 2020, ob 13. uri

Velik okoljevarstveni problem, ki ogroža zdravje

Anhovo, črna smrt v smaragdni dolini

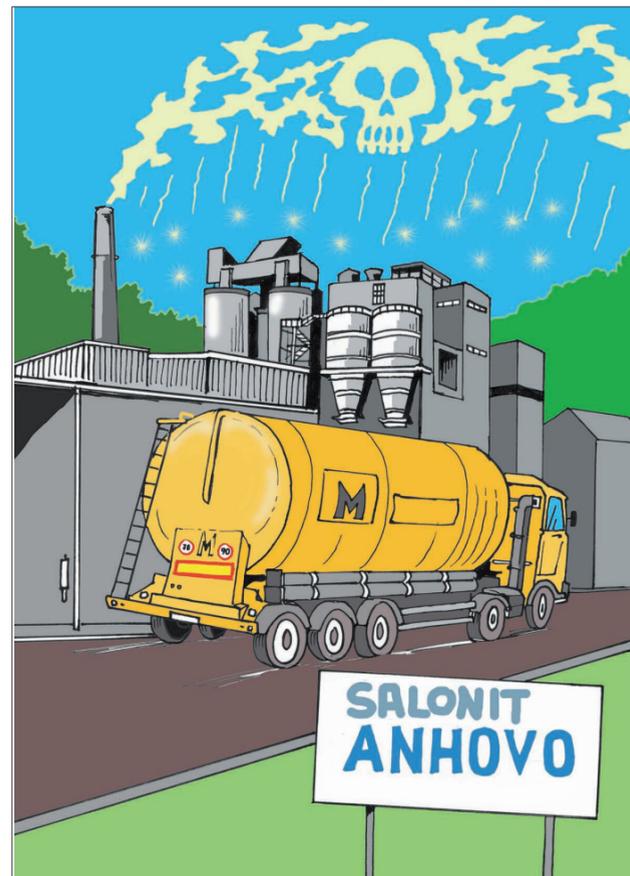
Idrija, Judrio v italijanski, je v Furlanski nižini, na obrobju Brd, precej nepomembna reka. V dolini, ki ji je zibelka, v tesnem obsevu beneških pobočij, tam, kjer se od izvira do prvih vinogradov zrcali v zelenju neskončnih gozdov in se prešerno smeji modrini daleč nad vrhovi, je lepa in divja. Idrska dolina je krajna. Daleč od vsega, kar je človeško. Pravijo, da je to najbolj zelena dolina v Furlaniji Julijski krajini. Na vzhodu se nad njo dvigujeta Kanalski Kolorat in Korada, razgledni grebeni se strmo spuščajo v dolino Soče, ki na oni strani grebenov teče vzporedna in zaradi svoje lepote privablja množice turistov. Ko se ustaviš na poti z Marijinega Celja proti Koradi, se v samoti pogostokrat srečaš z beloglavimi jastrebi, baje prebiva tu občasno celo medved, ki se, tako kot mi, jeseni gosti s kostanjem. Sanjski svet. Podoba raja, bi tej pokrajini rekel Prešeren. Sredi bohotnega zelenja imaš občutek, da je okoli tebe samo neokrnjena divjina, nedotaknjena lepota narave, ki kraljuje tam, kjer si človek ni znal najti prostora. A vendar ni tako. Pot, ki se iz majcane vasice Britof dviguje proti Ligu in Marijinemu Celju, se nato z razglednih pobočij spušča v objem Soče in nas pelje navzdol do Kanala. Tudi spodnja Soška dolina je lepa... Gozdovi so tudi tu bohotni. Vendar tišina ni več tako božansko veličastna. Čutiti je ropot strojev. Velika tovarna, ki daje delo lemu številu krajanov in okoličanov,

se kot mogočni velikan dviga nad hišami, nad livadami, nad bregovi Soče, ki postane tu neznatna in nemočna. Anhovo. O Anhovem vsi premalo vemo. Skrajni nič, dejansko. Mediji nam sicer na veliko poročajo o prepovedi prodaje in uporabe plastičnih krožnikov in pribora, ki naj bi baje rešila vse naše okoljske probleme, o mali okoljevarstvenici Greti, ki je gostja pomembnih srečanj pa tudi državnih institucij. O problemih, s katerimi se srečujemo vsak dan, pa ne piše nihče. Ljudje naj bodo zadovoljni, da se naše vlade tako zavzemajo za okolje in seveda za naše zdravje. Na zunaj vse lepo in čisto, visokodoneče besede o evropskem zelenem dogovoru obljublajo velike spremembe, ko gre za konkretne, otipljive probleme, zaradi katerih ljudje umirajo, pa je pomembno le eno: zaslužek. V sosednji Soški dolini pa je, kot se zdi, ljudem prekipelo. Ne samo ljudem, ampak predvsem zdravnikom. Tistim, ki vsak dan sprejemajo v svoje ambulante domačine, ki vse pogosteje zbolevajo za različnimi vrstami raka in drugimi boleznimi, ki so posledice onesnaženja spodnje Soške doline. Anhovo slovi zaradi azbestnih izdelkov, ki jih je Salonit proizvajal do leta 1996 in povzročal v Soški dolini, kot pravijo tukajšnji zdravniki, pravo epidemijo azbestoze, mezotelioma in pljučnega raka. Od leta 2007 Salonit deluje kot cementarna z dovojenjem za sežiganje oziroma, kar je veliko

slabše, za sežiganje odpadkov, med njimi tudi nevarnih. Kaj to pomeni? Pomeni, da cementarna uporablja do največ 70% goriva na osnovi odpadkov, sežiga jih, da tako pridobiva energijo, nima pa izpustnih filtrov, ki so obvezni za sežigalnice. Če pogledamo lanske podatke, ki jih je objavila Agencija RS za okolje, je v letu 2018 Salonit Anhovo sežgal 104.000 tone odpadkov. Gre za odpadne gume, izolacijski material, odpadna olja in goriva, odpadne dele raznih strojev, plastiko in še in še bi lahko naštevati. Salonit Anhovo je trenutno v večinski, 74% lasti avstrijske družbe Wienerdorfer Alpacem GmbH, 25% delež pa pripada italijanski družbi Buzzi Unicem S. p. a. Tri četrtine odpadkov in nevarnih snovi, ki so bile sežgane v cementarni, je prišlo iz sosednjih držav, iz Italije in Avstrije. Zaslužek, veliko ga lastnik pridobi s sežiganjem odpadkov, gre v sosednjo Avstrijo, v Sloveniji ostane samo to, kar gre za plače niti 300 zaposlenih v tovarni sami. Od 110.000 ton odpadkov, ki so jih sežgali v letu 2018, je bilo 15.500 ton nevarnih, v zraku pa se je s sežiganjem sprostil 2.609 kilogramov rakotvornega benzena, kar je 40% vseh industrijskih emisij benzena v celotni Sloveniji. Ko bi slo vse po predpisih in bi bil tudi v Sloveniji benzen uvrščen v prvo nevarnostno kategorijo, bi bila za vso državo dovoljena letna emisija 1 kg. Pomislimo, kaj vdičujejo otroci iz okolice Kanala, dim tega seveda tudi veliko dlje, do Gorice

in do sosednje Italije. O tem nihče nič ne reče, države, ki k nam pošiljajo odpadke, se hvalijo z okoljevarstveno politiko in valijo krivdo za onesnaženje na naše osebne avtomobile ali celo na cigaretni dim. Seveda... Naši stari štirikolesniki nikomur ne dajejo zaslužka. Anhovo pa. Anhovo daje tujcem velike zaslužke. Pomislite... Ko bo začela veljati prepoved kaje na plažah, na cesti in v javnosti, iz dimnikov v Anhovem pa se bodo v okolje širili benzen in druge nevarne snovi, bomo gotovo vsi veseli in 100% zdravi.

Po zadnjih razpoložljivih podatkih iz leta 2017 je v Anhovem v okolje šlo 50 kg živega srebra, 12 ton prahu, 45 ton amonijaka, 57 ton skupnega organskega ogljika, 1200 ton dušikovih oksidov, poleg tega so se ob sežiganju v ozračje razpršili delci PM10, PM2, klorovodikova in fluorovodikova kislina, dioksidi, furoni, različne vrste težkih kovin ter celo radioaktivni izotopi. Zdravniki na terenu beležijo povečano število prirojnih napak in umrljivosti pri novorojenčkih, povečano število splavov, neplodnost ter porastek rakavih obolenj. Ob podpori Zdravniške zbornice Slovenije so zdravniki in zobozdravniki celotne goriške regije začeli zbirati podpise, ki naj bi ARSO, Agencijo republike Slovenije za okolje, in Ministrstvo za okolje in prostor spodbudili k razmisleku in spremembi politike na področju, ki že močno trpi zaradi posledic dolgoletne azbestne proizvodnje. Do 21. januarja 2020 je bilo zbranih več kot 300 podpisov, na novinarski konferenci pa je v imenu zdravnikov prof. dr. Metoda Dodič Fikfak poudarila, da toliko obolenj zaradi nezdravega okolja, kot jih je v Soški dolini, ne beležijo nikjer drugje v Sloveniji. Soška dolina umira, ljudje umirajo. Tujci si v Sloveniji privoščijo vse to, česar doma ne mo-

rejo in ne smejo. To pa predvsem zato, ker Slovenci molčimo in potrpiamo. Predvsem, ko gre za službo, varnost, denar. Predvsem, ko nam ukazujejo tujci. Ko nas je Cankar označil za hlapce, je zadel v bistvo. Protesti zaradi Anhovoga so zdaj, ko so se oglasili slovenski zdravniki, na dnevnem redu tudi v sosednji Italiji. Nekatera gibanja in stranke že zahtevajo odgovore o "slovenski" cementarni, ki onesnažuje velik del Furlanije Julijske krajine. Seveda, nikjer nihče

ne omeni, da je ta cementarna tudi v lasti italijanske družbe Buzzi Unicem in da slovenska tu ni prav nič, razen cenene delovne sile. Ljudje, ki prebivajo v spodnji Soški dolini, pa so kljub vsemu zadovoljni, da se nekaj končno premika in da širša, tudi mednarodna javnost govori o hudem ekološkem problemu v eni izmed najlepših dolin v Evropi. Upajmo, da bodo besede prinesle sadove.

Suzi Pertot

MeMIPZ Emil Komel

Koncert v Ljubljani

Vsredo, 29. januarja 2020, je Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel iz Gorice imel koncert v Uršulinski cerkvi Svete Trojice v Ljubljani. Zbor se pripravlja na državno zborovsko tekmovanje Naša pesem, ki bo potekalo v Mariboru 28. in 29. marca. Nastop pred polno cerkvijo

(Cantate Domino in Sicut Cervus) preko liturgičnih molitev vzhodnega krščanstva (Heruvimska pjesn, Seisab Valurikas Ema in Gospodi Iisuse) do sodobne glasbe. Vredni omembe sta skladbi Andreja Makorja O lux beatissima in Roberta Brisotta Epitaphium, prejšnji teden prvič izvedeni ne sa-

bnem napadu v Siriji leta 2017. Na sporedu je bila tudi Rheinbergerjeva Anima nostra, ki je bila na lanskem mednarodnem zborovskem tekmovanju v Arezzu del obveznega programa in za katero so komelovci prejeli posebno nagrado za najboljšo izvedbo. "Rdeča nit" celotnega sakralnega programa je prisotnost Svetega Duha v različnih izraznostih in oblikah, misel, ki je ojačena z inkovativnim naslovom koncerta "Veni Sancte Spiritus".

je bil zato dober preizkus za tekmovanje tako za mlade pevce kot tudi za dirigenta Davida Bandlja. Program koncerta z naslovom Veni Sancte Spiritus (Pridi, Sveti Duh) je vseboval sakralne pesmi in se je začel prav z omenjenim gregorijanskim koralom, ki je polno zadonel v prelepi baročni ljubljanski cerkvi. Pevski zbor je izvedel zmes različnih stilov in tradicij cerkvenih skladb, od renesanse

mo v Sloveniji, ampak tudi v Evropi. Zaradi tega sta na koncertu bila prisotna oba skladatelja, ki sta se za krstno izvedbo svojih skladb na koncu iskreno zahvalila pevskega zboru in dirigentu. Epitaphium je pogrebni epigram, ki ga je rimski pesnik Mark Valerij Marcial posvetil deklici in siroti Erotion, ki je umrla, ko še ni bila stara 6 let. Brisotto je žalostinko uglasbil in posvetil spominu otrok, ki so umrli v bom-

Večer je bil namenjen Svetemu Duhu s cerkveno liturgično glasbo, ki je močno prišla do izraza s čistimi, svežimi glasovi pevcev, večina katerih so najstniki. Publika, ki se je zbrala v velikem številu, je po vsaki pesmi navdušeno ploskala mladim pevcem in dirigentu za kakovostno opravljeno delo in jim na tak način voščila vso srečo na zborovskem tekmovanju v Mariboru.

Samuel Devetak

Z 9. strani

Polifonija ...

Omenjena razsežnost pa pomeni ob ločevanju tudi medčasovno in medžanrsko sonavdihovanje, ki najverjetneje zmora najti svoj smisel le v poti, začrtani v pristopu Petre Grassi: v osvobodilni katarzičnosti, ki že kot taka pomeni preseganje vsakršnega jalovega sociologizma. Vse to seveda ni daleč od poprej omenjene revitalizacije predvsem estetskih kriterijev umetnosti, odraženih v navdihu kot izvoru kreacije. V ta namen bi morda kazalo uporabiti nekoliko tvegani in morda neustrezni pojem ontologije umetnosti, to se pravi iskanja njene biti – oziroma: umetniškega ustvarjanja iz tega, kar umetnost pravzaprav je. S tega vidika je najbrž tudi potrebno tolmačiti koncert Polifonija kultur v ljubljanski stolnici: kot željo, da bi tako s programskim (beri: izbor skladb in skladateljev) kakor izvedbenim novatorskim pristopom razbili togo zakoličenost utečenega zborovskega nastopanja in s tem odprli slovenski umetniški prostor ter ustvarili plodna tla za pozabljenе oblike umetniškega izraza, s čimer se sklada tudi delovanje in poslanstvo organizatorja, Kulturno umetniškega društva KUD KDO?, v slovenski umetnosti. V prvi vrsti gre za to, da ob upoštevanju telurčne potresnosti modernističnih tokov na eni ali revivalističnega nekritičnega poseganja po starem na drugi strani ponovno najdemo pot do umetniškega ustvarjanja kot odraza metafizičnega nagovora, ki lahko edini razgradi samoomejevalno težnjo sodobnega umetniškega ustvarjanja. V smeri tovrstnega iskanja dandanes razrahljanih razmerij med prvina, ki tvorijo umetniško delo, se umešča

tudi ne zgolj spektaklesko performativni, marveč izrazito avtorski pristop Petre Grassi pri njenem vodenju ter programski izgradnji Deželnega mladinskega zbora Furlanije Julijske krajine ter posledično tudi ljubljanskega koncerta Polifonija kultur, pri čemer je uporaba besede polifonija najbrž tudi v muzikološkem pogledu vse prejkakor naključna. Prvi del se prek

Foto: Jana Jocič

starih skladb Williama Byrda in Jacobusa Gallusa ter klasika na prehodu med 19. in 20. stoletjem, Johana Wagenaarja, od skladbe Otshen nash Andreja Makorja (ki izraša iz bolgarske pravoslavne tradicije in je napisana v slogu homofone harmonizacije enoglasnih pravoslavskih koralov) pne do skladb dveh sodobnih skladateljev, Slovenke Tadeje Vulc in Seana Dohertyja. V prvem delu prevladujejo toni meditativnega melosa, ki v poslušalcu ustvarjajo razpoloženja zbranega pričakovanja. Drugi del pa je manj tematsko naravnani, saj se od priredbe ljudske pesmi iz Benetice tržaškega slovenskega skladatelja Pavleta Merkuja prek modernih ali sodobnih skladateljev

sedila Giorgia La Pire Vorrei najmlajšega sodobnega slovenskega skladatelja iz Furlanije Julijske krajine, Patrica Quaggiata. Gre torej za dva vsebinsko emotivno prav tako pa skladateljsko formalno zaključena koncepta, ki ju avtorski prijem Petre Grassi pri izboru skladb, prav tako pa njen viharini interpretativni zanos kakor neutiljiva večšina pevcev Deželnega mladinskega zbora Furlanije Julijske krajine povezujejo v novo semantično pomensko kontekstualizacijo, ki na izrazno avtentičen način soustvarja nove temelje ter spodbudo za kompozicijo, interpretacijo ter tudi recepcijo ne le vokalne, pač pa vsakršne klasične sakralne glasbe v našem času.

NOVI
GLAS

Letna naročnina ostaja nespremenjena!
ITALIJA, SLOVENIJA 50€; INOZEMSTVO, PODPORNIA 100€

Uredništvo

www.noviglas.eu
gorica@noviglas.eu
+39 0481 550330

Uprava

zadruga.gm@gmail.com
+39 0481 533177

